

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Ы. АЛТЫНСАРИН АТЫНДАҒЫ ҰЛТТЫҚ БІЛІМ АКАДЕМИЯСЫ

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
НАЦИОНАЛЬНАЯ АКАДЕМИЯ ОБРАЗОВАНИЯ им. И. АЛТЫНСАРИНА

Қазақстан кәсіпкері Профессионал Казахстана

№2 (141)

ғылыми-әдістемелік журнал
научно-методический журнал

2001-жылдан бастап шыға бастады
Издается с 2001 года

Нұр-Сұлтан
2021

**ҚР БҒМ Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының
ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛЫ**

Басылымның кезеңділігі - жылына 4 рет шығады

№ 9840-Ж

есепке қою, қайта есепке қою туралы

КУӘЛІК

Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігінің
Ақпарат және мұрағат комитетінде берілген

Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының
президенті – **Бейсембаев Ғани Бектайұлы**

**РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫНЫҢ МҮШЕЛЕРІ
EDITORIAL BOARD**

Медетов Н.Ә. – ф.м.ғ.д.;

Косарецкий С.Г. – п.ғ.к., (Мәскеу, Ресей);

Бахишева С.М. – п.ғ.д.;

Мерцалова Т.А. – п.ғ.к., (Мәскеу, Ресей);

Бектурганова Р.Ч. – п.ғ.д., профессор;

Воловик И.В. – фил.ғ.к., доцент, (Ижевск, Ресей);

Истомин В.В. – педагог-психолог, (Первоуральск, Ресей);

Хасанова Г.М. – Щучинск қаласының Жоғарғы педагогикалық колледжі
директорының оқу-әдістемелік жұмыс бойынша орынбасары;

Кусиденова Г.К. – т.ғ.м.;

Тастанова А.К. – п.ғ.м., жауапты редактор;

The authors are responsible for the accuracy of the materials.
The editorial board reserves the right to reject the materials.

НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
Национальной академии образования имени И. АЛТЫНСАРИНА
МОН РК

Периодичность издания – 4 номера в год

СВИДЕТЕЛЬСТВО

о постановке на учет, переучете № 9840-Ж
выдано Комитетом информации и архивов Министерства культуры и
информации Республики Казахстан

Президент Национальной академии образования
имени Ы. Алтынсарина – **Бейсембаев Гани Бектаевич**

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Медетов Н.Э. – д.ф.м.н.;

Косарецкий С.Г. – к.п.н., (Москва, Россия);

Бахишева С.М. – д.п.н.;

Мерцалова Т.А. – к.п.н., (Москва, Россия);

Бектурганова Р.Ч. – д.п.н., профессор;

Воловик И.В. – к.фил.н., доцент, (Ижевск, Россия);

Истомин В.В. – педагог-психолог, (Первоуральск, Россия);

Хасанова Г.М. – Заместитель директора по учебно-методической
работе высшего педагогического колледжа города Щучинска;

Кусиденова Г.К. – м.т.н.;

Тастанова А.К. – м.п.н., ответственный редактор;

Ответственность за достоверность материалов несут авторы.
Редакция оставляет за собой право отклонять материалы.

THEORY AND METHODOLOGY JOURNAL
National Academy of Education named after Y. Altynsarin, MES RK

Frequency of publication – 4 issues per year

CERTIFICATE

No. 9840-F

about registration, re-registration
issued by the Committee of Information and Archives
of Ministry of Culture and Information
in the Republic of Kazakhstan

| President of the National Academy of Education
named after Y. Altynsarin – **Gani Beissembaev**

EDITORIAL BOARD

- N. Medetov** – Dr. Sci. in Physics & Mathematics;
S. Kossaretsky – Dr. of Education, (Moscow, Russia);
S. Bakhisheva – Dr. of Education;
T. Mertsalova – Dr. of Education, (Moscow, Russia);
R. Bekturganova – Dr. of Education, Professor;
I. Volovik – Dr. of Letters (Dliff), (Izhevsk, Russia);
V. Istomin – educational psychologist, (Pervouralsk, Russia);
G. Khassanova – Deputy Director for Educational and Methodological Work
of Higher Pedagogical College of Shchuchinsk town;
G. Kussidenova – Master of History;
A. Tastanova – Master of Education, Publishing editor;

The authors are responsible for the accuracy of the materials.
The editorial board reserves the right to reject the materials.

ТЕХНИКАЛЫҚ ЖӘНЕ КӘСІПТІК БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІН ЖАҢҒЫРТУ МОДЕРНИЗАЦИЯ СИСТЕМЫ ТЕХНИЧЕСКОГО И ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Р.А. Кашенева

Профессионально-творческая активность студентов колледжей искусств
как важная составляющая современного образования 6

ҚАЗІРГІ ПЕДАГОГИКА ҒЫЛЫМЫНЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ: МАМАННЫҢ ҚВЗҚАРАСЫ АКТУАЛЬНІЕ ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОЙ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ НАУКИ: ВЗГЛЯД ПРОФЕССИОНАЛЛОВ

Г.Б. Байшимирова, Р.А. Кылышбаева

Сапалы білім алуға, қолжетімділікті қамтамасыз ететін
инклюзивті білім беру 11

Д.А. Берлібекова

Қашықтан оқыту – білім берудегі жаңа міндет 15

Ғ.Ә. Мұқашева, А.Ж. Ракижанова, А.К. Аубакирова

Қазіргі білім беру процесінде
қашықтан білім беру технологияларын қолдану 21

А.М. Халыкова

Кәсіби тұлғалық құндылықтар негізінде
педагогтердің өзін-өзі бағалауы 26

Н.Л. Полторадина

Развитие функциональной грамотности чтения
на уроках английского языка с помощью приемов
критического мышления 32

Е.Л. Чайковская

Создание условий для формирования ключевых компетенций
учащихся через применение метода проектной деятельности
в полиязычной среде на основе предмета биологии 37

М.Д. Баженова

Жаңартылған білім беру мазмұны жағдайында
инновациялық технологияларды пайдаланудың
педагогикалық аспектілері 43

С. Сырлыбекқызы, Н.Т. Сагиндикова

Үздіксіз экологиялық білім мен тәрбие сабақтастығын дамыту 47

Б.Д. Габдрахманова

Как создавать видеуроки для дистанционного обучения? 50

М.Ә. Мырзагельдиева

Болашақ мамандардың рухани-адамгершілік болмысын
этнопедагогика құралдары арқылы дамытудың ғылыми негізі 56

К.Т. Мұстақұл

Ұрпақтар теориясы. Цифрлық ұрпақ 60

Е.Г. Мелян

Навыки и компетенции 21 века и их формирование
в системе формального и неформального образования 63

С.А. Ботищева

Критериальное (формативное) оценивание –
гарантия качества образования 67

Л.В. Гальчукова, А.А. Сергазина, Ю.С. Скорынина

Организация внеурочной деятельности учащихся
с особыми образовательными потребностями 73

БІЗДІҢ АВТОРЛАР-НАШИ АВТОРЫ 78

АВТОРЛАРҒА АРНАЛҒАН ЕРЕЖЕЛЕР-ПРАВИЛА ДЛЯ АВТОРОВ 79

ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТВОРЧЕСКАЯ АКТИВНОСТЬ СТУДЕНТОВ КОЛЛЕДЖЕЙ ИСКУССТВ КАК ВАЖНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ СОВРЕМЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Р.А. Кашенева

к.п.н., профессор, заслуженный деятель искусств РК, почетный работник образования директор КГУ «Комплекс «Колледж искусств - специализированная школа-интернат для одаренных в искусстве детей имени Еркека Серкебаева»

Аңдатпа. Мақала шығармашылық тұлғаны дамытуға бағытталған білім беру жүйесін одан әрі жетілдірумен байланысты, стандартты емес ойлауға, қойылған міндеттерді шешудің әртүрлі жолдарын таба алатын, қарым-қатынас дағдылары, тәртіптілік, еңбекқорлық, өзін-өзі ұйымдастыру – кез-келген қызмет саласындағы маман тұлғасының қажетті қасиеттеріне арналған қазіргі педагогикалық процестің проблемаларына арналған.

Аннотация. Статъя посвящена проблемам современного педагогического процесса, связанного с дальнейшим совершенствованием системы образования, направленного на развитие творческой личности, умеющей нестандартно мыслить, находить разнообразные пути решения поставленных задач, обладающей коммуникационными умениями, дисциплинированностью, трудолюбием, самоорганизованностью - необходимыми качествами личности специалиста в любой сфере деятельности.

Abstract. The article is devoted to the problems of the modern pedagogical process associated with the further improvement of the education system, aimed at the development of a creative person who is able to think outside the box, find various ways to solve tasks, has communication skills, discipline, hard work, self-organization-the necessary qualities of a specialist in any field of activity.

Ключевые слова: творчество, творческая деятельность, активность, профессионально-творческая активность.

Түйінді сөздер: шығармашылық, шығармашылық қызмет, белсенділік, кәсіби-шығармашылық белсенділік.

Keywords: creativity, creative activity, activity, professional and creative activity.

Одной из актуальных проблем образования на современном этапе является создание условий для творческой самоактуализации и самореализации ребенка, под которыми, прежде всего, понимается свобода выбора форм жизнедеятельности, цели и способов ее достижения, направлений и сфер существования. В государственном общеобразовательном стандарте говорится о необходимости развития различных видов активности детей, а также отмечено, что содержание образования должно быть ориентировано на организацию видов деятельности, стимулирующих развитие мышления, воображения, фантазии и детского творчества, реализацию творческой

деятельности детей [1]. Это подтверждает то, что современное общество нацелено на социализацию ребенка, потребность в творчестве, развитие активности, любознательности, мотивацию в достижении успеха.

В законе Республики Казахстан «Об образовании» определены «необходимые условия для получения образования, направленные на формирование развитие и профессиональное становление личности на основе национальных и общечеловеческих ценностей. Приоритетной задачей является развитие творческих возможностей личности, формирование прочных основ нравственности, обогащения интеллекта, путем создания

условий для развития индивидуальности, приобщения к достижениям мировой и отечественной культуры, изучение истории, обычаев и традиций» [2].

Основные проблемы современного педагогического процесса связаны с дальнейшим совершенствованием системы образования, направленным на развитие творческой личности. По мнению психологов, главным показателем всесторонне развитой личности является не сама по себе сумма знаний, а знания в синтезе с творческими способностями.

В образовательном пространстве современного Казахстана происходит обновление всей системы, создание условий для самореализации и самоопределения личности. Этот процесс сопровождается значительными изменениями в педагогической теории и практике всего учебно-воспитательного процесса. Как отметил Президент Республики Казахстан Касым-Жомарт Токаев на пленарном заседании августовской конференции педагогов «*Bilim jáne Gylym*»: «Сохраняя лучшие традиции отечественной системы образования, мы, тем не менее, не должны стоять на месте. Система образования должна находиться в поиске, постоянно развиваться. Поэтому главная надежда возлагается на учителей, способных воспитать поколение, открытое всему новому и прогрессивному. Задача педагогов и, конечно, родителей – воспитание достойных граждан нашей страны» [3].

Вопросы воспитания конкурентоспособных, творческих личностей, умеющих приспосабливаться в быстро меняющихся экономических и политических условиях времени, кардинально изменили требования к системе образования. Основным приоритетом модернизации системы образования в Республике Казахстан, как и во многих Европейских государствах, является умение самостоятельно добывать, анализировать, структурировать и эффективно использовать полученную информацию с целью максимальной самореализации и полезного участия в жизни общества.

В Послании Первого Президента Н.Назарбаева народу Казахстана подчёркивалось, что: «Мы должны культивировать новые индустрии, которые создаются с применением цифровых технологий. Это важная комплексная задача. Необходимо развивать в стране такие перспективные отрасли, как 3D-принтинг, онлайн-торговля, мобильный банкинг, цифровые сервисы, в том числе в здравоохранении и образовании, и другие. Эти индустрии уже поменяли структуру экономик развитых стран и придали новое качество традиционным отраслям. Первое. Прежде всего, должна измениться роль системы образования. Наша задача – сделать образование центральным звеном новой модели экономического роста. Учебные программы необходимо нацелить на развитие способностей критического мышления и навыков самостоятельного поиска информации» [4].

В современной общественно-политической ситуации, сложившейся в многонациональном и суверенном Казахстане, трудно переоценить то значение, которое приобретает профессиональная деятельность в сфере социокультурной работы с населением. Специфика деятельности специалиста музыкально-эстетического профиля такова, что его личностные характеристики, наряду с профессиональными качествами, являются одним из основных факторов, определяющих эффективность профессионально-художественной деятельности. Этим, в свою очередь, актуализируется значимость индивидуально-ориентированной профессиональной подготовки кадров для социокультурной сферы, которая обеспечивала бы формирование профессионально-творческой активности студентов.

В условиях быстро меняющейся экономической социально-экономической обстановки современному обществу необходимы высокопрофессиональные, компетентные, конкурентоспособные личности. Умение нестандартно мыслить, находить разнообразные пути решения поставленных задач, коммуникационные

умения, дисциплинированность, трудолюбие, самоорганизованность – вот необходимые качества личности специалиста в любой сфере деятельности. Творчески активная личность обладает высокой профессиональной мобильностью, способностью к инновациям. Следовательно, в задачу учебных заведений входит не только подготовка грамотного, компетентного специалиста, но и воспитание личности, способной на творческий поиск, отвечающий высоким требованиям современной экономической ситуации.

Среднее специальное учебное заведение художественного профиля является не только важным звеном подготовки современного специалиста. Оно стоит в особом ряду, поскольку готовит творческую интеллигенцию, которая понесет достижения народной культуры и профессионального творчества в массы. Следовательно, возникает необходимость формирования личностных качеств, а также знаний, умений и навыков творческой деятельности будущего специалиста, обучающегося в стенах профессионального учебного заведения.

Очевидно, что творческая деятельность обусловлена личностными качествами человека: достижение результатов в ходе творческой деятельности требует выяснения условий проявления творческих способностей, определения культурных, ценностных ориентаций, способов деятельности личности и т.д. Поэтому для более глубокого понимания природы творческой деятельности следует обратиться к вопросам теории творчества и теории личности.

Творчество – это высшее проявление интеллекта. Творчество связано самостоятельными действиями, умениями оперировать знаниями, навыками, применять их в новых видах практики. Оно предполагает непереносимое условие – отказ от стереотипов.

Если творчество – процесс создания нового, то социальное значение творчества, его основной смысл и историческая необходимость его возникновения состоит в том, что оно является формой качественного развития общества и окружающей его среды. Творчество

в этом случае следует рассматривать и как проявление высших способностей человека, и как высшую форму деятельности человека. Определением человека как «существа творящего, созидającego» полнее и точнее, так как именно в творчестве раскрывается с предельной ясностью сущность человека как преобразователя мира [5].

Данная проблема вызвала огромный интерес у многих исследователей. Советский психолог Я.Н. Пономарев отмечал, что «для личности, стремящейся к творчеству, характерна оригинальность, инициативность, высокая самоорганизация, огромная работоспособность. Творческая личность находит удовлетворение не столько в достижении цели труда, сколько в самом процессе» [6].

Доктор психологических наук Д.Богоявленская, творческую личность характеризует следующими качествами: «скромность, нравственность, высокий уровень интеллектуальной активности. При одинаковом уровне способностей, люди различаются по своему творческому потенциалу. Творчество неотрывно связано с интеллектуальной активностью» [7, с. 28].

В ходе развития творческой личности выступает творческая активность – то качество личности, которое выражено интенсивностью по созданию новых или совершенствованию существующих продуктов творчества.

Изучение и анализ научных исследований показывает достаточно большое многообразие мнений в сфере объяснения феномена творческой активности личности. Достижение результатов высокого уровня в творческой деятельности обусловлено самой личностью, ее культурными, ценностными ориентациями, индивидуально-своеобразными способами деятельности, спецификой взаимодействия с окружающим миром и т.д. Исследование механизмов творческой деятельности дало возможность сделать вывод о том, что именно активность личности является основанием, на котором базируется весь процесс творческого акта. Таким образом, активность личности связана с такими важными составляющими творчества, как смысл, значение деятельности,

получение удовлетворения от результатов деятельности и т.д.

Формирование и развитие профессионально-творческой активности личности наиболее эффективно в процессе художественно-творческой деятельности. Именно этот вид человеческой деятельности воспитывает инициативность, коллективизм, трудолюбие, ответственность, творческое отношение к делу и другие профессионально значимые личностные качества специалиста.

В профессиональной образовательной среде усилилось внимание к оценкам уровня профессиональной квалификации обучающихся и выпускников колледжей искусств. Это связано с повышением требований к квалификации специалистов со стороны работодателей и стейкхолдеров в связи с необходимостью обеспечения конкурентоспособности всех отраслей народного хозяйства, в том числе и образования.

Назрела необходимость такой профессиональной подготовки специалиста-выпускника среднего профессионального учебного заведения, на основе которой он сам смог бы достичь высокого уровня развития духовно-нравственной сферы собственной личности, обладал бы готовностью к целенаправленному систематическому воспитанию подрастающего поколения в обозначенном направлении. Подготовка такого специалиста должна учитывать социально-экономическую ситуацию в нашей стране и строиться на опережении.

Быстро развивающаяся технологическая база профессиональной деятельности ориентирует систему среднего образования на подготовку специалиста не только профессионально грамотного, но и самостоятельного, творчески развитого и активного, критично и мобильно мыслящего, способного перестроиться в стремительно нарастающем потоке информации, адаптивного к непрерывному самообразованию.

Общепризнанно, что самостоятельный труд студента, направленный на поиск, добывание новых знаний, можно считать творческим. Поэтому одним из важнейших путей

формирования профессионально-творческой личности студента является вовлечение будущих специалистов в самостоятельную учебно-познавательную деятельность.

«Творческая активность» в педагогической литературе рассматривается как индикатор социальной активности личности и как показатель профессиональной зрелости.

Изучение и анализ материалов наблюдений студентов показывает, что только активная деятельность на учебных занятиях, в процессе практической деятельности, а также в ходе внеурочной работы со студентами музыкального колледжа позволяет сформировать адекватную личностную и профессиональную самооценку учащегося, развить его творческое воображение, художественно-творческие способности, эстетический вкус. С этой целью в педагогический процесс колледжа искусств целесообразно включать формы активного взаимодействия преподавателей и учащихся по развитию креативности студентов. Специфика педагогической работы со студентами музыкального колледжа позволяет обеспечить творческое взаимодействие участников педагогического процесса в ходе индивидуальных занятий (класс музыкальных инструментов, вокального исполнительства, хорового дирижирования и пр.), а также на групповых учебных занятиях – изучение теоретических основ различных видов искусств, хоровые, оркестровые занятия, классы танца, художественные студии и пр.

Деление учебной работы студентов музыкального колледжа на учебную и внеурочную весьма условно, поскольку учебная деятельность студента плавно переходит во внеучебную: репетиции, концерты, подготовка спектаклей, организация праздников и т.д. В этих видах художественно-творческой деятельности в наибольшей степени проявляется творческое воображение и разносторонние художественно-творческие способности студентов, и подчинены одной цели – формированию творческой активности личности. Важной составляющей в работе по формированию творческой активности личности в педагогическом процессе

колледжей искусств являются конкурсы и творческие отчеты студентов. Задачами этих мероприятий, которые проводятся как на уровне учебного заведения, так и на областном, республиканском уровнях, является определение уровня профессиональной подготовки студентов, выявление талантливой молодежи, стимулирование творческой активности студентов, их мотивации на дальнейший профессиональный рост.

Таким образом, все виды учебной и внеучебной работы студентов колледжей искусств должны быть направлены на развитие творческой активности, повышению качества профессиональной подготовки, развитию творческого подхода к решению

профессиональных задач, овладению общими и частными методами творческого поиска. Следовательно, педагогический процесс колледжей должен быть организован на следующих принципах: преемственности и непрерывности по курсам и годам обучения; учета индивидуальных возможностей профессионально-творческого развития личности студентов, использование широкого спектра видов творческой деятельности; тесное сотрудничество педагогов и студентов в художественно-творческом процессе; профессионально-ориентированная направленность учебной и внеучебной работы на творческое развитие личности.

Список литературы:

1. Об утверждении государственных общеобязательных стандартов образования соответствующих уровней образования. Электронный ресурс: <https://zakon.uchet.kz/rus/docs/P1200001080>
2. Законодательство об образовании в Республике Казахстан. – Алматы: Юрист, – 2005. – 212 с.
3. Выступление главы государства Касым-Жомарта Токаева на августовской конференции педагогов. Электронный ресурс: <http://today.kz/news/kazakhstan/2019-08-16/781876-tokaev-nazvalvosem-problem-sistemyi-obrazovaniya-v-kazahstane/>
4. Послание Президента Республики Казахстан Н.Назарбаева народу Казахстана «Третья модернизация Казахстана: глобальная конкурентоспособность». 31 января 2017 г.
5. Понятие человека, природа человека и его сущностные черты. Электронный ресурс: <https://psyera.ru/ponyatie-cheloveka-priroda-cheloveka-i-ego-sushchnostnye-cherty-1451.htm>
6. Пономарев Я.А. Психология творчества: школа Я.А. Пономарева / Под ред. Д. В. Ушакова - М.: Институт психологии РАН, 2006. - 624 с. - <https://www.rosmedlib.ru/book/ISBN5927000843.html>
7. Богоявленская Д.Б. Психология творческих способностей: уч.пос. для вузов. - М. Академия. 2002. -320с.

САПАЛЫ БІЛІМ АЛУҒА, ҚОЛЖЕТІМДІЛІКТІ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТЕТІН ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ

Г.Б. Байшимирова, Р.А. Кылышбаева

«Шоқан Уәлиханов атындағы Жекеменшік мектеп» қ, Алматы,
№17 Иван Трубицын атындағы жалпы білім беретін мектеп-гимназиясы,
Жамбыл облысы, Меркі ауданы, aleke2009@mail.ru, rashana87024459@mail.ru

Аңдатпа. Мақалада мұғалімдердің тәжірибесіне жаңа тәсілдерді еңгізу арқылы мектепте инклюзивті дамыту орта құру жолдары қарастырылады. Мектептің даму жоспарында б басымдық бойынша іс-шаралар жоспарланып, мектептің мәдениетін жақсартуға, қажеттіліктері ерекше білім беруді қажет ететін оқушылардың оқу мотивациясын, білім сапасын көтеруі қаралады.

Аннотация. В статье рассматриваются пути создания инклюзивной развивающей среды через внедрение в практику учителей новых подходов обучения. Рассмотрены повышение качества знаний, мотивации учащихся с особыми образовательными потребностями, улучшение культуры школы через реализацию мероприятий по 6 приоритетам плана развития школы.

Abstract. The article discusses ways of creation of an inclusive developmental environment through the introduction of new teaching approaches into the practice of teachers. The improving of the quality of knowledge, the motivation students with special educational needs, and improving the school culture through the implementation of activities according to six priorities of the school development plan are considered.

Тірек сөздер: инклюзивті білім беру, өзін-өзі бағалау, тренинг, тәлімгерлік.

Ключевые слова: инклюзивное образование, самооценка, обучение, наставничество.

Key words: inclusive education, self-esteem, learning, mentoring.

Қазіргі таңда барлық әлем жұртшылығының назарын аударып отырған мәселе балалардың жеке сұраныстары мен ерекшеліктеріне ортаның, отбасының қатысуымен білім беру үрдісіне толық қосуды қарастыратын инклюзивті білім беру. Инклюзивті білім беру баршаның сапалы білімге қол жетімділігін қамтамасыз етуге бағытталған білім беру жүйесін тарату процестерінің бірі болып табылады. Ол балалардың дене, психикалық, зияткерлік, мәдени-этникалық, тілдік және басқа да ерекшеліктеріне қарамастан, сапалы білім беру ортасына айрықша білім алу қажеттіліктері бар балаларды қосуды, барлық кедергілерді жоюды, олардың сапалы білім алуы үшін және олардың әлеуметтік бейімделуін, социумға кірігуін көздейді. Әлемдік тәжірибеде инклюзивті білім беру ерекше оқытуды қажет ететін адамдарды оқыту мен тәрбиелеуде жеке тәсіл арқылы іске асырылуда. Ерекше оқытуды

қажет ететін балаларға мыналар жатады:

- мүмкіндіктері шектеулі балалар;
- мигранттардың, оралмандардың, босқындардың, саны аз ұлттар отбасыларынан шыққан балалар;
- қоғамда әлеуметтік бейімделуде қиындықтары бар балалар (жетім балалар, виктимді балалар, девиантты мінез-құлықты балалар, әлеуметтік-экономикалық және әлеуметтік-психологиялық мәртебесі төмен отбасынан шыққан балалар).

Кең мағынадағы инклюзивті білім беру – кедергілерді жоюға және оқыту процесіне ерекше оқытуды қажет ететін барлық адамдарды қосу мен сапалы білімге тең қол жетімділікті қамтамасыз ету мақсатында оларды әлеуметтік бейімдеуге бағытталған білім беру процесі. [1] Біз өз тәжірибемізде инклюзивті білім беруді осы мағынасында қолданып, мектеп-гимназиясы шеңберінде

барлық оқушыларға тең, қолжетімді, сапалы білім беруді көздедік.

Мектептің әдістемелік қызметі – бұл негізделген шаралар кешенін мұғалімнің шығармашылық әлеуетін толыққанды дамытуға және сапа мен тиімділікті арттыруға бағытталған ғылым мен тәжірибенің жетістіктері білім беру үдерісінің, және оқушылардың даму деңгейінің өсуіне байланысты.

Инклюзивті білім берудің әдістері мен технологияларын зерттеуге көп көңіл бөлінеді. Даму деңгейі әртүрлі оқушылармен жұмыс істейтін мұғалімдерді қолдау үшін әдістемелік қызмет бірқатар міндеттерге ие:

- оқу үрдісін қолдау мақсатында мұғалімдерге әдістемелік көмек көрсету;

- мұғалімдерді жаңа әдістемелік әдебиеттермен, бағдарламалармен, әдістермен және технологиялармен таныстыру, жаңа білімдерді, дағдыларды өздігінен және ұйымдастырылған оқыту жағдайында, педагогикалық ғылым мен практиканың озық жетістіктері негізінде кәсіби позицияны қалыптастыру;

- кәсіби өсу үшін жағдай жасау (жаңашылдықтарға дайындық, белсенділік пен авторлықтың жеке стилі, синтез және өз педагогикалық тәжірибелерін шығармашылық тұрғыда көрсете білу).

- инклюзивтік білім беру бағдарламасын әзірлеуге және енгізуге көңіл бөлу.

Мектеп проблемасын шешу үшін біріншіден мектептің даму жоспары құрылып, оның ішінде 6 басымдықтың жүзеге асуына көңіл бөлдiк. Жоспарды жүзеге асырудағы басты міндет мұғалімдерді, ата-аналарды және оқушыларды тығыз ынтымақтастыққа тарту болып табылады. Қандай жұмыс болмасын мектептегі үш бірлік ынтымақтаса жұмыс жасағанда ғана жетістікке жетуі мүмкін. Сондықтан мұғалімнің, оқушының, ата-ананың барлық басымдықтарды жетістік критерийлерін анықтап алу қажет.

1-басымдық. Ол «Мектеп мәдениетін дамытуда» үш түйінді элементке көңіл бөлуіміз керек. Олар: жұмысқа жұмылдырылған мұғалімдер, қызығушылық танытқан оқушылар, тығыз байланысқан қоғамдастықтар. Егер осы үш түйінді элементке, оқыту үдерісіне, жеткіліксіз назар аударсақ, оқушылардың

академиялық нәтижелерінде елеулі жетістіктерге жету қиын болмақ.

2-басымдық. «Мұғалімдер арасында коллаборативті орта құру», оқушыға сапалы білім беру үшін мұғалімнің өзі сапалы білімді болуы керек, ол үшін үздіксіз білім алуларына жағдай жасалу керек. Оқу мен оқытудың инновациялық ортасын құрудың негізгі жағдайы, ол мұғалімдердің кәсіби даму барысында бір-бірімен тиімді қарым-қатынастар болып табылады. Мектеп тәжірибесіне енгізілген өзгерістің тұрақты болуын қамтамасыз ету үшін белсенді жұмыс істейтін қоғамдастық құру, оның мониторингін жүргізу және қолдау көрсету туралы толық жоспар бүгінгі заманауи қоғамның тіршілігінде желінің маңызы күннен күнге артып отыр.

3-басымдық. «Мұғалімдердің іс-тәжірибесіне сындарлы оқыту теориясына негізделген тәсілдерін енгізу» мақсатын көздейді. «Мұғалім көп әдісті білуге тырысуы керек. Оны өзіне сүйеніш, қолғабыс нәрсе есебінде қолдануы керек», - деп Ахмет Байтұрсынов айтқандай, қазіргі заман талабына сай білім беру мәселесі сол қоғам мүддесіне сай болуы керек. Сындарлы оқыту – бұл оқушы өзінің тәжірибесі мен осыған дейін білетін білімі негізінде жаңа білімге қол жеткізетін шығармашылық, әрекеттік-операционалдық оқыту. Ұстаздарымыздың сабақтарында дәстүрлі оқытудың негізгі құрамдас бөліктерінің бірі болып табылатын: «білім», «дағды», шеберлік» ұғымдары ақырын ғана Блум таксономиясы бойынша «түсіну», «білу», «қолдану», «жинақтау», «бағалау» сияқты ұғымдарға ауысты. Бұл заман талабы алға тартып отырған функционалдық сауаттылықты қалыптастыруға әкеледі. Функционалдық сауаттылықты қалыптастыруды жүзеге асырудың негізгі кілті – сындарлы оқыту. Сындарлы оқытуда соңғы жетістікке жетуге дейін оқушы мұғалім ұсынған әртүрлі стратегиялар арқылы бірнеше әрекеттер негізінде біртіндеп құрастыра отырып, білімнің тұтас бейнесін жасайды.

4-басымдық «Мұғалімдердің өз жұмыстарында белгілі бір проблема аясында оқыту мен оқу үдерісін жақсарту мақсатында Іс-әрекетті зерттеуді іс-тәжірибелеріне енгізу».

Іс-әрекетті зерттеу және сабақты зерттеуді жүргізу мұғалімдерге оқу процесінің сапасын жақсарту және сыныптағы оқушылардың, соның ішінде инклюзивті оқитын оқушылардың, мотивациясын арттыру үшін жұмыс істеудің ең дұрыс әдістерін ұжымдық түрде анықтауға мүмкіндік береді. Сабақ барысында заманауи әдістерді қолданатын мұғалімдер оқушыларға оқу процесінің белсенді қатысушылары болуға, оларды өз пікірлері мен ойларын еркін білдіруге, көшбасшылық дағдыларды дамытуға үйретеді.

5 басымдық. «Мұғалімдерде оқу үшін бағалау дағдыларын қалыптастыруды» көздейді. Қалыптастырушы бағалау мұғалімге әрбір оқушымен жеке және жүйелі деңгейде жұмыс істеуге мүмкіндік береді, ерте кезеңде оқушылардың материалды қалай меңгергенін анықтап, оқу үрдісін дұрыс ұйымдастыруға көмектеседі. Қалыптастырушы бағалау шеңберінде мұғалімдерге оқушылардың жетістіктерін бақылаудың әртүрлі тәсілдері ұсынылады. Формативтік бағалаудың формалары мен әдістерін қолдану мұғалімнің жұмысын бағалаудың жаңа жүйесінде ең маңызды критерийлердің бірі болып табылады. Бұл бағалаудың нәтижелері оқу мен оқытуды жетілдіру бойынша ұсыныстар жасау үшін қолданылады. Қалыптастырушы бағалау, бағалаудың басқа әдістерінен басқа, оқушының материалды тереңірек түсінуіне көмектеседі, сонымен қатар бұл материалдың өмірде қалай талданып, қолданылғаны туралы ойлануға шақырады.

6 басымдық. Сынып жетекшілерінің тәжірибесіне өзгерістер енгізу болып белгіленді. Сынып жетекшілерінің тәжірибесіне өзгерістер енгізу, балаларды тәрбиелеуде мен ата-аналармен жұмыс жасаудың жаңа тәсілдерін қолдану ата-аналарды пассивті байқаушылардан білім беру процесіне белсенді қатысушыларды беруге көмектеседі.

«Өзін-өзі және өзара бағалау тәсілдері», «Оқушылардың сын тұрғысынан ойлауды дамыту жолдары», «Сабаққа SMART мақсатты қалай қоямыз?», «Оқушылардың жетістіктерін бағалауға критерийлерін қалай жасау керек?», «Қалыптастырушы бағалау

оқушылардың өзін-өзі реттеуге қалай әсер етеді?», «Сабақта инклюзивті, дамытушы орта құру» тақырыптарында коучингтер жүргізілді. Ата-аналармен бірге «XXI ғасырдағы оқушылардың тәрбиелеудегі отбасылық және мектептің қарым-қатынасы» тақырыбында коучинг өткізілу керек. «Өзін-өзі реттейтін оқытуды ұйымдастыру жолдары», «Оқыту мен оқытудағы жаңа тәсілдерді қолдану». Білім беру сапасын көтеру үшін мектептің дамыту жоспарын іске асыру шеңберінде өткізілген оқу мен оқыту тәжірибесіне өзгерістер енгізуді қорытындылай келе, бұл жоспар толықтай орындалды деп айтуға болады.

Мектеп дамуының жоспарында көрсетілген басымдықтарға сәйкес келесі көрсеткіштерге қол жеткізеді:

- мектеп мәдениетін дамыту - мектеп мұғалімдерінің 81% -ы тәжірибе, проблема, пікірбөлісуге еркін болды; өзгелердің пікірлерін құрметтеуге үйреніп, өздерінің проблемалары туралы ашық сөйледі; басқа адамдардың пікірін тыңдайды және қабылдайды;

- даму мүмкіндерінде ерекше қажеттіліктері бар балаларға баса назар аударылады;

- мұғалімдердің іс-тәжірибесіне сындарлы оқыту теориясына негізделген тәсілдерін енгізу - жаңартылған мазмұны бойынша оқитын сыныптарда жұмыс істейтін мұғалімдердің 100%-ы жиі жаңа әдіс-тәсілдерді, АКТ-ны пайдаланады, жұмыстарын талдай алады, мектепте бөлінген көшбасшылық принциптерін іске асырады, өз әріптестерімен проблемаларын және жетістіктерін бөліседі;

- мұғалімдердің өз жұмыстарында белгілі бір проблема аясында оқыту мен оқу үдерісін жақсарту мақсатында іс-әрекетті зерттеуді іс-тәжірибелеріне еңгізіледі.

Алынған нәтижелер мектептің тәжірибесіне өзгерістер енгізу бойынша одан әрі жұмысында көрініс табады және болашақта мектеп мәдениетін дамыту үшін жұмысын жалғастырамыз. Біз бұл жұмысқа мектеп қызметкерлерінің 100%, 80% оқушылар мен 60% ата-аналардың қатысуын жоспарлап отырмыз.

Біз мұғалімдер арасында ғана емес, оқушылар мен ата-аналар арасында

коллаборативті ортаны қалыптастыруымыз қажет. Жаңа идеяларды тарату, инновациялық жобаларды іске асыру мақсатында кәсіби қауымдастықтардың қызметін дамыту керек. Мектеп жұмысын ұйымдастыруға және өткізуге оқушылардың ата-аналарын тартамыз. Ата-аналармен және оқушылармен бірлескен іс-шаралар ұйымдастыру, бірлескен жұмыс ортасын қалыптастыру көзделіп отыр.

Мұғалімдердің тәжірибесіне жаңа тәсілдерді енгізу, оқыту процесін жетілдіру үшін мұғалімдердің зерттеу мәдениетін дамыту, оқу үрдісінің тиімділігін арттыру мақсатында оқушылардың өзін-өзі реттеуін дамыту бойынша жұмысты жалғастыру қажет. Шебер-сынып өткізу, коучинг, тренинг, тәлімгерлік, озық педагогикалық тәжірибе мен инновациялық оқыту әдістерін жинақтау жоспарлануда.

Оқу үшін бағалау дағдыларын қалыптастыру, формативті бағалаудың тиімді әдістерін және

тәсілдерін енгізуді және тиімді кері байланыс жүргізуді жалғастырамыз.

Қорытындылай келе, мұғалімдердің тәжірибесіне жаңа тәсілдерді енгізу арқылы мектепте инклюзивті дамыту орта құру болатынын анықтадық. Білім беру процесінде әр оқушының қажеттілігі ескеріліп, оның даму траекториясы анықталып, өзін-өзі реттеуге, мотивациясын, білімін жоғарлатуға мүмкіндік туды. Бала – ата-ана – педагог, отбасы және білім беретін ұйымдар арасындағы сабақтастықтың ойдағыдай жүзеге асуы тұлғаның әлеуметтік бейімделуінің алғы шарттарының бірі болмақ. Біз, балалар үшін бала өз әрекетінің қатысы мен керектігін сезінетіндей жағдай жасауымыз керек. Мемлекетіміздің әрбір азаматы – ұлттық құндылықтарымыз, әр баласы - еліміздің ертеңі екенін ескерсек, әрбір баланың сапалы білім алып, азамат болып қалыптасуына жағдай жасау біздің міндетіміз.

Әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасында инклюзивті білім беруді дамытудың тұжырымдамалық тәсілдері. – Астана: Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2015. – 13 б.
2. «Қазақстан Республикасының білім беруді дамытудың 2011-2020 жылға арналған Мемлекеттік бағдарламасы» Астана, 2010 ж.
3. Алёхина, С.В. Готовность педагогов как основной фактор успешности инклюзивного процесса в образовании. //С. В. Алёхина, М.Н. Алексеева, Е.Л. Агафонова. Психологическая наука и образование. -2011.-1.С.83–92.

ҚАШЫҚТАН ОҚЫТУ – БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЖАҢА МІНДЕТ

Д.А. Берлібекова

С. Сейфуллин атындағы орта мектеп
Алматы облысы, Ескелді ауданы, Бақтыбай ауылы
Er-nur-rin@mail.ru

Аңдатпа. Қазіргі кезде үздіксіз білім беру және алу барлық елдерде өзекті мәселе болып отыр. Үздіксіз білім алу мәселесі осы заманғы ақпараттық және коммуникациялық технологиялардың, саяси және әлеуметтік экономикалық өзгерістердің әсерінен туындаған мәселе.

Ғалымдардың «үздіксіз білім беру – ол адамның бүкіл ғұмыр жолында жеке тұлға ретінде дамып отыруы» деген қағидасы қазіргі кезде өз жалғасын табуда.

Үздіксіз білім беруде ақпараттық технологияларды тиімді қолдану арқылы, білім мазмұнын қоғамның даму мәселелерін алдын ала бейнелеуге және жеке адамның жан-жақты дамуына бағыттау.

Аннотация. В настоящее время проблема непрерывного образования актуальна во всех странах. Проблема непрерывного образования – это проблема, вызванная современными информационными и коммуникационными технологиями, политическими и социально-экономическими изменениями.

Принцип ученых, согласно которому «обучение на протяжении всей жизни - это развитие человека как личности на протяжении всей жизни», сохраняется и сегодня.

Сосредоточение содержания образования на предварительном освещении развития общества и всестороннего развития личности посредством эффективного использования информационных технологий в непрерывном образовании.

Abstract. At present, lifelong learning and access to education is a topical issue in all countries. The problem of continuing education is influenced by the political and socio-economic changes of information and communication technologies.

Scientists believe that lifelong learning is the development of a person as an individual throughout his life.

It is currently being continued.

Through the effective use of information technology in continuing education, the content of education is able to predict the development of society and the comprehensive development of the individual.

Тірек сөздер: оқытушы, білім алушы, үздіксіз білім, қашықтан оқу, міндет, ақпараттық технология, платформа.

Ключевые слова: преподаватель, обучающийся, непрерывное образование, дистанционное обучение, задача, информационные технологии, платформа.

Keywords: teacher, student, lifelong learning, distance learning, task, information technology, platform

«Үздіксіз білім беру» тұжырымдамасын тұңғыш рет ЮНЕСКО-ның форумына 1965 жылы ұсынған ең ірі теоретиктердің бірі П. Ленград болды және сол кездің өзінде-ақ үлкен теориялық және тәжірибелік қызығушылық туғызды. Ғалым ұсынған үздіксіз білім берудің қағидасы гуманистік идеяларға толы болды: ол адамның білімімен байланысты барлық бастамаларын басты орынға қойды және

мұндай заңды талпыныс үстіндегі адамның қабілеттерін жан-жақты дамытуға қолайлы жағдайлар жасау оның бүкіл өмірін қамтуы тиіс деген. Осы арада адам өмірінің кезеңдері де басқаша қарастырылады. Сөйтіп, П. Ленград бұрыннан дәстүрге айналған адам өмірін – оқу, еңбек және кәсіптік кезеңдер деп бөлушіліктен бас тартады. Оның ойынша, үздіксіз білім беру – өмір бойы жалғасын

тауып отыратын заңды процесс және онда жеке бастың ғана емес, сонымен қатар адамның әлеуметтік жақтарының да, оның қызметінің де интеграциясы басты рөл атқарады деп санады.

Қазіргі кезде үздіксіз білім беру және алу барлық елдерде өзекті мәселе болып отыр. Үздіксіз білім алу мәселесі осы заманғы ақпараттық және коммуникациялық технологиялардың, саяси және әлеуметтік экономикалық өзгерістердің әсерінен туындаған мәселе. «Халықпен халықты, адаммен адамды теңестіретін нәрсе – білім» – деп ұлы жазушымыз М.Әуезов айтқандай, республикамыздың басқа мемлекеттермен экономика, мәдениет саясат жағынан тең дәрежеде тұрып, олармен бәсекеге түсе алуы адамдардың білімді де білікті болуын талап етеді. «XXI ғасырдың табалдырығы білім беру капиталға айналуға, ол өз мазмұны жөнінен стратегиялық ресурстармен бәсекелесе алады және солай болуға тиіс. Елдің даму деңгейі осы арқылы бағаланатын болады», – деп, Елбасымыз өзінің жолдауында үздіксіз білім алуға ерекше мән беруі, оның даму үрдісін үнемі қадағалап отыруы, оның нақты дәлелі [1]. Педагогикалық сөздікте өз бетімен білім алу – белгіленген тұлғалық және елеулі білім беру мақсаттарына бағытталған арнайы ұйымдастырылған өзіндік іс-әрекеті мен жүйелі танымдық іс-әрекетінің мәнін анықтайды. Олай болса, біздің зерттеу мәселемізге байланысты оқушыларға үздіксіз білім беру жұмысын ұйымдастыру барысында ақпараттық технологияларды пайдалану біліктілігін қалыптастыруда танымдық қызығушылықты қанағаттандыру, кәсіби-педагогикалық сұраныстарды есепке алу, аудио-бейнелік тәсілдерді қолдану тетіктерін меңгеру міндеттері қойылады. Қазіргі білім беру саласына ақпараттық технологиялардың енгізілуі жыл сайын кешенді сипат алуға. Оқушыларға үздіксіз білім беру жұмысын ұйымдастыру барысында ақпараттық технологияларды пайдалану басты мақсаттарға қол жеткізуге мүмкіндік береді. Оның бірі, ақпараттық және телекоммуникациялық технологияларды қолдану негізінде білім алу әрекеттерінің тиімділігін арттыруға бағытталса, екіншісі, ақпараттық қоғам сұранысына сай

келетін, жаңаша ойлау қабілетін дамытуға негізделген тұлғаны қалыптастыру. «Үздіксіз білім» туралы ұғым өткен ғасырда-ақ атақты француз, поляк, ағылшын, орыс педагогтарының еңбектерінде айтылған болатын.

Адамның ақыл-ойын, қабілеттерін дамыту арқылы оны бақыт жолына жеткізу мәселесіне бірнеше еңбектер арнаған шығыстың әйгілі ойшылы Әл-Фараби, қабілеттер өзінен-өзі табиғат тудырған қалпында табысқа жеткізе алмайтындығына, оларды бағыттау, тәрбиелеу, дамыту керек екендігіне тоқталған [2]. Ғалымдардың «үздіксіз білім беру – ол адамның бүкіл ғұмыр жолында жеке тұлға ретінде дамып отыруы» деген қағидасы қазіргі кезде өз жалғасын табуда. Үздіксіз білім беру бұл – үздіксіз оқыту мен тәрбиелеу емес немесе бекітілген оқу мерзімімен және оқу орнының қабырғасымен шектелмейді, ол – адамға білімнің белгілі бір көлемін беруге, бағытталған білім түріне ауысу болып табылады. Тек жеке тұлғаға, субъектіге бағытталған білім ғана адамның жылдам өзгеріп жатқан қоғамдық және экономикалық өмір талаптарына сай жауап бере алуын қамтамасыз ете алады. Бүгінгі таңда заман талабына сай ұлттық білім беру жүйелерінде көптеген өзгерістер болып жатыр, оқу тәсілдерімен құралдарының бүкіл әлемдегі білім жүйесіне ортақ жалпы элементтері қарастырылуда. Осыған орай үздіксіз білім беруде ақпараттық технологияларды тиімді қолдану арқылы оқытудың маңызы зор. Бұрынғы дәстүрлі білім жүйесінде білім мазмұны, көбіне оқушының сұранысына және қоғамның қажеттілігіне керек емес материалдар мен ақпараттардың басымдылығымен сипатталатын болса, үздіксіз білім беру жүйесінде білім мазмұны қоғамның даму мәселелерін алдын ала бейнелеуге және жеке адамның жан-жақты дамуына бағытталған. Бұл оқу жүйесі оқытушы рөлінің өзгеруіне себепші болып отыр. Дәстүрлі білім жүйесінде оқытушының міндеті білім алушыға ақпаратты түсінікті түрде жеткізіп, ақпараттық-репродуктивті оқыту тәсілін пайдалану болса, ал үздіксіз білім беруде барлық топ үшін ендігі оқытушы жұмысы – білім алушылармен бірігіп әрекет ету тәсілімен оқыту үрдісін

ұйымдастыру, білім алу ісін тікелей басқаруға көмектесу болып табылады. Ал, білім алушы өзінің өмірлік жоспарларымен мақсаттарын іске асыру үшін қандай ақпарат қажет екенін және сол ақпаратты қайдан, қалай алу керектігін өзі шешеді де, оқытушы оған тек көмек көрсетіп, бағыт-бағдар беріп отырады. Мектеп қабырғасындағы оқушылардың алған білімдері жоғарғы оқу орындарындағы кәсіптік дайындық – маманның өз жұмысына деген шеберлігін қалыптастыруға үлкен ықпалын тигізеді. Жоғарғы оқу орындарында студенттердің өзіндік ізденістері үздіксіз білімнің бір бөлігі. Кәсіптік білім – әрбір жанның қызмет саласында өз шеберлігін жетілдіруі, білімін шыңдап отыруы, сондықтан ол өмір бойы үздіксіз жүргізілуі тиіс. Ендеше үздіксіз білім жеке адамның қабілетіне, бұрынғы алған мамандығына, білім деңгейіне қарамай-ақ жеке ерекшеліктерін ескере отырып, жан-жақты толық дамуына ұмтылуы деп бағаласақ, онда жеке тұлға үшін білім алу процесі тоқталуы мүмкін емес. Үздіксіз білім алу нәтижесінде білім алушы бірқатар мүмкіндіктерге ие бола алады: педагогикалық өз бетімен білім алу мүмкіндігі; сапалы білімге қол жеткізуі; білім алушының танымдық ой-өрісінің дамуы; қызмет саласында әрбір жанның өз шеберлігін жетілдіруі, өз мамандықтарын қайта өзгерте алатындай жағдай жасауы; жан-жақты толық дамуына: психологиялық кедергілер мен проблемаларды ашу; ауызша сөйлеу кемшіліктерін жою; экономикалық; уақытты тиімді пайдалану; шығыс көздерін азайту.

Үздіксіз білім беру жүйесінің негізгі құралы – виртуалды білім кеңістігін құруға мүмкіндік беріп отырған интернет жүйесі. Қазіргі кезде көптеген аналитиктердің айтуынша интернет – ең арзан оқыту құралы болып табылады. Мектептерде, жоғарғы оқу орындарында оқушылар, студенттер телекоммуникациялық жүйені қолдана отырып, электронды пошта арқылы түрлі конференцияларға қатыса алады. Тыңдаушылар мен білім алушылар үздіксіз білім алуда білім беру процесінің негізін қолайлы уақытта, ыңғайлы орында өз бетінше интернет желісінің көмегімен ала алады. Қоғамды

ақпараттандыру жағдайында, қоғамның әрбір мүшесінің ақпараттық мәдениетін қалыптастыруда, үздіксіз білім беру жүйесінің маңызы зор. Үздіксіз білім алу нәтижесінде әр салада әмбебап қызмет ете алатын, білікті, білімді, рухани бай, өз мүмкіндігін жан-жақты көрсете алатын тұлға қалыптасады.

Соңғы жылдары білім беру жүйесіндегі өзгерістер білім берудің үздіксіздігіне, адамның білімдік қажеттілігін қанағаттандыруға, педагогикалық үрдіске қатысушылардың өзара қарым-қатынасын орнатуға, тұлғаны өзгермелі әлеуметтік-экономикалық жағдайға белсендіруге, оның өзіндік жүзеге асуына және тұлғалық потенциалын ашуға негізделген. Осы жағдайда қазіргі білім беру жүйесінің ролі мен мәні қоғам өмірінің жаңа деңгейінің негізін құрайтын көрсеткіші ретінде жоғарлауда. Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауында «бізге экономикалық және қоғамдық модернизация қажеттіліктеріне сәйкес қазіргі білім беру жүйесі қажет» деген.

Осыған орай білім беру жүйесінің алдында тұрған міндеттердің бірі: күнделікті әрекетімізге қазіргі ақпараттық технологияны енгізу және білім беру субъектілерінің ақпараттық өзара байланыстарын, қарым-қатынастарын қамтамасыз ету. Яғни білім беру саласын ақпараттандыру. Бұл міндетті жүзеге асыру үшін қашықтан оқыту жүйесін ұйымдастыру қажет. «Қашықтан оқыту – білім алуда оқытушыға немесе оқу орнына назар аударылмайтындай, білім алушылардың жеке қажеттілігіне негізделген әдістеме. Білім алушыға көңіл аударылғаны соншалық, олардың, қайда, қалай білім алып жатқаны бақыланып отырады. Бұл оқытушының ролін білім бастамасынан оқытудың менеджеріне дейін алмастырады. Аталған білім алу жүйесіне қол жеткізу үшін қашықтан оқыту әдісі мен жаңа ақпараттық технологиялардың артықшылықтары қолданылады».

Қашықтан оқыту жүйесі – уақыт бойынша келісімге және кеңістікте тағайындалуға бейтарап, оқытушы мен студенттер арасында оқыту құралдарымен, асинхронды және синхронды өзара әрекеттесу мақсатына бағытталған үрдіс. Сөйтіп, қашықтан оқыту деп:

кейс технологиясын; интернет технологиясын; телекоммуникациялық техно-логиясын (ТВ-технологиясын) немесе оқытудың барлық формаларындағы қолданылатын технологиялардың қосындысын түсінеміз.

Қашықтан оқытудың жергілікті жүйесі белгілі бір білім және жекелеген қала (университет) шеңберінде жұмыс атқарады, оның құрамына тек жоғары оқу орындары ғана емес, мектептер, гимназиялар мен колледждер де кіреді. Осындай жүйенің аясында жұмыс жасаудың алғашқы сатысында зиялылық потенциалын, компьютерлік техниканы ұтымды пайдалана отырып, үздіксіз білім беру принциптерін ойдағыдай іске асыру қажет.

Осындай сан қырлы әрі күрделі мәселелерді жүзеге асыруда оқытушының атқарар рөлі орасан. Оған әрі ауыр, әрі жауапты міндет жүгі жүктеледі. Ол курс бағдарламасының құрылымын дайындап, оны қашықтан білім беру жүйесімен астастырып бейімдейді, оқу үрдісінің барысын қадағалап, тапсырмаларды орындау барысында, өз бетімен бақылау-пысықтау жұмыстарын орындау жөнінде ұсыныстар береді. Бұл ретте қашықтан оқыту жүйесінің әдістерінде көрсетілгеніндей, көңіл-күй, психологиялық қарым-қатынас бой көрсетеді. Қашықтан оқыту тәсілі бойынша жұмыс істейтін оқытушы оқытудың жаңа технологиясын, оқытудың компьютерлік және тораптық жүйелерін жетік біліп, олармен іс жүргізу ісін орындау шарт.

Қашықтан оқытудың әсерлі болуы білім алушылармен, оларды оқытатын оқытушыға тікелей байланысты. Бұл оқытушының қазіргі заманғы ақпараттық және педагогикалық технологияны меңгерген, білім алушылармен бірге желідегі жаңа оқу-танымдық ортада жұмыс істеуге психологиялық тұрғыдан дайын болуын, желідегі оқушы, студентті ақпаратпен қамтамасыз ететін инфрақұрылымды яғни, виртуалды кітапханалар, деректер базасы, кеңес беру қызметтер, электрондық оқу құралдары т.б. кіретін бірыңғай ақпараттық-білім кеңістігін жасауды талап етеді.

Соңғы онжылдың ішінде Қазақстан Республикасының білім беру жүйесі елеулі өзгерістерге ұшырады. Алайда, қазіргі таңда

бүкіл дүниежүзінде болып жатқан оқиғалар Қазақстан Республикасын да айналып өтпеді. Әлемдік пандемияға айналған «COVID-2019» вирусының қарқынды таралуына байланысты Қазақстан Республикасының барлық білім беру ұйымдары қашықтан білім беру жүйесіне көшті. Осының нәтижесінде көптеген мұғалімдер мен оқытушы мамандар жаңа технологиялар мен байланыс құралдарымен танысып, жұмыс үдерісінде белсенді қолдануда.

Әлемдегі қашықтан білім беру жүйесін өркендетудің басты мақсаттарының бірі – оқушыларға кез келген мектеп, колледж немесе университет оқу бағдарламасы бойынша оқып, білім алуға жағдай жасау. «Қашықтан білім беру технологияларын пайдалану арқылы оқу процесін ұйымдастыру білім алушыларға білім беру бағдарламаларын академиялық күнтізбелікке сәйкес меңгеру үшін жүзеге асырылады... ҚБТ-ны [Қашықтан білім беру технологияларын – Д.А.] іске асыру теледидарлық, желілік және кейс-технология бойынша жүзеге асырылады» [3].

Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрі А.Аймағамбетов айтқандай, жаңа режимде жұмыс істеу мұғалімдер мен оқытушылар үшін де, оқушылар мен студенттер үшін де оңай шаруа емес. «Бұл – отандық білім беру жүйесі үшін үлкен сын. Мен бірлескен күш-жігеріміздің арқасында осы кезеңді абыроймен еңсере алатынымызға шын жүректен сенемін», – дейді министр өз сөзінде [4].

Қашықтан оқытудың құралдарына келетін болсақ, заманауи технологияларға негізделген әртүрлі интернет платформаларын қолдануға болады. Бүкіл дүниежүзіндегі білім беру жүйесінің мамандары арасында кең тараған платформалар мен интернет құралдарының ішінен: Google Classroom, EasyClass, Zoom, Kahoot, Mathletics, Duolingo, Stile, Education және т.б. Сондай-ақ, дәстүрлі бұқаралық ақпарат құралдары, Facebook және т.б. әлеуметтік желілердегі парақшалар, Telegram, WhatsApp чаттары, онлайн конференциялар және басқа да форматтарды атап өтуге болады.

Ал Қазақстандағы TV-сабақтар және интернет-ресурстар арқылы қашықтан оқытуды жүзеге асыру BilimLand, Kyndelik.kz, Daryn.

Online.kz, Online Mектеп платформаларының көмегімен жүзеге асады. Сондай-ақ, кері байланысты, яғни оқушылардың жаңа тақырыптар бойынша алған білімдерін бақылау және бағалау мақсатында Telegram, WhatsApp чаттары, Google Формалар құралдары қолданысын кеңінен тапты.

Материалды игеру сапасы білім мазмұны бар платформаға байланысты. OnlineMектеп оқу бағдарламасын жан-жақты түсіндіру және оқу мақсаттарына жету, оқушылардың жеке оқу траекториясын жобалауға қажетті мәліметтер жинау сияқты мақсаттар үшін қолдануға болатын мұғалім жұмысындағы маңызды заманауи білім беру құралдардың бірі. Мен сыныптағы оқу жағдайына байланысты оған дайын мазмұны бар қандай құрал немесе сабақ қажет екендігі туралы шешім қабылдаймын. OnlineMектеп күнтізбелік-тақырыптық жоспарға сәйкес әр тақырыптың дайын кестесі мен оның мазмұнын ұсынады, мен сабақтарымда алдын-ала дайындалған сабақтар мен практикалық тапсырмаларды қолдана отырып және одан бөлек жаңадан өз сабағымды да құрастырып беремін.

OnlineMектеп мұғалімге: әр оқушы мен бүкіл сынып туралы толық статистика, бөлім мен тоқсан бойынша жиынтық бағалауды әзірлеуге, қалыптастырушы бағалауды үздіксіз жүргізуге және сынып пен әр оқушының үлгерім траекториясын бақылауға, базадан білім беру контент жинағынан өз сабағына қажетті оқу материалын тандап алуға мүмкіндік береді.

OnlineMектеп оқушыға: өмірдегі нақты мысалдармен байланысты интерактивті тапсырмалар, лезде дайын болатын нәтиже мен кері байланыс, кез-келген уақытта өткен материалды, тіпті алдыңғы сыныптарды да қайталауға мүмкіндік береді.

OnlineMектеп сервисі арқылы оқушылармен тікелей эфирде, нақты уақыт режимінде (синхронды оқыту) және белгілі бір уақыт ішінде (асинхронды оқыту) хабарласып отыруға өте ыңғайлы. Сонымен қатар, сабақта бөлімге немесе тоқсанға жиынтық бағалау жасау үшін Online Mектеп тапсырмаларын қолданамын, қажетті БЖБ мен ТЖБ тапсырмаларын дайын базадан

тандап аламын немесе өткен материалды және жиынтық бағалаудың ерекшеліктерін ескере отырып, өз тапсырмаларды да жасап оқушыларға ұсынуға ыңғайлы платформалардың бірі.

Жоғарыда аталған платформалардың арасынан тағы Google Формалар (www.forms.google.com) өнімін атап өткім келеді. Бұл Google компаниясының кері байланысты құрудың онлайн құралы. Google Формасын белгілі бір іс-шараларға онлайн тіркелу, онлайн зерттеу жүргізу, сауалнама жүргізу, дауыс беру немесе өткен іс-шараларға баға беру мақсатында қолдануға өте тиімді. Google Формаларды білім беру жүйесінде бұл формаларды өткен тақырыптар бойынша тапсырмалар жасап, білім деңгейлерін тексеру, бағалау мақсатында қолданамын. Сондай-ақ, Google Формалар мұғалімдер, оқушылар және студенттер арасында қашықтық олимпиадалар, турнилер мен сынақтар өткізуге зор мүмкіндік береді.

Google Формалармен қалай жұмыс жасайтынын, оларды қалай құрастыратынын бойынша А.Н. Накишев «Google Формалар қызметі» атты мақаласында толық ақпаратпен бөліседі [5]. Сонымен қатар, ютуб желісінде осы тақырыпқа материалдар саны жеткілікті. Google Формалардың бірнеше қасиеттерін атап өтуге болады: Қарапайымдылығы. Google Формаларымен жұмыс жасау өте жеңіл, MS Word құжаттары сияқты қарапайым болып келеді. Оны жүктеп, басқа адамдарға жіберіп, содан кейін олардың толтырылған нұсқаларын күтіп отырудың қажеті жоқ. Қолжетімділігі. Форма Google Дискінің бұлтында сақталады. Оның тиімділігі – Форманы кез келген компьютер, телефон немесе басқа құрылғы арқылы ашуға болады. Жеке дизайн. Форманың дизайнын өзіңіз жасай аласыз. Тегін. Қызметтің өзі ақысыз. Қосымша қондырмалардың кеңейтілген нұсқасы қажет болған жағдайда ғана белгілі бір төлемдерді қажет етеді. Ұтқырлық. Формаларды толық функционалды ұялы телефон немесе планшет көмегімен жасауға, көруге, өңдеуге және жіберуге болады. Ұғымдылық. Google Формалар жауаптар бойынша статистика жинайды және кәсіби түрде жинайды. Алынған деректерді одан әрі өңдеудің қажеті жоқ, нәтижелерді

бірден талдай бастауға болады. Яғни, белгілі бір баптаулар арқылы Google Формалар тапсырмаларға берілген жауаптарды өндеп, оларға баллдарды автоматты түрде беріп қояды. Демек, мұғалімдер мен оқытушылардың оқушылардың жауаптарын тексеруге уақыты кетпейді.

Сондықтан да, қазіргі заманымыздың ақпараттық технологиялар мен коммуникация-

лардың кеңінен тарап, қарқынды дамуына байланысты, мұғалімдер мен оқытушылардың өз біліктіліктерін арттырып, сондай-ақ ата-аналардың білім беру үдерісіне белсенді үлес қосуларының негізінде Қазақстандағы білім беру сапасы төмендемей, керісінше, жақын арада бірнеше реформаларға ұшырап, одан әрі жетілдіріледі деп ойлаймын.

Әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасы Президентінің Қазақстан Республикасы орта білім жүйесін ақпараттандыру жөніндегі Мемлекеттік бағдарламасы. – Алматы, -22 қыркүйек 1997ж. 3645 Өкім.
 2. Әл-Фараби. Әлеуметтік-этикалық трактаттар.– Алматы: «Ғылым», -1975. – 419 б.
 - 3.«Қашықтан білім беру технологиялар бойынша оқу процесін ұйымдастыру қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2015 жылғы 20 наурыздағы № 137 бұйрығы
 4. Мектептерде қашықтан білім беру қалай жүргізіледі? Министр түсіндірмесі [электронды ресурс] // «Информбюро» газеті. <https://informburo.kz/kaz/mektepterde-ashytan-blm-beru-alay-zhrg-zled-ministr-tsndrmes104198.html>
- Накишев А.Н. Google Формалар қызметі/ <http://www.zkoipk.kz/ru/smartconf2017/2-section/3530-conf.html>

ҚАЗІРГІ БІЛІМ БЕРУ ПРОЦЕСІНДЕ ҚАШЫҚТАН БІЛІМ БЕРУ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ҚОЛДАНУ

Ф.Ә. Мұқашева

*Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы,
Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан Республикасы
g.mukasheva_uba@qmail.com*

А.Ж. Ракижанова

*Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы,
Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан Республикасы
a.rakizhanova_uba@qmail.com*

А.К. Аубакирова

*Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы,
Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан Республикасы
altyn_kenzhegara@mailru*

Аңдатпа. Мақалада «қашықтан білім беру технологиялары» туралы ұғым беріліп, республика педагогтерінің қашықтан оқыту форматында пайдаланатын ресурстары сипатталған.

Аннотация. В статье представлено понятие «дистанционные образовательные технологии», охарактеризованы ресурсы, используемые педагогами республики в формате дистанционного обучения.

Abstract. The article presents the concept of “distance learning technologies”, describes the resources used by the teachers of the republic in the format of distance learning.

Түйін сөздер: қашықтан оқу, қашықтан оқыту технологиялары, электрондық оқыту, білім беру платформалар және ресурстар.

Ключевые слова: дистанционное обучение, дистанционные образовательные технологии, электронное обучение, образовательные платформы и ресурсы.

Key words: distance learning, distance learning technologies, e-learning, educational platforms and resources

Қашықтан білім беру технологиялары ұғымы әртүрлі дереккөздерде әртүрлі жолдармен тұжырымдалған. Жалпы алғанда қашықтан білім беру технологиялары – мұғалім мен білім алушының қашықтан өзара әрекеттесуі кезінде заманауи ақпараттық және телекоммуникациялық технологияларды қолдана отырып жүзеге асырылатын бірқатар білім беру технологиялары дегенді білдіреді.

Қашықтан оқыту технологияларын пайдалана отырып оқыту процесінің негізі – білім алушының мақсатты өздік жұмысы болып табылады. Білім алу процесі білім беру

ұйымының әкімшілігімен және білім алушының ата-анасымен келісіліп жүзеге асырылуы мүмкін, бірақ белгілі бір жағдайларда және білім алушының кейбір физикалық және психологиялық мүмкіндіктерін ескеріп, оған ыңғайлы уақыт, оқу қарқыны, жеке оқу бағдарламасы белгіленеді. Бұдан қашықтан оқытудың мақсаты анықталады, ол – халықтың барлық топтары үшін, соның ішінде ересектер үшін сапалы білімге қол жетімділікті қамтамасыз ету.

Осыған сүйене отырып, «қашықтан оқыту технологиясы» деген ұғымның мағынасы

кеңейгенін көреміз, яғни қашықтан оқыту технологиясы – оқытуда қолданылатын жеке тұлғаға бағытталған тәсілдердің негізгі принциптерін жүзеге асыру құралы.

Қашықтан оқыту саласындағы білім беру технологияларын Қазақстанның халықаралық білім беру кеңістігіне интеграциясы ретінде қарастыруға болады. Қазақстан үшін жоғары сапалы қашықтан білім беру технологияларын енгізу және ашық білім беру маңызды әлеуметтік проблеманы шешу болып табылады. Біздің республикамыздың үлкен аумағы бар, ал салыстырмалы түрде халқының саны аз, тығыздығы төмен. Халықтың едәуір бөлігі қалалардан, облыстық және аудандық орталықтардан шалғай жатқан ауылдарда және елді мекендерде тұрады. Мұндай жағдайларда халықты қашықтан оқытумен қамтамасыз ету басты міндет болып табылады.

Қазіргі жағдайда біз қашықтан білім беруді спутниктік теледидар, радио, компьютерлік байланыс және т.б. сияқты қашықтан ақпарат алмасу құралдарына негізделген мамандандырылған ақпараттық білім беру ортасын қолдана отырып, елдегі және шетелдегі халықтың көпшілігіне ұсынылатын білім беру қызметтерінің жиынтығы ретінде қарастырамыз. Қазіргі уақытта қашықтан оқыту өздігінен оқу принципіне негізделген білім беру процесінің жаңаша ұйымдастырлуы.

Қазақстандық зерттеушілер Қазақстанның халықаралық білім беру кеңістігіне кірігу мәселелерін қарастырды. Зерттеушілер әртүрлі тұжырымдамаларға негізделген білім беру жүйелерінің үйлесімі қазіргі халықаралық білім беру қоғамдастығына тән, яғни қашықтан оқыту жүйесі қашықтан білім алу мүмкіндігін, сонымен қатар оқытудың икемділігін қамтамасыз етуі керек деген қорытындыға келді. Бірақ қашықтан оқытуды дамытудағы проблемалар көбінесе экономикалық, саяси және әлеуметтік сипаттағы дағдарыстық құбылыстарға байланысты екенін атап өткен жөн. Сонымен қатар, аумағы орасан зор және сан жағынан халқы шашыраңқы орналасқан Қазақстан үшін қашықтан оқытудың нысаны, алға қойылған негізгі мақсаттардың бірі – жоғары зияткерлік әлеуеті бар мемлекет болу.

Нормативтік құқықтық құжаттарда, атап айтқанда Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында қашықтан білім беру технологиялары – «білім алушы мен педагог қызметкердің жанама (қашықтықта) немесе толық емес жанама өзара іс-қимылы кезінде ақпараттық-коммуникациялық технологиялар мен телекоммуникациялық құралдарды қолдана отырып жүзеге асырылатын оқыту» делінген.

Соңғы жылдары Қазақстан Республикасында қашықтан оқыту формасын дамыту ұлттық білім беру моделін жетілдірудің негізгі бағыттарының біріне айналды. Бұл бағыттағы белсенді іс-қимылдар Қазақстан Республикасының білім беру жүйесін ақпараттандырудың мемлекеттік тұжырымдамасы, орта білім беру жүйесін ақпараттандырудың, бастауыш және орта кәсіптік білім беруді ақпараттандырудың мемлекеттік бағдарламалары шеңберінде жасалынууда.

Қашықтан оқыту форматында мұғалімдер төмендегідей қолжетімді ресурстарды пайдаланады:

1. Кешенді ресурстар: теория және практика
2. Пәндік интеграцияланған оқыту
3. Бейнесабақтар
4. Оқыту мәтіндері, интерактивті жаттығулар
5. Анықтамалық материалдар
6. Мобильді қосымшалар
7. Электрондық оқулықтар

Қашықтан білім беру IT-технологиялар саласындағы әлемдік жетістіктер негізінде білім беруді ақпараттандыруды көздейді. Осыны ескере отырып, стратегиялық мақсат ретінде білім беруді ақпараттандырудың негізгі бағыттары бойынша дәйекті жүйелі саясат айқындалды. Бұл бағыттарға мыналар кіреді:

1. нормативтік-құқықтық қамтамасыз ету;
2. компьютерлік паркті компьютерлендіру және жаңарту;
3. программалық қамтамасыз ету;
4. білім беру және басқару ұйымдарын интернеттендіру;
5. отандық цифрлық білім беру ресурстарын құру;

6. білім беру ұйымдарын мониторингілеу, талдау және басқару жүйесін автоматтандыру;

7. педагогикалық және басқару кадрларын даярлау.

Мемлекет отандық цифрлық ғылыми және білім беру ресурстарын құруды басым стратегиялық міндет ретінде қарастырады. Қазақстанда біліктілік талаптарына сай келетін және білім беру жүйесінің қажеттіліктерін қанағаттандыратын өзіміздің отандық электрондық білім беру ресурстарын әзірлеу өндіріс жолына қойылуы тиіс. Барлық ресурстар үш тілде – қазақ, орыс, ағылшын тілдерінде әзірленуі қажет.

Елімізде білім беруді ақпараттандырудың стратегиялық бағыттарының бірі – білім беру ұйымдарын мониторингілеу, талдау және басқарудың жоғары технологиялық автоматтандырылған жүйесін құру. Ол білім беру ұйымдарында құжат айналымының тиімділігін және есептілігінің нысандарына сәйкес келетін стратегиялық деректердің жүйелі базасын қолдауды қамтамасыз етуге тиіс. Сондай-ақ жалпы және өндірістік-білім беру қызметінің әрбір бағыты бойынша білім беру жүйесінің объективті жай-күйінің сапалы мониторингі қамтамасыз етілуге тиіс.

Білім беруді ақпараттандыру саласында педагогикалық және басқару кадрларына басты рөл беріледі. Орта, техникалық, кәсіптік және жоғары білім беру жүйесінде педагог кадрларды даярлаудың оқу жоспарларына IT-технологиялар негізінде білім беру әдіснамасы бойынша курстар енгізу ұсынылады.

Аталған стратегиялық бағыттар білім беруді ақпараттандырудың, қашықтан және ашық білім беруді дамытудың барлық практикалық аспектілерін қамтиды. Мұндай кешенді тәсілді қолдану мәселені шешуде тиімді болатынына сенім мол.

Қашықтан оқыту тек мұғалімдер үшін ғана емес, сонымен қатар білім алушылар үшін де – оқытудың жаңа түрі. Егер бұл жаңа, өзіндік жүйе болса, онда оның оқу процесінде тиімді жұмыс істеуі үшін оған сәйкесінше көңіл бөліп, ерекшеліктерін қарастырып, оны зерттеу қажет. Қашықтан білім беру мәселесі отандық арнайы әдебиеттерде және интернет беттерінде

бірнеше жыл бойы талқыланып келеді. Тәжірибе көрсеткендей, қашықтан оқыту – университеттің де, мектептің де біліміне қатысты болашағы зор модель. Негізінде кез-келген идеяға формалды түрде қараса, оны балаға зиян келтіретіндей етуге болады. Қашықтан оқыту форматында оқу процесін ұйымдастыру көп жағдайда нақты білім беру ұйымына, оның басшысына, педагогтерге және білім алушыларға байланысты болады.

Қашықтан оқытуды жүзеге асыру компьютерлерді, планшеттерді және оқытудың басқа да техникалық құралдарын тұрақты пайдалануды, сондай-ақ интернетке және цифрлық білім беру ресурстарына қолжетімділікті талап етеді. Орта білім беру ұйымдарының қашықтан оқытуға көшуі кезінде білім алушылар мен педагогтерді техникалық құралдармен қамтамасыз ету мәселесін шешу жергілікті атқарушы органдарға жүктелсе, цифрлық білім беру ресурстарына, білім беру онлайн-платформаларына байланысты мәселелер әлі де өзекті болып қала берді. Осы мәселелерді шешу үшін Білім және ғылым министрлігі «Bilim Media Group» компаниясымен бірлесе отырып, теледидардан сабақтарды түсіру және тарату үшін «Online Мектеп» жобасын іске қосты. Осы жоба аясында 2019-2020 оқу жылының 4-тоқсанының сабақтары түсірілді. 2020-2021 оқу жылында 1, 2,3 және 4 тоқсан сабақтарын тарату үшін «Хабар» агенттігі TV-сабақтарын түсіруді жалғастырды.

«Bilim Media Group» - бұл Қазақстан үшін электрондық оқыту (e-learning) нарығын қалыптастыратын компания. Компания оқыту контентін, сондай-ақ онымен байланысты технологиялар мен қызметтерді әзірлеумен, орналастырумен және таратумен айналысады.

Республиканың жеке және жалпы білім беретін мектептерінің мұғалімдері қашықтан оқыту режимі кезінде түрлі құралдарды, білім беру платформалар мен ресурстарды пайдаланды. Мысалы: Microsoft Teams, ManageBac, G-Suite, Zoom, Moodle.

Қашықтан оқыту жүйесіне көшу кезінде Білім және ғылым министрлігі тарапынан жоғарыда аталған құралдар мен білім беру

платформаларын ғана емес, сонымен қатар «Күнделік» сияқты электрондық журналдарды, электрондық пошталарды, WhatsApp және Telegram сияқты әртүрлі мессенджерлерді, сондай-ақ opik.kz, Daryn.online және т.б. қолдану ұсынылды. Осыған байланысты біз орта білім деңгейінде жоғарыда аталған білім беру платформаларынан бірнеше есе көп қолданылатын құралдар мен білім беру ресурстарын қарастырамыз.

«Күнделік (Kundelik)» – Қазақстандық IT-компания, педагогтер, білім алушылар, ата-аналар, білім беру ұйымдарының әкімшілігі, сондай-ақ білім беруді басқару органдарының өкілдеріне арналған бірыңғай электрондық білім беру ортасын әзірлеуші (<https://kundelik.kz>).

Компанияның флагмандық өнімі – білім беру ұйымдары үшін электрондық құжат айналымы мүмкіндіктерін және білім беру процесінің барлық қатысушылары: педагогтер, ата-аналар және білім алушылар арасындағы әлеуметтік желілік өзара қарым-қатынас жасау құралдарын біріктіретін «Күнделік» атты автоматтандырылған білім беру ақпараттық жүйесі.

«Күнделік» білім беру порталының көмегімен педагогтер білім алушыларға тапсырмаларды жібере алады, олардың жұмыстарына пікір білдіре алады (Кері байланыс бере алады) және БЖБ мен ТЖБ бағаларын қоя алады. Қашықтан оқыту нысанына жаппай көшу кезінде «Күнделік» білім беру платформасына «TV-сабақтар» жобасы шеңберінде түсірілген сабақтарды көру үшін бейнесабақтар бөлімі қосылды. Дәл сол уақытта «Күнделік» компаниясы қашықтан оқыту режимі шеңберінде сайттың мүмкіндіктерін түсіндіру мақсатында «Жалпы білім беру ұйымдарында қашықтан оқытуды ұйымдастыру бойынша әдістемелік нұсқаулықтар» әзірлеген.

Республика бойынша педагогтер мен білім алушыларды қашықтан оқыту режимінде ресурстармен қамтамасыз ету мәселесін шешу үшін Opiq-ке қолжетімділік берілді (<https://www.opiq.kz/#section-partners>).

Opiq – электронды кітапханадағы барлық оқу жиынтығына қол жеткізуге мүмкіндік

беретін платформа. Оқу жиынтығына оқулық материалы мен жұмыс дәптері кіреді. Оқу жиынтықтарын баспа басылымдарымен бірге де, бөлек де пайдалануға болады.

Opiq-тің негізгі принципі – мұғалімдер мен білім алушыларға жетекші мамандар құрастырған жоғары сапалы оқу әдебиетін ұсыну.

Іздеудің кең мүмкіндіктері мен интеграцияланған мазмұны қажетті тақырып бойынша қарапайым және күрделі материалдарды оңай табуға, сонымен қатар оларды басқа пәндермен байланыстыруға мүмкіндік береді.

Әлеуметтік жағдайы мен қашықтығына қарамастан, білім алушы жастарды сапалы білім беру ресурстарымен қамтамасыз ету мәселелерімен Daryn.online (<https://daryn.online/ru>) да айналысады.

Daryn.online білім беру платформасында әрбір оқу пәні бойынша әр сыныпқа арналған ресурстарды табуға болады. Білім алушылар үшін оқу пәнінің әрбір тақырыбы 2-10 минуттық бейнесабақпен түсіндіріледі және тақырыпты бекіту үшін бейне соңында тест сұрақтары беріледі. Дұрыс жауап үшін 1d. балл (daryn.online бағалау жүйесіне сәйкес) беріледі.

Білім алушылардың жеке кабинетінде пайдаланушының оқу пәндері бойынша жетістіктері көрсетіледі. Онда білім алушының бейіндік пәндеріне байланысты бағыттар мен мамандықтар тізімін көруге болады. Сондай-ақ ЖОО тізімімен, мамандық кодтарымен танысып, әр университеттерге мамандық бойынша бөлінетін гранттар санын білуге болады.

Қашықтан оқыту кезінде оқулықтардың электронды форматтары үлкен сұранысқа ие болды. Оқу материалдарын өз бетінше тауып, таңдап, жаңа оқу тақырыптарына тапсырмаларды әзірлеуі керек болатын электрондық ресурстарды қолдануына қарағанда, оқулықтар мен оқу-әдістемелік кешендерді пайдаланса, мұғалімнің сабаққа дайындық уақыты едәуір қысқарады.

Қашықтан білім беру технологияларын қолдана отырып оқыту – оқу процесі оқытушы мен білім алушылардың аумақтық

ара қашықтықта қазіргі заманғы ақпараттық және телекоммуникациялық технологияларды пайдалана отырып жүзеге асырылатын оқытудың түрі.

Қашықтан оқыту оқу процесінде қолданылатын түпнұсқа материалдардың санын көбейтуге, оқу пәндерінің мәдени және пәнаралық компоненттерін кеңейтуге тамаша мүмкіндік береді. Алайда, түпнұсқа материалдарды пайдаланғанда мәдени ерекшеліктер мен мақсатты аудиторияны ескеру қажет. Материалдардың мазмұны мемлекеттік стандартқа, үлгілік оқу бағдарламаларына және қазіргі заманғы

ғылыми білім негіздеріне сәйкестендірілуі тиіс және білім алушылардың жынысына, ұлтына және тұрғылықты жеріне қарамастан оларға оқу материалдарын қолжетімді де, түсінікті болатындай етіп бейімдеу қажет.

Қашықтан білім беру технологияларын қолдану мектеп оқушыларына мектеп бағдарламасын игеріп қана қоймай, оған қоса білім деңгейін едәуір арттыруға, оқу пәндерінен қосымша білім алуға мүмкіндік береді. Мұның бәрі білім алушылардың оқуда қажетті биіктерге жетулеріне және беделді жоғары оқу орындарына түсуіне мүмкіндіктерін арттырады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Қашықтан білім беру технологиялары бойынша оқу процесін ұйымдастыру қағидаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2015 жылғы 20 наурыздағы № 137 бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2015 жылы 22 сәуірде № 10768 тіркелді

2. <http://e-learningcenter.ru>. Разработка электронных ресурсов. Что такое педагогический дизайн?

3. https://bilimland.kz/ru/about_us

4. <https://portal.kundelik.kz/ru/>

КӘСІБИ ТҰЛҒАЛЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР НЕГІЗІНДЕ ПЕДАГОГТЕРДІҢ ӨЗІН-ӨЗІ БАҒАЛАУЫ

А.М. Халыкова

*Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы
Нұр-Сұлтан қ., tag-aizan@mail.ru*

Андатпа. Осы мақалада кәсіби маман үшін кәсіби құндылықтарды бойына сіңірудің маңыздылығы зерделенген. Негізгі кәсіби құндылықтарды қалыптастыру лауазымына қарамастан барлық мұғалімдерге тән. Мұғалімнің бойында танымдық және мотивациялық саласына қатысты педагогикалық білімі, дағдылары, кәсіби маңызды қасиеттері болуы оның кәсіби дайындығын көрсетеді.

Ғылыми білім құндылық ретінде мұғалімнің өзін-өзі дамытуына, өзін-өзі жүзеге асыруына мүмкіндік береді, мұғалімнің ғылыми-танымдық қызығушылығы білім алушының танымдық белсенділігін қалыптастырудың «қозғаушы күші» болып табылады.

Педагогтің әлеуметтік құндылықтары жалпыадамзаттық құндылықтар негізінде қоғамның барлық мүшелері арасындағы руханилықты, еркіндікті, теңдікті дамытуға бағытталған.

Аннотация. В данной статье изучена важность привития профессиональных ценностей педагогу. Формирование основных профессиональных ценностей присуще всем учителям независимо от должности. Наличие у учителя педагогических знаний, умений, профессионально значимых качеств, относящихся к познавательной-мотивационной сфере, свидетельствует о его профессиональной подготовленности.

Научное знание как ценность позволяет учителю саморазвиваться, самореализоваться, научно-познавательный интерес учителя является «движущей силой» формирования познавательной активности обучающегося.

Социальные ценности педагога направлены на развитие духовности, свободы, равенства между всеми членами общества на основе общечеловеческих ценностей.

Түйін сөздер: кәсіби тұлғалық құндылық, кәсіби өзін-өзі бағалау, әлеуметтік әділеттілік, ашықтық, кәсіби міндет.

Ключевые слова: профессиональная личностная ценность, профессиональная самооценивание, социальная справедливость, открытость, профессиональная обязанность.

Abstract. This article examines the importance of instilling professional values in a professional. The formation of basic professional values is inherent in all teachers, regardless of their position. The presence of the teacher's pedagogical knowledge, skills, and professionally significant qualities related to the cognitive and motivational sphere indicates his professional readiness.

Scientific knowledge as a value allows the teacher to self-develop, self-actualize, the scientific and cognitive interest of the teacher is the «driving force» of the formation of the cognitive activity of the student.

The social values of the teacher are aimed at the development of spirituality, freedom, equality between all members of society on the basis of universal values.

Keywords: professional personal value, professional self-assessment, social justice, openness, professional duty.

Кәсіби құндылықтар білім берудің алушылармен өзара әрекеттесуінде көрініс ажырамас бөлігі және олар мұғалімдердің табады. Білім алушылар күнделікті уақытының оқыту процесіндегі іс-әрекеті мен білім көп бөлігін мұғалімдермен өткізеді және

бұл олардың құндылық бағдарын дамытуға әсер етудің маңызды мүмкіндіктері болып табылады. Мұғалімнің рөлі құндылықтарды шынайы қалыптастырушысы, себебі білім беру практикасы мұғалім мен білім алушы арасындағы қарым-қатынасқа негізделген.

Жеке тұлғаның бойында құндылық бағдар жүйесінің болуы маңызды. Тұлғалық құндылықтар белгілі бір қызметті жүзеге асыруда тұлғаның ішкі дайындығын анықтайды және оның даму бағыттарын көрсетеді. Қарапайым сөзбен айтқанда, адам үшін құндылықтар жүйесі оның дамуының белгілі бір векторы болып табылады. Әр адамның құндылық әлемі орасан зор[1].

Алайда өмірдің негізгі салаларындағы қызметті анықтайтын «негізгі кәсіби» құндылықтар бар. Кәсіби маман үшін кәсіби құндылықтарды бойына сіңіру маңызды. Мұғалімдердің кәсібилігі мен шеберлігі кәсіби құндылықтарға негізделген. Кәсіби құндылықтарға: әлеуметтік әділеттілік, адалдық, сенім мен құрмет, кәсіби міндет жатады.

Құндылықтар мен тәжірибелер арасындағы байланыс мұғалімнің бүкіл қызмет барысында көрініс табады. Бұл сыни тұрғыдан ойлай алатын және қызығушылық таныта алатын маман болудың маңызды бір бөлігі [2].

Жалған немесе мақтау сөздердің әсерінен құндылықтар жиі назардан тыс қалуы да мүмкін. Соның салдарынан кейде «Әлеуметтік әділеттілікке» немесе «Сенім» мен «Құрметке» адалдыққа мән берілмей, төмендеп жатады. Мұның бәрі практикада «өлшеу» және «дәлелдеу» үшін күрделі бағыттар болып табылады. Осыған байланысты құндылықтар жүйесінде маңызды болып табылатын тәсілдерді анықтауға болады [3].

Өзін-өзі бағалауда іс-әрекет барысында құндылықтарды анықтау үшін көптеген тәсілдерді пайдалануға болады. Дегенмен, кейбір нақты бағыттар мен сұрақтарды анықтауда пайдалы тұстарын назарға аудару керек.

Өзін-өзі бағалау құралы

Құндылықтардың әрқайсысын алып және кәсіби жинақтаған тәжірибеге байланысты

бірнеше рефлексивті сұрақтар қоюға болады. «Өзін-өзі бағалау шеңбері» әдісін пайдалану құндылықтар туралы түсінуді қолдаудың пайдалы құралы.

Өзін-өзі бағалау

Құндылықтарға қатысты кеңестер мен ұсыныстар өзін-өзі бағалаудың ерекшеліктеріне назар аударуға, кәсіби жаңару процесінің ажырамас бөлігін қамтамасыз етуге көмектеседі.

Кәсіби жаңару процесіне қатысу аясында мұғалімдер контекстке сәйкес келетін кәсіби стандарттарды қолдана отырып, өзін-өзі бағалауды жүргізуі тиіс.

Өзін-өзі бағалау әр түрлі формада болуы мүмкін және кәсіби оқытудың түрлі кезеңдерінде орын алуы мүмкін.

Мысалы: «Өзін-өзі бағалау шеңбері» әдісі «Құндылықтар»

Шеңберді пайдалану.

Нұсқау: шеңбердің әр нүктесін кезекпен қарастырыңыз. Сіз бұл туралы не білесіз немесе түсінесіз? Бұл сіздің тәжірибеңізге қалай енеді? Өзіңізді қалай бағалайсыз? Неге? Не себепті солай ойлайсыз?

Әдіс барысында төмендегі мәселелерді талдап, өз орныңызды белгілеңіз.

1. Негізгі аспектілер ретінде кәсіби және бірлескен іс-тәжірибеде үздіксіз зерттеуге, оқуға, кәсіби даму және көшбасшылыққа ұмтылу;

2. Кәсіби қызметтің барлық аспектілеріне қатысу, тәжірибеде білім беру қоғамдастықтарымен бірлесіп жұмыс жасау;

3. Қауіпті және қауіпсіз ортада мотивацияны ұстану және білім алушылардың шабытын қолдау, оларға әлеуметтік, жеке тұлғалық және білім берудің нақты қажеттіліктерін қамтамасыз ету;

4. Мәдениетті дамыту үшін «Сенім» мен «Құрмет» негізінде әрекет ету;

5. Жеке және кәсіби көзқарастар мен сенімдер, құндылықтар мен тәжірибені жақсарту және қажет болған жағдайда трансформациялық өзгерістерге байланысты сыни тұрғыдан зерттеу;

6. Жеке және кәсіби көзқарастар мен сенімдерді, болжамдар мен кәсіби тәжірибені

байланыстырып сыни тұрғыдан зерттеу;

7. Барлық білім алушылардың құқықтарын құрметтеу және олардың бойындағы құқықтарына қатысты шешім қабылдауда және оқытуда адалдық, батылдық пен даналық және олардың әл-ауқатын қолдауда ашықтық көрсету;

8. Білім алушыларды оқу тәжірибесі мен нәтижелерін нақты шешім қабылдауға жетелеу, проблемаларды жақсарту үшін адалдық көрсету;

9. Әлеуметтік жағдайды бағалау және құрметтеу, мәдени экологиялық әртүрлілік және жаһандық азаматтықты ынталандыру;

10. Демократиялық қағидаттарды ұстану және әлеуметтік әділеттілік ашықтық, инклюзивті және тұрақты саясатты іс-тәжірибе арқылы орнату;

11. Әлеуметтік құндылықтарды тұрақтылық, теңдік және әділетті білім беруді қамту;

Құндылықтар белгіленген өзін-өзі бағалау шеңбері әдісінде стандарттар жиынтығына енгізілген құндылықтарды төмендегідей сипаттауға болады:

- әлеуметтік әділеттілік;
- тұтастық;
- сенім мен құрмет;
- кәсіби міндет.

Олар әр түрлі элементтерге бөлінеді, осы берілген құндылықтарды зерттей отырып, сіз өзіңіздің қазіргі жағдайыңыз туралы тереңірек және мұқият ойлана аласыз.

Құндылықтар шеңберінің мақсаты:

- өз ойыңызды талдап, нақтылауға, ойларыңызға, наным-сенімдеріңіз бен тәжірибеңізге құндылықтар қалай әсер ететінін және қандай кәсіби білім мен іс-әрекеттер қабылдауға болатынына мүмкіндік береді.

Төмендегі сұрақтар мен кеңестер сіздің құндылықтар туралы ойыңызды жүйелеу үшін пайдалы болуы мүмкін:

Мен құндылықтардың қай саласын ең қиын деп санаймын және неге? Не себепті?

Менің құндылықтарым үнемі кәсіби қызметте көрініс табады ма? Оларды әрі қарай жүзеге асыруда қалай қолдануға болады?

Осы саладағы тәжірибеңізді қалай сыни тұрғыдан түсінуге болады?

Осы салада одан әрі ілгерілеу үшін алғашқы қадамым қандай болуы керек?

Менің сыныбым немесе мектебім әділеттілік пен теңдік қағидаттарына негізделген бе? Менің үлесім қандай?

Менің қазіргі тәжірибем қандай және оны қалай жақсартуға болады?

Білім алушыларға деген құрметімді қалай көрсетуге болады және оларға білім беру мен қажеттіліктер туралы шешім қабылдауға қалай бағыттап аламын?

Әріптестеріммен қалай бірлесіп жұмыс істеймін және сыни көзқарас үшін қандай мүмкіндіктер жасай аламын? Оқытуда бірлесіп жұмыс істей алатын басқа серіктестерім бар ма? Олар кімдер болуы мүмкін?

Келесі 3-6 айда қандай әрекеттер жасаймын және мен негізгі мақсаттарға қалай қол жеткіземін? Келесі жылы мен осы салада қандай нәрсеге қол жеткізгім келеді? Жетістікке қалай жетуге болады?

Сізге белгілі бір құндылықтар саласына назар аудару және осы саланы тереңірек зерттеу үшін осы сұрақты қолдану пайдалы болуы мүмкін.

1. Әлеуметтік әділеттілік

1. Жергілікті және жаһандық деңгейлерде тұрақтылықтың, теңдік пен әділеттіліктің білім беру және әлеуметтік құндылықтарын қамти отырып, сондай-ақ болашақ және қазіргі ұрпақтардың құқықтары мен міндеттерін тану.

2. Жас, мүгедектік, жыныс және гендерлік сәйкестілік, нәсіл, этникалық тиістілік, дін мен сенім бағдары бойынша әділетті, транспарентті, инклюзивті және тұрақты саясат пен тәжірибе арқылы демократия мен әлеуметтік әділеттілік қағидаттарын ұстану.

3. Барлық білім алушылар үшін әлеуметтік, мәдени және экологиялық әртүрлілікті бағалау, құрметтеу, сондай-ақ жергілікті және жаһандық азаматтық қағидаттары мен тәжірибесін ілгерілету.

4. Оқыту тәжірибесі мен нәтижелерін жақсарту үшін, сондай-ақ жарқын болашаққа жету жолында білім алушыларды ынталандыру мақсатында білім берудегі нақты мәселелерді шешуге деген ұмтылысты көрсету.

5. Біріккен Ұлттар Ұйымының Бала құқықтары туралы Конвенциясында баяндалған барлық білім алушылардың құқықтарын және олардың оқу тәжірибесіне қатысты шешімдер қабылдауға қатысу, сондай-ақ олардың әлауқатының барлық аспектілерін дамыту мен қолдау құқықтарын құрметтеу.

Осы мақсаттарға жету жолында кәсіби маман бойындағы құндылықтарды анықтау үшін төмендегі сұрақтар сыни ойлауға, өзіне-өзі есеп беруге, ойын жүйелеуге көмектеседі.

Егер мен әлеуметтік әділеттілікті ұстанатын болсам, бұл менің сыныпта, білім алушылармен, әріптестермен, мектеп қауымдастығымен күнделікті қарым-қатынаста қалай көрінеді?

Менің әрекеттерімнің негізінде әлеуметтік әділеттілікке қатысты қандай болжамдар мен пікірлер жатыр?

Менде әлеуметтік әділеттілікке қатысты қандай қиындықтар болды?

Егер мен екі жыл немесе бес жылдан соң адалдық пен әлеуметтік әділеттілікті өзімнің іс-тәжірибемнен, білім алушылардың, әріптестерімнің бойынан қандай өзгерістерді көруді қалаймын?

Осы мәселелер туралы қосымша ақпарат беру үшін мен білімімді қалай толықтырамын?

Жеке әдістерім мен болжамдарым, менің іс-тәжірибем енген бе?

Оны қалай жүзеге асыруға болады?

Менің бақылау қабілетімді шектейтін немесе кедергі келтіретін нәрселер бар ма? Ол қандай кедергілер?

Егер бәрі менің бақылауымда болса, мен басқаша қалай істер едім?

Мен іс-тәжірибемде аз да болса қандай өзгерістер жасай аламын?

Мен әріптесімді сыни ойлауға қалай шақырамын немесе шақыра аламын ба?

2. Ашықтық

1. Ашықтықты, адалдықты, батылдық пен даналықты көрсету.

2. Жеке және кәсіби көзқарастар мен сенімдерді сыни зерттеу.

3. Жеке және кәсіби көзқарастар мен сенімдер, құндылықтар мен тәжірибелер арасындағы байланыстарды жақсартуға

және қажет болған жағдайда практикадағы трансформациялық өзгерістерді жүзеге асыруға сыни тұрғыдан зерттеу.

Осы мақсатта өз бойындағы құндылықтарды зерделей отырып, төменде сыни ойлайтын сұрақтар берілген:

Мен тәжірибемді өзгертуде өз болжамдарым туралы ойлауға қаншалықты ашықпын?

Мұны қолдау үшін не істеуім керек?

Мен басқалармен (немесе өзіммен) белгілі бір мәселелерді шешуге сенімді бола аламын ба?

Бұл жағдайда маған не көмектесе алады? Мен қандай қиындықтар мен кедергілерге тап бола аламын?

Оны қалай шешемін?

Бұл үшін маған қандай дағдылар қажет?

Менің ұстанымыма, білімім мен тәжірибем қайшы келетін дәлелдемелер болған кезде мен не сеземін?

Мен неге солай ойлаймын?

Егер мен өз нанымдарым мен болжамдарым бойынша зерттегім келетін бір сала болса, бұл не? Қандай сала? Мен нені білгім келеді? Неліктен бұл мен үшін маңызды деп ойлаймын?

Мен бұл саланы зерттеген болсам, ол үшін не істер едім?

Мен кәсіби білімімді қалай жетілдіре аламын? Неліктен және бұл маған қаншалықты пайдалы болар еді?

Енді не істегіңіз келетіні туралы қысқаша әрекет жоспарын жасаңыз және біртіндеп төменнен бастағаныңыз дұрыс, өйткені әлемді бір мезетте өзгерте алмайсыз!

3. Құрмет пен сенім

1. Құрмет пен сенім мәдениетін дамыту үшін әрекет етіңіз, мысалы, мектептегі әріптестеріңізге және оқу-тәрбие процесінде және одан тыс жерлерде білім алушылардың өміріне әсер ететін барлық адамдарға сенім мен құрмет көрсету.

2. Барлық білім алушылар үшін қамқор және жанашырлық таныту, этностық және әл-ауқатты жағдайды түсіну арқылы қауіпсіз ортаны қамтамасыз ету.

3. Білім алушылардың мотивациясы мен шабытына бейімділігін көрсете отырып,

олардың әлеуметтік және экономикалық мәнмәтінін, оқытудың даралығы мен нақты қажеттіліктерін мойындай отырып, оқу барысындағы кедергілерді назарға алу.

Сіздің қарым-қатынасыңыз және басқа адамдармен қарым-қатынасыңыз туралы ойланаңыз.

Әріптестер мен сыртқы серіктестер:

- Мен адамдармен қандай қарым-қатынастамын?

- Кейбір адамдармен басқаша қалай қарым-қатынас жасай аламын?

- Мұның мәні неде болуы мүмкін?

- Кен басқалардың білімі мен белсенді іс-әрекетіне сенеммен қарап, құрметтеймін бе? Бұл менің олармен қарым-қатынасымда қалай әсер етеді?

Білім алушыларды қолдау:

- Мен барлық білім алушыларға қолдау көрсететін адамдарды бағалаймын ба? Қандай мағынада бағалаймын? Кімді қолдау қиын? Неліктен? Маған осы адамдармен жұмыс істеуге көмектесу үшін тағы бір нәрсені білуім керек пе? Қалай? Өзара іс-әрекетте басқаша болуы мүмкін бе?

4. Кәсіби міндет

1. Кәсіптік практиканың барлық аспектілеріне қатысу және білім беру қауымдастықтарының барлық мүшелерімен ынта-жігермен, бейімділікпен және сындарлы сыншылдықпен алқалы жұмыс атқару.

2. Үздіксіз зерттеуді, оқытуды, кәсіби дамуды және көшбасшылықты кәсібилік пен бірлескен іс-тәжірибенің негізгі аспектілері ретінде ұстану.

Кәсіби құндылықтарды зерделеуге төмендегі сыни сұрақтар:

- Мен бірлесіп жұмыс істеуді маңызды деп санаймын ба? Неге? Не себепті олай ойлаймын?

- Мірлескен іс-әрекет қаншалықты тиімді көрінеді?

- Мен бірлескен іс-әрекеттерде қаншалықты жақсы мүмкіндіктер бере аламын?

- Мен басқаша қалай жасай аламын?

- Әріптестеріммен бірге жұмыс жасауымды дамытуға көмектесу үшін не істей аламын?

- Мен іс жүзінде зерттеу деген не екенін түсінемін бе? Қалай?

- Мен зерттеуге қалай адалмын? Бұл менің іс-тәжірибемде қалай көрініс табады? Мен басқаша не істей аламын?

- Мен оны дамыту үшін кімдермен жұмыс істей аламын?

Мұғалім бойындағы құндылық ол – өзінің қызметіне материалдық игілік ретінде ғана емес, сонымен қатар адамдардың мамандыққа рухани-адамгершілік қатынасы мен өзінің қызметінің әлеуметтік маңыздылығын түсінуі болып табылады.

Әлеуметтік әділеттілікті педагогикалық ұжымның құндылықтары ретінде топтық құндылықтарға жатқызуға болады, өйткені мұғалімдер ұжымдағы туындаған жағдайларға объективті түрде қарап, мәселелерді дұрыс шешуі керек. Мұғалім білім алушыларды әділеттілікке үйретумен қатар оларға үлгі болуы керек.

Кәсіби еңбек мұғалімдер үшін құнды. Еңбектің шығармашылық сипаты, бедел, білім алушылармен жұмыс істеуге деген ынталық, белсенділік пен сүйіспеншілік. Мұғалімнің бойында танымдық және мотивациялық саласына қатысты педагогикалық білімі, дағдылары, кәсіби маңызды қасиеттері болуы оның кәсіби дайындығын көрсетеді [4].

Ғылыми білім құндылық бола алады, өйткені ол мұғалімнің өзін-өзі дамытуына, өзін-өзі жүзеге асыруына мүмкіндік береді, мұғалімнің ғылыми-танымдық қызығушылығы білім алушының танымдық белсенділігін қалыптастырудың «қозғаушы күші» болып табылады.

Педагогтің әлеуметтік құндылықтары жалпыадамзаттық құндылықтар ақиқат, жақсылық, сұлулық т.б. болып табылады, олар бүкіл адамзат үшін маңызды, қоғамның барлық мүшелері арасындағы руханилықты, еркіндікті, теңдікті дамытуға бағытталған [5].

Осылайша, педагог білім беру процесінің негізгі тұлғасы және білім алушылардың құндылық бағдарының қалыптасуына ықпал етуші. Қазіргі уақытта мұғалімнің педагогикалық құндылықтар жүйесін қолдануы маңызды және оның қызығушылықтары мен мінез-

құлқы педагогикалық қызмет саласындағы да негізгі рөл атқарады, адамның мінез-құлқын көзқарасы мен мотивациясына тән, өйткені реттеудің жоғары деңгейі ретінде әрекет етеді. олар педагогтің жеке тұлғасын қалыптастыру-

Әдебиеттер тізімі:

1. Болотова Ж.А., Кострикова Ю.В., Радченко Е.А., Рахманова М.Н. Ценности педагогической деятельности // Қолданбалы және іргелі зерттеулердің халықаралық журналы – 2016, № 1-2. – 257-259 б.
2. Banks, S. Этика и ценности в социальной работе // (3-ші басылым), Бейсингсток, Пэлгрейв Макмиллан – 2006.
3. Conmartin, E. B., & Gonzales-Prendes, A. A. Диссонанс между личными и профессиональными ценностями: разрешение этической дилеммы // Әлеуметтік жұмыс этикасы және құндылықтар журналы – 2011. 8(2), 5-1-5-14 б.
4. Киселева, А.В. О возможности модификации методики М. Рокича «Ценностные ориентации» // Психологическая диагностика. - М.: 2004. - № 4, - 101 б.
5. Трофимова, Н. М. Самообразование и творческое развитие личности будущего специалиста // Педагогика. 2003. - № 2, – 67 б.

РАЗВИТИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ ЧТЕНИЯ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА С ПОМОЩЬЮ ПРИЕМОВ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ

Н.Л. Полторадина

учитель английского языка, ГУ «Школа-лицей №16» г.Павлодар

Аңдатпа. Қазіргі кездегі білім беруді дамытудың негізгі бағыттарының бірі болып табылатын функционалды оқу сауаттылығын қалыптастыру проблемалар мен перспективаларды көруге, нақты міндеттер қоюға, оларға жетудің оңтайлы жолдарын жасауға және жеке тұлғаның дамуына үлес қосуға мүмкіндік беретін заманауи әдістерді қажет етеді. Дәл осы сын тұрғысынан ойлауды дамыту әдістері оқу процесін тұлғаға бағытталған етуге, оқушылардың зерттеушілік, ақпараттық, коммуникативтік дағдыларын, ойлау қабілетін, шығармашылық қабілеттерін қалыптастыруға және дамытуға мүмкіндік береді. Бұл жұмыста функционалды оқу сауаттылығын дамыту мақсатында ағылшын тілі сабағында қолданылатын кейбір сыни тұрғыдан ойлау техникасы қарастырылған.

Аннотация. Формирование функциональной грамотности чтения, одно из ключевых направлений развития образования сегодня, требует современных методов, позволяющих видеть проблемы и перспективы, ставить четкие задачи, разрабатывать оптимальные пути их достижения, способствуют развитию личности. Именно приемы развития критического мышления позволяют сделать процесс обучения личностно-ориентированным, формировать и развивать исследовательские, информационные, коммуникативные умения учащихся, мышление, креативные способности.

В данной работе рассматриваются некоторые приемы критического мышления, применяемые на уроках английского языка с целью развития функциональной грамотности чтения.

Abstract. The formation of functional reading literacy, one of the key directions of the development of education today, requires modern methods that allow you to see problems and prospects, set clear tasks, and develop optimal ways to achieve them, and contribute to the development of the individual. It is the techniques for the development of critical thinking that make it possible to make the learning process personality-oriented, to form and develop research, information, communication skills of students, thinking, and creative abilities. This paper examines some of the critical thinking techniques used in English lessons in order to develop functional reading literacy.

Түйінді сөздер: функционалдық сауаттылық, сыни тұрғыдан ойлау, жеке тұлғаға бағытталған тәсіл.

Ключевые слова: функциональная грамотность, критическое мышление, личностно-ориентированный подход.

Key words: functional literacy, critical thinking, personality-oriented approach.

Формирование функциональной грамотности чтения обучающихся – одно из ключевых направлений развития образования сегодня. «Грамотность чтения - это понимание, использование, отражение и работа с письменным текстом для достижения цели, для развития знаний и потенциала, для участия

в обществе» (PISA, the Programme for International Student Assessment, 2009), т.е. это способность человека использовать навыки чтения и письма в условиях его взаимодействия с внешней средой и максимально быстро адаптироваться и функционировать в ней. Учащиеся должны уметь осмысленно читать

тексты разных типов (информационного, прикладного характера, литературные тексты); уметь извлекать информацию из разных источников; учиться находить и критически оценивать информацию из СМИ и Интернета; уметь читать таблицы, диаграммы, условные обозначения и уметь применять их при подготовке собственных текстов; реализовывать разные стратегии чтения при работе с текстом. Читая, дети не только узнают новую информацию, но и знакомятся с реальными грамматическими структурами, обогащают свой словарный запас.

Все это требует современных педагогических методов, которые бы давали возможность нацелить учащихся на поиск знаний, способствовать развитию личности. К таким методам относятся приемы развития критического мышления.

Критическое мышление предполагает аналитический подход к осмыслению, оценке и синтезу полученной информации для решения вопроса или проблемы. В данной работе рассматриваются некоторые приемы критического мышления, применяемые на уроках английского языка с целью развития функциональной грамотности чтения.

В своей практике мы часто сталкиваемся с многочисленными затруднениями обучающихся при работе с текстом, например: учащиеся не знают значений многих слов, не умеют читать диаграммы, не умеют озаглавить текст, не понимают смысла написанного, не могут выделить ключевые слова, не в состоянии сформулировать вопрос, не могут перенести знания и умения из одной области в другую, часто подменяют задание на более привычное, знакомое.

В исследовании PISA грамотность чтения подразделяется на следующие уровни:

- 1) поиск в тексте нужной информации по простому критерию (самый низкий уровень);
- 2) поиск в тексте нужной информации по множественным критериям;
- 3) распознавание связи между отрывками, работа с известной, но противоречивой

информацией;

4) поиск и установление последовательности или комбинации отрывков, умение сделать вывод о том, какая информация в тексте необходима для выполнения задания;

5) понимание сложных текстов и их интерпретация, формулирование выводов и гипотез относительно содержания текста.

Следовательно, у ученика должны быть сформированы следующие умения функционального чтения:

- умение находить в тексте требуемую информацию,
- умение ориентироваться в содержании текста,
- умение понимать целостный смысл текста,
- умение структурировать текст,
- умение сжать, преобразовать и интерпретировать текст, критически оценивать содержание и форму текста.

Любой текст должен представлять интерес для ребенка. При отборе текстов следует руководствоваться следующими критериями: актуальность текста для учащихся; учет возрастных особенностей; наличие новой информации; наличие фактов, понятий, имен, географических названий, цифр, дат; наличие иллюстраций, диаграмм.

Эффективны такие приемы, как «инсерт», «фишбоун», перефразирование».

Прием Инсерт, или чтение с пометками, рационально использовать при чтении текстов информационного характера в любом классе. Графическая форма работы в отличие от устной, позволяет систематизировать уже имеющиеся знания.

Перед применением данного приема необходимо вспомнить, что мы знаем об этой теме. Можно записать уже имеющиеся знания на доске, используя приемы «мозговой штурм», «кластер». Чем больше соберете сведений, тем богаче будет резервный фонд для изучения нового, тем выше будет интерес к изучаемой теме. Используя данный прием, учащиеся делают соответствующие пометки на полях текста.

«+»	«v»	«-»	«?»
то, что вы читаете, соответствует тому, что вы знаете уже знал	то, что вы читаете, является для вас новым новое	то, что вы читаете противоречит тому, что вы уже знали думал иначе	то, что вы читаете, непонятно, или вы хотели бы получить более подробные сведения по данному вопросу не понял, есть вопросы

Например, в 8 классе при изучении темы «Endangered Species» учащимся предлагается прочитать текст «London Zoo», с целью узнать новую информацию и обсудить ее. В результате Мозгового штурма выяснилось, что ученики располагают довольно скудной информацией о Лондонском зоопарке. Новой оказалась информация о том, когда и кем был основан зоопарк, количество видов животных, ежедневный рацион слона, условия его содержания. Противоречивых фактов не нашли. А вот более подробные сведения учащиеся хотели бы получить о том, как ученые и служители зоопарка обучают животных, родившихся в неволе, жизни в условиях дикой природы.

Дальнейшая работа над текстом предполагает обсуждение. В таких случаях эффективен прием «Подумай-в паре-поделись», когда учащиеся после индивидуального поиска отвечают на вопросы по тексту и обмениваются информацией в паре, в затем в группе или классе.

Прием перефразирования - это выражение значения написанного другими словами и фразами, сохраняя значение автора. Иногда нужно перефразировать целые предложения, когда они длинные и сложные. Не секрет, что многие учащиеся просто заучивают фрагменты текста вместо пересказа. Прием перефразирования помогает формировать навык передачи полученной информации своими словами. Этот прием целесообразно применять, на мой взгляд, начиная с 7 класса, когда учащиеся накопили достаточный словарный запас, включая синонимические слова и фразы, некоторые фразовые глаголы, а также значительное количество грамматических структур.

Нередко в тексте содержатся те или иные учебные проблемы. Лучше всего, если

проблема рассматривается с разных сторон, а решение опирается на достаточно ясную фактическую базу. В данном случае уместно использовать метод “Fish bone”, особенно при изучении темы «Our Environment. Ecological Problems».

“Fish bone” В «голове» этого скелета обозначена проблема, которая рассматривается в тексте. На верхних косточках ученики отмечают причины возникновения изучаемой проблемы (можно сделать до чтения текста, в результате актуализации знаний и опыта). На нижних косточках ученики по ходу чтения выписывают факты, отражающие суть. Факт придает проблеме ясность и реальные очертания. В «хвосте» - решение проблемы.

В парной или групповой работе возможно использование разных текстов по одной проблеме. Каждая группа получает для чтения свой текст; чтение текста происходит индивидуально, составление схемы – в группах; происходит обмен информацией между группами, в результате чего появляется общая схема.

В 5,6,7 классах использование диаграммы Венна развивает у учащихся способность сравнивать и анализировать, обобщать полученную из текста информацию.

Начиная с 7 класса, я постепенно ввожу прием SWOT. Так, прочитав текст “Hitch-hiking”, ученики выполнили задания на словообразование, выбрали прилагательные для характеристики путешествия автостопом, определили правильность\неправильность утверждений, обозначили положительные и отрицательные стороны такого способа путешествия. Работая в группах, школьники должны были определить возможности, угрозы путешествия автостопом, а также разработать памятку-инструкцию для путешественников. В 9 классе при работе над темой «The pleasure

of life» школьники делали SWOT анализ использования видео в повседневной жизни.

Один из первых уровней понимания текста по PISA - поиск в тексте конкретной информации. Одними из самых типовых заданий являются задания на выбор альтернативы верно/ неверно. Ученик несколько раз внимательно просматривает текст с определенной целью - найти нужную информацию или убедиться, что она отсутствует в тексте. После самопроверки ученикам предлагается исправить неверные утверждения. Это показывает, насколько точно ученик понял детали. Но есть и более творческое использование заданий типа «верно-неверно». Например, можно предложить ученикам самим обработать текст, применив этот инструмент.

Формулировки заданий на выбор альтернатив могут быть следующими:

1. Прочитай текст. Выбери правильный вариант ответа (один из предложенных), согласно тексту;

2. Какое из утверждений соответствует тексту?

3. Прочитай текст и отметь «галочкой» то, о чем НЕ сообщается в тексте.

Разновидностью данных типов заданий являются задания на поиск информации мелким шрифтом (когда школьникам предлагается проанализировать содержимое обложки журнала, книги или CD-диска с фильмом, а также сделать выводы о характере произведения, его названии, авторах и т.д.) Но наши ученики порой затрудняются с правильной интерпретацией иллюстраций, заголовков, рекламных вставок.

Все перечисленное тоже относится к несплошному тексту. Это могут быть театральные билеты, программки, афиши, входные билеты на культурные мероприятия, проездные билеты, схемы проезда, планы выставок и музеев, и т.д. Для этого необходимы упражнения на прогнозирование содержания текста. Мы знаем, что заголовок несет в себе основную идею текста. Но многие ученики вообще не привыкли читать заголовки. Однако, работа с заголовком до чтения текста является одной из методик прогнозирования содержания текста.

Существуют разнообразные упражнения на понимание прочитанного:

1) ответы на вопросы;

2) задания на множественный выбор;

3) заполнение пропусков в тексте, например, предложениями;

4) найти 3 факта из текста;

5) работа с отдельными словами и словосочетаниями.

При составлении заданий на функциональное чтение рационально опираться на Таксономию Блума, согласно которой когнитивные процессы иерархически выстраиваются, начиная с самых простых: припоминания знания, понимания, применения, до более сложных: анализа, синтеза и оценки, требующей выработки суждений о значимости изучаемого материала. Например, текст для 6 класса "American holidays".

Задание 1: Изучи текст "American holidays", определи правильность/ неправильность утверждений. Исправь неверные предложения.

1. (-) Thanksgiving Day is a national British Holiday. **(American)**

2. (-) For dinner they have a roast turkey, candy, potatoes. **(a pumpkin pie)**

3. (-) Americans celebrate Thanksgiving Day on the 4th Tuesday in November. **(Thursday)**

4. (-) People thank each other for the good things they have. **(the God)**

5. (-) Americans celebrate Halloween on the thirtieth of October. **(thirty-first)**

6. (-) Children dress up in fine costumes. **(funny and scary)**

7. (-) They knock on the parents' bedroom door and ask: trick or treat. **(neighbours)**

8. (+) Children get small presents, sweets or money.

Задание 2.1. Прочитай текст. Продолжи фразы:

1) Этот текст (о чем?)

2) Он мог бы быть интересен (кому?).....

3) Он мог бы называться (предложи 2-3 варианта названия):

Задание 2.2. 1) Прочитай текст. Подчеркни в тексте понятия, которые характеризуют День Благодарения и Хэллоуин.

2) Составь кластер характеристик «American holidays».

Задание 3. Выпиши 3-4 наиболее важных, на твой взгляд, словосочетания.

Задание 4. Закончи предложение, выбирая правильный вариант согласно тексту.

Задание 5. То, о чем не сообщается в тексте, отметь «галочкой».

Задание 6. Ответь на вопросы и добавь свой вопрос.

1. What 2 holidays do Americans celebrate in autumn? When?

2. What do Americans cook for Thanksgiving Day?

3. Whom do they thank?

4. For what do they thank?

5. How do American children dress up on Halloween?

6. What do they do at night?

7. Why do they do it?

Задание 7. Выбери предложения, относящиеся к описанию Дня Благодарения или Хэллоуин.

1) People can give them money, gifts, sweets.

2) It is a national holiday.

3) They thank the God for all good they have.

4) They say: trick or treat.

5) For dinner Americans usually make a roast turkey, potatoes and a pumpkin pie.

6) Usually children celebrate this holiday.

7) Americans always celebrate it on the 4th Thursday.

8) They go from house to house, knock on the doors.

9) Americans celebrate it at the end of October.

10) They put on scary dresses at night.

Задание 8. Запиши информацию, которая показалась тебе необычной, интересной, полезной. What is common for both holidays? (a pumpkin)

What is the difference between these holidays? (a family holiday and for children)

Задание 9. Составь задания к тексту «American holidays».

Таким образом, формирование навыков критического мышления учащихся способствует формированию их функциональной грамотности в дальнейшем обучении. Человек, обладающий критическим мышлением, умеет видеть проблемы и перспективы, ставить четкие задачи, разрабатывать оптимальные пути к их достижению. Он обладает ясным, оригинальным, независимым мышлением, готов к самореализации и самовыражению.

Наиболее существенным достоинством обучения с помощью методов развития критического мышления является то, что оно позволяет сделать процесс обучения личностно-ориентированным, ставить и решать новые образовательные задачи (формирование и развитие исследовательских, информационных, коммуникативных и других умений учащихся, развитие их мышления и креативных способностей).

Список литературы:

1. Федосеев Н.Н. Формирование коммуникативной компетенции на уроках английского языка с применением технологии развития критического мышления [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://refdb.ru/look/1895995-pall.html>

2. Заир-Бек С.И., Муштагинская И.В. Развитие критического мышления на уроке. М.: Просвещение, 2012.

3. Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals: Handbook I, cognitive domain. New York: Longman.

4. Программа повышения квалификации педагогических работников Республики Казахстан по методам развития функциональной грамотности учащихся в рамках проведения международного исследования PISA, Грамотность чтения. 2014

5. Руководство для учителя. Второй (основной) уровень, NIS, University of Cambridge

6. Рудик Г.А. Культура умственного труда или 101 техника учения. Пособие для учащихся, студентов, педагогов и для всех тех, кто обучается на протяжении всей жизни. г.Костанай, 2010

СОЗДАНИЕ УСЛОВИЙ ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ КЛЮЧЕВЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ УЧАЩИХСЯ ЧЕРЕЗ ПРИМЕНЕНИЕ МЕТОДА ПРОЕКТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ПОЛИЯЗЫЧНОЙ СРЕДЕ НА ОСНОВЕ ПРЕДМЕТА БИОЛОГИИ

Е.Л. Чайковская

Учитель биологии

КГУ «Школа-лицей № 16 города Павлодара»

г.Павлодар, Казахстан

Андатпа. Кеңістікте өмір сүру өнер, яғни тірі болу, белгілі бір құзыреттіліктердің қалыптасуы арқылы білінеді. Құзыреттілік – бұл тұлғаның ішкі дайындығын талап еткен күнделікті дағдыларын өз қабілеттері мен білім деңгейін ескере отырып көрсету. Қазақстандық білім беруді жаңарту стратегиясында соңғы жылдары елеулі өзгерістер болды. Осыған орай, қазақстан мектебінің түлегінің негізгі құзыреттілік ретінде күтілетін нәтижелер анықталған: оқушының өзіндік тәжірибелік іс-шарасы мен тілдік құзыреттілік соның біреуі болып саналады.

Аннотация. Искусство жить в пространстве, т.е. быть живым, познается через сформированность определенных компетенций. Компетенция – это внутренняя готовность личности продемонстрировать востребованный повседневный навык с учетом своих способностей и образовательного уровня. В стратегии модернизации казахстанского образования за последние годы произошли значительные перемены. В связи с этим, ожидаемые результаты определены в виде ключевых компетенций выпускника казахстанской школы: одними из которых является практическая деятельность самого ученика и языковая компетентность.

Abstract. The art of living in space, i.e. being alive, is learned through the formation of certain competencies. Competence is the willingness of the individual to demonstrate the required daily skills according to his or her abilities and educational level. In recent years, there have been significant changes in the strategy for modernizing Kazakh education. In this regard, the expected results are defined in the form of key competencies of the graduate of the Kazakh school, among which is the practical activity of the student and language competence.

Ключевые слова: компетенции, полиязычия.

Кілт сөздер: құзыреттілік, көптілділік.

Key words: competence, multilingualism.

Древняя римская поговорка гласит: «Не для школы, а для жизни мы учимся». Над школами в Древнем мире висела вывеска «Школа учит жить».

Ориентиры жизни соподчинены двум философским идеям: свободолюбивый протест против догм через знания и Знание должно служить достижению практических результатов.

Каждый не раз задавался вопросом: Как научить каждого ученика учиться? Ведь каждый учитель должен уметь научить каждого ученика учиться.

В современном образовании, наряду с функциями «знать» и «уметь» появилась новая функция «уметь жить», т.е. уметь интегрироваться в окружающем социуме, в координатах повседневной жизни. Таким образом, школа из предметной плоскости знать-уметь, переходит в реальное жизненное пространство знать-уметь-жить. Искусство жить в пространстве, т.е. быть живым, познается через сформированность определенных компетенций. Компетенция – это внутренняя готовность личности продемонстрировать востребованный повседневный навык с учетом

своих способностей и образовательного уровня.

В европейских квалификационных стандартах существует 8 важных базовых компетенций.

1. Умение учиться – является системообразующей, т.к все остальные компетенции в образовании формируются через нее.

2. Умение общаться на родном языке.

3. Умение общаться на иностранном языке.

4. Умение проявлять предпринимательские навыки

5. Умение демонстрировать информационные навыки

6. Умение демонстрировать образовательные навыки (самоменеджмент)

7. Умение демонстрировать навыки гражданской и социальной ответственности

8. Умение формировать у себя ценности на основе мировой и национальной культур

В стратегии модернизации казахстанского образования за последние годы произошли значительные перемены. В связи с этим, ожидаемые результаты определены в виде ключевых компетенций выпускника казахстанской школы:

1. Ценностно-ориентационная компетенция;

2. Общекультурная компетенция;

3. Когнитивная компетенция;

4. Информационно-технологическая компетенция;

5. Компетенция социального взаимодействия;

6. Компетенция личностного саморазвития;

7. Коммуникативная компетенция.

Это компетенции не только для ученика, но и для учителя. Если не так давно базовой моделью образования были Знания-Умения-Навыки, то в настоящее время эта модель перевернулась. И, на первое место вышли именно навыки. Ключевым навыком для развития компетенций является практическая деятельность самого ученика, собственная исследовательская практика, бесспорно, - один из самых эффективных методов.

«Стремясь сделать благое дело – научить,

мы, не обращая внимания на природную исследовательскую потребность ребёнка, сами препятствуем развитию детской любознательности». Поэтому важно именно в школе создать психолого-педагогические условия для реализации возрастной потребности в поисковой активности. Без навыков исследовательской учебной деятельности сложно освоить предлагаемую основной и старшей школой программу. Результатом работы в данном направлении стал авторский курс «Основы проектной деятельности», который в течении 7 лет показывает стабильные результаты.

Я хочу затронуть еще одну важную компетентность, умение говорить на иностранном языке в предметной области, в частности на уроках биологии.

Итак, перед нами встала идея. Как сделать, чтобы ученики смогли представить учебный материал на иностранном языке?

Для этого была разработана авторская программа и УМК комплекс «Биология на английском языке» для 5 класса. Данный продукт прошел апробацию и дал свои результаты, получил высокую оценку на уровне республики и вошел в перечень рекомендуемых программ МОН РК. По данной программе работает школа № 112 г.Новосибирска.

Цель курса, повышение коммуникативной компетенции и формирование предметных умений и навыков, через интеграцию английского языка и биологии.

Данный интегрированный курс английского языка и биологии ориентирован на школьников средней ступени обучения (11-13 лет). Проведение таких занятий в условиях обновленного содержания образования, в частности перехода на полиязычье, обусловлено целесообразностью интеграции уроков биологии и английского языка, а также отдельными темами уроков биологии (темами, которые предполагают выход на продвинутый биологический уровень, где требуется знание английского языка).

Личностно-ориентированный подход к

обучению иностранному языку, пропедевтика раннего изучения тем, необходимых далее в старших классах. обеспечивает особое развитие интереса, индивидуальных особенностей и реальных возможностей учащихся.

В основе курса - принцип спирального овладения знаниями (по образцу обновленного содержания среднего образования). Курс разделен на восемь блоков, в каждом из которых четыре темы.

Тематическое планирование

№	Тема раздела	Тема занятия	Кол-во часов	Лексический материал
1	Living things Живые организмы	Растения живые Plants are alive	1	Living things move grow eat food oxygen reproduce life process alive from living weat jobs
2	Living things Живые организмы	Клетка растений Plant cell	1	Cells microscope nucleus membranes cytoplasm wall vacuole
3	Living things Живые организмы	Части растения Important parts of plants	1	Flower stem leaf root bud organs
4	Living things Живые организмы	Микробы Microbes	1	Microbes bacteria viruses harmful weat full

В пятом классе темы рассматриваются на примере растительных организмов, далее в шестом классе, эти же блоки тем, но уже на примере животных организмов, в седьмом классе – на примере организма человека. Более того, темы идут параллельно темам изучаемых в курсе естествознания и биологии в данных классах, так осуществляется межпредметная связь и интеграция предметов научной области «Естествознание»

Перспективы данной программы – возможность использования в школах с государственным языком обучения сейчас ведется такая работа с коллегами.

Данная модель курса адаптирована для использования в условиях МКШ РК

Программа не является самостоятельной единицей, для ее реализации создан УМК комплекс. Учебно-методический комплекс «Биология на английском языке» как средство реализации программы, состоит из следующих компонентов:

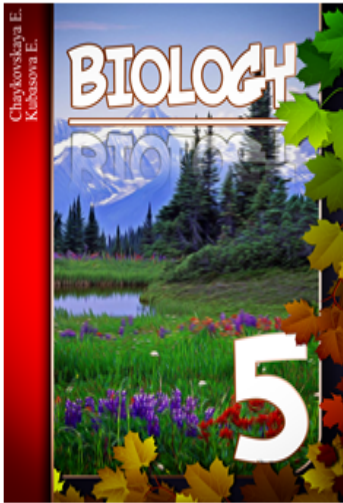
- рабочая тетрадь
- сборник контрольных измерителей с ключами
- аудио словарь
- видео-ресурсы

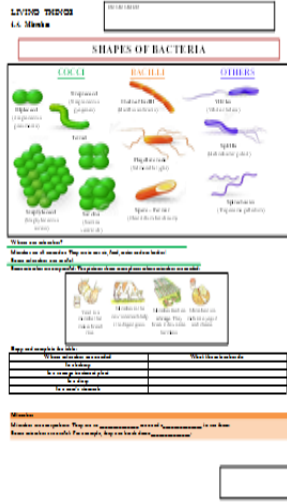
В рабочей тетради предлагаются различные типы заданий: разноуровневые вопросы, работа с графическими organizerами, что способствует формированию умений работать с учебной информацией, несущей личную значимость, повышению интереса учащихся к предмету, укреплению предметно-языковых знаний. Выполнение заданий поможет сформировать у учеников определенные практические навыки, развить память, логическое мышление и творческие способности.

Контрольные измерители представлены различного типа заданиями высокого и низкого характера по таксономии Блума, снабжены ключами к ним.

Рабочая тетрадь

- В рабочей тетради предлагаются различные типы заданий: вопросы, работа с таблицей, схемами, что способствует повышению интереса учащихся к предмету, укреплению предметно-языковых знаний. Выполнение заданий поможет сформировать у учеников определенные практические навыки, развить память, логическое мышление и творческие способности.

1.1 Plants are alive (check)

1. Complete the sentences

Plants are living things. They _____, _____, _____, _____ and get rid of _____.

2. Match the organ to its function

1. Leaf	A. Reproduction
2. Flowers	B. holds the leaf up
3. Stem	C. grow into new flowers or leaves
4. Root	D. make food
5. Bud	E. take in water and minerals

Number	Letter

Аудио словарь разбит по каждому блоку, представлен аудио файлом и транскрипцией терминов, используемых в теме.

1. Living things			
Alive	/ə'laɪv/	Живой	▶
Bacteria	/bæk'tɪəriə/	Бактерия	▶
Bud	/bʌd/	Почка, бутон	▶
Cell	/sel/	Клетка	▶
Cytoplasm	/'saɪtəʊ,plɑ:sm /	Цитоплазма	▶

Видео материал сопровождает каждую тему в блоках, предоставляя учащимся возможность прослушать и просмотреть новый материал, перед выполнением заданий в рабочей

тетради Таким образом, темы усваиваются при использовании всех анализаторов запоминания: зрительного, слухового, кинестического, речевого.

С помощью данного комплекса педагог имеет возможность отслеживать динамику развития навыков учащихся при работе с различными учебно-информационными источниками и давать объективную оценку полученных знаний, умений по предмету, уровень формирования познавательной

мотивации при самостоятельном овладении темой.

Формы контроля: творческие задания, защита проектов. Одной из форм контроля успешности данного курса является проектная деятельность.

Список литературы:

1. Программы для общеобразовательных учреждений. Природоведение. 5 класс. Биология. 6-11 классы. – М.: Дрофа, 2005. – 138с.
2. Andrew Littlejohn, Diana Hicks with Olga Vinogradova. Cambridge English for Schools in Russia. Student's Book Four. – Cambridge University Press and Drofa Publishers, 2002.
3. Биология. Живой организм. 6 класс: учебник для общеобразовательных учреждений/ Н.И. Сонин. – 11-е изд., стереотип. – М.: Дрофа, 2006. – 174с.
4. Живой организм. 6 класс: рабочая тетрадь к учебнику “Биология. Живой организм”. – 80е изд., стереотип. – М.: Дрофа, 2005. – 47с.
5. Живой организм. 6 класс: Тестовые задания/С.В. Багоцкий, Л.И. Рубачева, Л.И. Шурхал. – 2-е изд., стереотип. – М.: Дрова, 2007. – 187с.
6. Биболетова М.З., Добрынина Н.В., Трубанева Н.Н. Английский язык: Английский с удовольствием/ Enjoy English: Учебник англ. яз. Для 5-6 кл. общеобраз. Учрежд. – 2-е изд., испр. – Обнинск: Титул, 2007. – 208с.
7. Биболетова М.З., Трубанева Н.Н. Программа курса английского языка к УМК “Enjoy English” для учащихся 2-9 кл. общеобраз. учрежд. – Обнинск: Титул, 2006. – 48с.

ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫ ЖАҒДАЙЫНДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУДЫҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ

М.Д. Баженова

І.Жансүгіров атындағы Жетісу университеті, Талдықорған қ.
e-mail: bazhenova.meruert@mail.ru

Аңдатпа. Бұл мақалада жаңартылған білім беру мазмұны жағдайында инновациялық технологияларды қолданудың педагогикалық аспектілері - мәселелер талқыланады. Қазіргі кезеңде білім берудің ұлттық моделіне көшу оқыту мен тәрбиелеудің соңғы әдістеріне, инновациялық педагогикалық технологияларға, психологиялық-педагогикалық диагностикаға негізделген.

Аннотация. В данной статье рассматриваются - педагогические аспекты использования инновационных технологий в контексте обновленного содержания образования. На современном этапе переход к национальной модели образования основывается на новейших методиках обучения и воспитания, инновационных педагогических технологиях, психолого-педагогической диагностике.

Abstract. This article discusses issues - pedagogical aspects of the use of innovative technologies in the context of the updated content of education. At the present stage, the transition to the national model of education is based on the latest teaching and upbringing methods, innovative pedagogical technologies, psychological and pedagogical diagnostics.

Түйінді сөздер: инновациялық технологиялар, білім берудің жаңартылған мазмұны, мұғалім, педагогикалық зерттеулер, инновациялар, зерттеу әдістері.

Ключевые слова: инновационные технологии, обновленное содержание образования, педагог, педагогические исследования, инновация, методы исследования.

Key words: innovative technologies, updated content of education, teacher, pedagogical research, innovation, research methods.

Жаңа инновациялық оқыту технологиясы кәсіптік қызметтің ерекше түрі болып табылады. Инновациялық оқыту технологиясын меңгеру үшін педагогикалық аса зор тәжірибені жұмылдыру қажет. Бұл өз қызметіне шығармашылықпен қарайтын, жеке басының белгілі іскерлік қасиеті бар адамды қажет ететін жұмыс. Шындығында да әрбір педагог жаңа инновациялық технологияны меңгеру барысында өзін-өзі дамытады және өзін-өзі қалыптастырады. ХХІ ғасырда болашақ мамандарды даярлау, олардың кәсіби бейімделуін қалыптастыру мәселелері — кезек күттірмейтін өзекті қоғам талабы.

Әрбір педагогтің инновациялық іс-әрекетін қалыптастырудың педагогикалық шарттары:

- инновация туралы білімі;
- инновацияны жан-жақты меңгеру;

- инновациялық іс-әрекет диагностикасын меңгеру;

- инновацияны тәжірибеге ендіру жұмыстары;

- инновацияны практикада дұрыс қолдану.

Ғылым мен техниканың жедел дамыған, ақпараттар ағыны толастаған ХХІ ғасырда жан-жақты дамыған шығармашыл жеке тұлғаны қалыптастыру мектептің басты міндеті болып отыр.

Педагогтер білім берудің тұлғалық-бағыттылық жүйесін қолдауда. Тұлғалық-бағыттылық білім беру дегеніміз - педагог пен оқушының өзара ынтымақтастық, ізгілік қарым-қатынасы, оқушының тұлға ретінде дамуы болып табылады [1].

Педагогикалық білім беру жүйесінде мұғалімнің жеке тұлғасын қалыптастырудың

теориялық әдіснамалық негіздерін А.М. Арсеньев, В.П. Беспалько, Г.Н. Волков, Г.С. Гершунский, В.И. Загвязинский, К.Х. Закирьянов, А.А. Калюжный, В.В. Краевский [2], Н.В. Кузьмина, Ф.Н. Гоноволин, Н.Д. Никандров, И.Т. Огородников, Ф.Г. Паначин, З.И. Равкин, С.И. Архангельский, В.А. Слостенин [3], К.С. Успанов, Г.Т. Хайруллин, Н.Д.Хмель [4], Ю.Н. Кулюткин, А.Е. Абылқасымова, А.К. Ахметов, Д.М. Джусубалиев, К.А. Дүйсебаев, М.Ж. Қозыбақов, М.А. Құдайқұлов, Б.К. Момынбаев, Қ.С. Мусин, М.Н. Сарыбеков, Ш.Т. Таубаева және т.б. өз зерттеулерінде қарастырды.

Білім берудің тұлғалық-бағыттылық жүйесінде мұғалімнің шығармашылыққа, ізденіске деген іс-әрекеті басымырақ болып, оның оқу-тәрбие үдерісіне жаңалық, жаңа өзгерістер алып келуіне жол ашылады. В.В. Давыдов тұлға ұғымдарының мағынасын жете ашады. Тұлға – бұл индивид, ал барлық индивид – тұлға емес. Сол сияқты тұлға субъект, ал барлық субъект өзін тұлға ретінде жетілдіре алмайды. Сондықтан өзінің біліктілігін жетілдірмейтін, инновациялық іс-әрекетпен шұғылданбайтын мұғалімнің жеке даралық қасиеттері бар және педагогикалық іс-әрекеттің субъектісі бола алады, бірақ тұлғалық қасиеті сөнеді.

Қазіргі кезеңде педагогикалық зерттеулерді жетілдірудің жалпы бағыттары қарастырылды. Ғылымға жаңа педагогикалық парадигманың енуі оқу-тәрбие үдерісін жаңаша құруды, ұйымдастыруды, талдауды қажет етеді. Педагогикалық зерттеулердің жалпы ғылымилық әдістеріне жататындар: анализ, синтез, индукция, дедукция, аксиоматикалық әдіс, қорытындылау, абстрактілеу, бақылау, эксперимент, модельдеу, гипотеза, экстраполяция, кибернетикалық әдіс, сауалнама алу, интервью жүргізу, тест жүргізу, тренинг өткізу және т.б.

Жаңартылған білім беру мазмұны жағдайында ешбір сабақты инновациялық технологиясыз елестету мүмкін емес деп ойлаймыз. Себебі, инновациялық іс-әрекет – мұғалімнің дәстүрлі іс-әрекетінен ерекше айырмашылығы

бар іс-әрекеттің негізгі түрі болып саналады. Инновациялық іс-әрекет жаңашылдықпен сипатталады.

Жаңашылдық – ғылыми идеялардың тууынан оның практикалық қолданысқа енуіне дейінгі барлық кезеңдерді қамтитын үрдіс. Осыған сай педагогикалық ортада өзгерістер орын алады.

Жаңашылдыққа ұмтылған мұғалім инновациялық іс-әрекетке даярлық дәрежесін қалыптастырудағы педагогикалық әдістерді білгені жөн.

Ғалымдар зерттеу әдістерін әртүрлі топтастырады. В.С.Смирнов педагогикалық зерттеу әдістерін: жалпы ғылыми және нақты ғылыми әдістер деп екі топқа бөліп қарастырды [5].

Жалпы ғылыми әдістер – жалпы теориялық (абстракция мен нақтылау, анализ және синтез, индукция және дедукция), социологиялық (анкета жүргізу, интервью алу, рейтинг), әлеуметтік-психологиялық (социометриялық, тест жүргізу, тренинг өткізу), математикалық (ранжирлеу, коррекциялау) болып ажыратылады.

Нақты ғылыми әдістердің өзі теориялық және эмпирикалық әдістерге бөлінеді.

Теориялық әдістерге модельдеу, жобалау, болжам жасау, ойша эксперимент жүргізу, мұғалімнің жеке құжаттарына талдау жүргізу (сабақ жоспары, күнтізбелік жоспар, әдістемелік жұмыстар, әдістемелік, оқу-дидактикалық материалдарға), мұғалімнің кәсіби біліктілік деңгейінің өсуіне диагностикалық талдау жасау жатады.

Ал эмпирикалық әдістер қатарын бақылау, өзін-өзі бақылау, әңгіме, педагогикалық консилиум, өз іс-тәжірибесін тарату, насихаттау; инновациялық іс-тәжірибені үйрену, зерттеу, талдау, өз практикасына енгізу; педагогикалық эксперимент, ғылыми педагогикалық экспедиция, ғылыми-педагогикалық форум, педагогикалық ринг құрайды.

Ғалым М.М. Мұқаметқали мұғалімдердің инновациялық іс-әрекетінің даярлығын жетілдірудің 3 дидактикалық шарттарын ажыратады.

а) Талаптар шарттары. Бұл мәліметтер

басшылыққа алынып мұғалімдердің инновациялық даярлығын жетілдіруде ұйымдастыратын үдеріс болып табылады. Инновациялық даярлықты жетілдіру кезеңінде мұғалімдер берілген даярлығын жетілдіру үдерісіне жұмылдырылады, оң мотивтерге сипаттама беріледі, инновациялық іс-әрекетке даярлығын жетілдіру қажеттілігінен тұлғалық бағдары қалыптасады.

ә) Инновациялық іс-әрекетке даярлығының қарқындау үдерісі ықпал ететін жағдай шарттары. Оған қазіргі жалпы орта білім беру жүйесінің көкейкесті проблемаларын шешу, оқушылардың пәнаралық білімдер мен іскерліктерін қалыптастыру жатады.

б) Педагогикалық инновациялық іс-әрекетке даярлықты қарқындандыруға байланысты болатын жағдайлардың шарттары. Даярлықтың жағдайлары мұғалімнің ұстанымын анықтайды, психологиялық-педагогикалық жаңалықтарды табуға, оларды оқу-тәрбие үдерісіне енгізуге кәсіби бағытталуын қалыптастырады. Бұл бағытталушы инновациялық іс-әрекеттің педагогикалық мотивтерінің басымдылығында, оқушы тұлғасын өзгертуге, практиканың нақты мәліметтерін жаңаша шешуге мұғалімді бағдарлаудан білінеді [6].

Ғалым Қ.М. Нағымжанова кәсіби инновациялық іс-әрекетті қалыптастыру кезеңдерін 3 кезеңге бөліп қарастырады.

Бірінші кезең – жаңалықтың қажеттілігін анықтау: жаңалықты қажет етуді мойындау, жаңалыққа деген қызығушылықты көрсету, жаңалықтар бойынша ақпарат жинау.

Екінші кезең – жаңалықты таңдау, жаңалықты қолданысқа енгізуге шешім қабылдау, жаңалықты құру, оны алдын-ала бағалау, оған баламаны іздеу.

Үшінші кезең – жаңалықты қолдану: іске асыру кезеңдерін зерттеп дайындау, жаңалықты іске асыру, жаңалықтың нәтижесін талдау.

Ғалым Қ.М. Нағымжанова мұғалімнің инновациялық іс-әрекетін қалыптастырудың педагогикалық шарттарын төмендегідей ретте анықтайды:

- а) инновациялық іс-әрекет жайлы білімі;
- ә) инновациялық іс-әрекетті тудырушы факторлар;
- б) инновациялық іс-әрекетті қалыптастыру

принциптері;

в) инновациялық іс-әрекетті қалыптастыру әдістері;

г) инновациялық іс-әрекетті қалыптастыруды оқытуды және білім беруді ұйымдастыру формалары;

ғ) жаңалықтың өмір сүру сатыларын меңгеру;

д) инновациялық іс-әрекет диагностикасын меңгеруі.

Осы аталған педагогикалық шарттарға сәйкес мұғалімнің инновациялық іс-әрекетіне қажетті қасиеттерді ашып көрсетеміз:

- өзінің жеке қасиеттеріне сүйене отырып, басқалардың инновациялық тәжірибесін өзгерту, жетілдіру, қабылдау қабілеті;

- жаңа ғылыми идеялар мен басқалардың тәжірибесінен хабардар бола отырып, өз жұмысының нәтижесін ұғына алу;

- жаңа ғылыми зерттеулер, олардың әдістемелік тұрғыда жүзеге асуын үздіксіз тәжірибеге енгізе алу;

- педагогикалық инновация ретінде жаңа әдістер мен тәсілдерді өз бетінше жасау.

Сондай-ақ, Қ.М. Нағымжанова инновациялық іс-әрекетті инновациялық үдерістің белгілі кезеңдеріне байланысты қарастырады. Бірінші кезеңде мұғалім жаңалықтың қажеттілігін дәлелдеу арқылы, жаңалық туралы ақпарат жинайды, әртүрлі жаңалықтардың ішінен қажетті жаңалықты таңдап алып, оны қолдану туралы шешім қабылдайды. Мұғалім инновациялық іс-әрекеттің екінші кезеңіне көшеді. Мұнда мұғалім зерттеу арқылы таңдап алған жаңалықты енгізу жоспарын құрып, оны іс жүзінде қолданады. Жаңалықты қолдану барысында мұғалім енгізуге кедергі жасап отырған факторларды ескере отырып, өз іс-әрекетіне қажетті өзгерістер енгізеді. Алғашқы кезеңде мұғалім өз іс-әрекетіне талдау жасау арқылы міндетті түрде оны бағалап және қажетті өзгерістер енгізіп отырады. Жаңалықты енгізу уақыты аяқталғаннан кейін инновациялық іс-әрекет үшінші кезеңіне көшеді.

Бұл кезеңде мұғалім жаңа тұрғыда ұйымдастырылған оқу-тәрбие жұмысына талдау жасайды, оның оқу-тәрбие жұмысының нәтижесін көтеруге арналған ықпалын анықтайды, жаңалықтың оқу-тәрбие үдерісіне

нәтижелі енгізу шарттарын белгілеп оны таратуды ұсынады.

Инновациялық іс-әрекеттің жоғарыда көрсетілген үш кезеңіне сәйкес ғалым Қ.М.Нағымжанова мұғалімінің бойында болуға тиіс сапалардың қалыптасуының репродуктивті, эвристикалық, шығармашылық деңгейлер көрсеткіштерін анықтаған.

Репродуктивті деңгей – іс-әрекетті, білімді белгіленген межеге дейін қабылдай алу деңгейі, педагогикалық жаңалықтарға тұрақты көзқарас, педагогикалық іс-әрекетіне қанағаттанушылық танытады. Өндіруші іс-әрекет көлемінде ғана, бірақ стандартты жағдайда жаңа шешім іздеуге талпынады. Оқыту мен тәрбие беруде балама технологиялардың қажеттілігін түсінеді. Мұғалім қабілеті дайын әдістемелік ұсыныстарды аздаған өзгерістер енгізу арқылы өз жұмысында пайдаланумен сипатталады. Мұғалім өзін-өзі кәсіби жетілдіру қажеттілігін түсінеді.

Эвристикалық деңгей – инновациялық іс-әрекет жаңалықты жалпы түрде мақсаткерлікпен, тұрақты, саналы енгізуімен сипатталады. Мұғалім педагогикалық міндеттерді шешудің жаңа тәсілдерін іздестірумен, ойлап табумен айналысады. Мұғалім іс-әрекетінде инновацияны енгізуді қамтамасыз етуде рефлексия, эмпатия басты орын алады.

Шығармашылық деңгей – жаңаны ойлап табуға бағытталған қабілеттер деңгейі, инновациялық іс-әрекет жоғары сатылы нәтижелігімен сипатталады. Мұғалімнің инновациялық іс-әрекетінде шығармашылық

белсенділік, педагогикалық интуиция, білім беруде авторлық көзқарастар пайда болады. Мұғалімде ғылыми және педагогикалық қажеттілік пен қызығушылық үйлесімділік табады.

Білім беру парадигмасының өзгеруіне сәйкес, соңғы кезеңде педагог кадрларды даярлаудың тұлғалық-бағыттылық позициясы қарастырылуда: педагогикалық білім беру, бірінші кезекте, болашақ педагог-тәрбиешінің жеке тұлғасын дамытуға бағытталуы қажет; білім беру оқушыға білім, білік, дағды берумен ғана шектелмей, оның білімді өзі іздеп меңгеретіндей бағытта құрылуы қажет.

Мұғалімнің инновациялық іс-әрекетке даярлығын қалыптастыру мұғалімнің педагогикалық іс-әрекет барысында жаңашылдық бағытын зерттеумен тығыз байланысты. Педагогикалық жаңашылдық ғылыми білімді алға жылжытып, практиканың өзгерісін, дамуын, жетілуін тікелей қамтамасыз етеді. Ғылыми білім педагогикалық жаңашылдықтың инновациялық әлеуеті ретінде қарастырылады.

XXI ғасырда қоғамның мұғалімнің шығармашылық әлеуетін арттыруға сұранысы заңды өсіп отыр: мұғалімді педагогикалық іс-әрекеттің субъектісі ретінде қалыптастыру үшін оның ғылыми негіздерін меңгеруге, өз бетінше ізденісін, шығармашылығын арттыруға толық жағдай жасауға тиіс.

Білім берудің жаңа парадигмасы жаңа ғасырдың жаңа мұғалімін қалыптастыруды қажет етіп отыр, сол себепті қазіргі кезеңде мұғалімнің инновациялық даярлығын қалыптастыру көкейкесті мәселе болып табылады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Таубаева Ш., Құдайбергенова К. Педагогикалық инноватиканың ғылым ретінде қалыптасуы // Қазақстан жоғары мектебі. -1996. -№5. - Б. 95-101.
2. Краевский В.В. Проблемы научного обоснования обучения (Методический анализ). - М.: Педагогика, 1977. - 264 с.
3. Сластенин В.А.Идея комплексного подхода к воспитанию и подготовке учителя / Формирование личности учителя в системе высшего образования. - М.: Изд-во МГПИ, 1979. -145с.
4. Хмель Н.Д. Теория и технология реализации целостного педагогического процесса. Учебное пособие. - Алматы: АГУ им. Абая, 2002. -90 с.
5. Смирнов В.И. Общая педагогика: Учебное пособие. Изд. второе, перераб; испр. и доп. - М.: Логос, 2003. -304 с.
6. Мұқаметқали М.М. Жалпы орта білім беретін мектептердің гуманитарлық пәндер мұғалімдерінің инновациялық іс-әрекетке даярлығын жетілдіру: пед. ғыл. канд. ... дисс. - Өскемен, 2005. - 184 б.

ҮЗДІКСІЗ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ БІЛІМ МЕН ТӘРБИЕ САБАҚТАСТЫҒЫН ДАМУ

Сырлыбекқызы С.¹, Сагиндикова Н.Т.²

¹Есенов университеті, Ақтау қ.;

²«Оқулық» республикалық ғылыми-практикалық орталығы
e-mail: Samal.syrlybekkyzy@yu.edu.kz, nurgul_sagindikova@mail.ru

Аңдатпа. Бұл мақалада үздіксіз білім беру үрдісіне сәйкес түрлі сатылар арасында экологиялық тәрбие сабақтастығының қамтамасыз етудің қажеттілігі туындайды. Үздіксіз экологиялық білім мен тәрбие сабақтастығын дамыту үшін экологиялық білімнің әлемдік дейгейдегі күрделі мәселе екендігіне мән беріліп, экологиялық тәрбие сабақтастығы қамтамасыздандырылып, экологиялық білімді жетілдіру қарастырылған.

Аннотация. В данной статье рассматривается необходимость обеспечения преемственности экологического воспитания между различными ступенями образования в соответствии с процессом непрерывного образования. Развитию преемственности непрерывного экологического образования и воспитания придается большое значение потому, что экологическое образование является проблемой мирового уровня, тем самым обеспечивается преемственность экологического воспитания, совершенствуется экологическое образование.

Abstract. This article discusses the need to ensure the continuity of environmental education between different levels in accordance with the process of continuing education for the development of continuity of continuous environmental education and upbringing, great importance is attached to the fact that environmental education is a serious world-class problem, continuity of environmental education is ensured, and environmental education is improved.

Түйін сөздер: экологиялық білім, экологиялық тәрбие, экологиялық мәдениет, экологиялық дүниетаным, үздіксіз білім беру.

Ключевые слова: экологическое образование, экологическое воспитание, экологическая культура, экологическое мировоззрение, непрерывное образование.

Key words: ecological education, ecological education, ecological culture, ecological worldview, continuing education.

Экологиялық білім беру жүйесі – білім беру мен тәрбиенің жалпы жүйесінде үздіксіз экологиялық білім берудің мақсаты мен міндеттері жүзеге асатын қажетті және өзара әрекеттесетін ұйымдастырушы формалардың жиынтығы. Үздіксіз экологиялық білім беру жүйесін құрудың мақсаты ғылыми және тәжірибелік білімдер бірлігінің, табиғатқа деген оң эмоционалды-құндылықты қарым-қатынастың, қоршаған ортаға жауапкершілікпен қарауды қамтамасыз ететін тәртіп пен іс-әрекет негізінде ерекше экологиялық дүниетанымды қалыптастыру болып табылады.

Соңғы кезде экология, биология ғылымының саласы бөлімі ретінде емес, жеке ғылыми тұрғысынан қарастырылып жүр.

Сондықтан әртүрлі экологиялық мәселелерді жаратылыстану ғылымына енетін пәндердің барлығы қамтиды да, бірақ олардың әрқайсысы өз білімі саласынан зерттеп қарастырылады. Мысалы, биологиялық пәндер бойынша тірі организм және табиғат ортасы, биосфера туралы ілім, экожүйе, биология қоршаған ортаның экологиялық дағдарысы туралы зерттесе, ал география сабағында географиялық қабатты тиімді пайдалану мен қорғау, географиялық орта мен геожүйе, табиғи кешенге адамдардың шаруашылық қызметіне тигізетін әсерін зерттейді.

Ғасырлар бойы ойын табиғаттың қожасы, әміршісі ретінде сезініп келген адам, бойындағы оған деген тұтынушылық қатынасын

психологиялық тұрғыдан қайта құру қажеттілігі туып отыр. Бұл проблеманы алдын алудың бір жолы – көпшілікке экологиялық білім беру.

Өйткені қоғам мен табиғаттың өзара біріне-бірі әсер ететіндігі туралы көпшілікке білім беру, адамның тәжірибелік іс-әрекетінде басшылыққа алатын табиғатты қорғау дағдыларын қалыптастырады. Жас ұрпаққа экологиялық білім жалпы және арнаулы білім берудің бір бөлігі ретінде жан-жақты дамытуға, оның азамат ретінде қалыптасуына бағыт алған.

Қазіргі уақытта «Экология» деген ұғым, үлкен территориялық және тәжірибелік маңыз алған ғылымның барынша тез дами бастаған саласының біріне айналды. Экология дегеніміз – табиғатта пайдаланудың ғылыми – теориялық негізі. Ол жастарға білім мен тәрбие беру ісін жаңа жолға салғанда ғана өз міндетін атқара алады. Бұл тарихи тұрғыдан алғанда, адамның табиғаттағы және әлеуметтік ортадағы болмысында кездескен алғашқы проблемалары еді. Сондықтан, әлеуметтік экологиялық тақырыптарға байланысты пайымдауларымыз ежелгі замандардан бергі қоғамдық сананың элементтері болып келіп және олардың байлығын молайта түсуге байланысты әр адамның іс-әрекеттерінен көрінбек. Экологиялық білімді тереңдету, экологиялық тәрбие беру, ол үшін арнайы мамандар даярлау – жалпы білім беру жүйесінің алдыңғы шарты. Кезінде орта ғасыр ғұламалары да табиғатты қорғауға байланысты өз көзқарастарын білдірген. IX-XV ғасырларда қазақ топырағынан шыққан ғұлама ғалымдар Әл-Фараби, Ж.Баласағұн, Қожа Ахмет Иасауи, М.Қашқари, С.Бақырғани, т.б. метафизика, тіл ғылымы, логика, психология, география, этика, т.б. ғылымдар жайлы жазған еңбектерінің мәні ерекше. Соның ішінде Әл-Фараби медицина, биология, география ғылымдарын теориялық философиялық тұрғыдан негіздеуге көп күш жұмсады [1].

Мәселен, «Адам организмі жайлы», «Жануарлар организмі жайлы», «Темпераменттер туралы», т.б. еңбектер жазған. Онда: «...адам баласы жаратылыстың, бүкіл жан иесі атауларының биік шоқтығы,

сондықтан оны құрметтеу, қастерлеу керек» деп түсіндіреді.

М.Қашқаридің қайсы бір жәйттерін алмаңыз, үлкен әлеуметтік-этикалық ой-тұжырымдар, парасат, табиғат көріністерін, білімділікті арқау етіп алған. Табиғат көріністерін бейнелейтін пейзаж лирикасы мен жыл маусымдарына арналған өлеңдерін оқи отырып, табиғаттың әсемдігін, сұлулығын танып-білудегі сана-сезімдерін, ой-пікірлерін, сол кездегі аңшылық дәрежесін байқаймыз.

Әл-Фарабидің, М.Қашқаридің көптеген философиялық және натурафилософиялық, әлеуметтік-этикалық тұжырымдарында да жаратылыстану жайында айтқан бағалы пайымдаулар мен ғылыми қорытындылар кездеседі.

Даму жөніндегі диалектикалық ілімнің негізгі салмағы «барлығы да дамиды» деген пікірді жай ғана тұжырымдауда емес, керісінше, осы дамудың механизмін ғылыми тұрғыдан түсінуде жатыр. Дамудың диалектикалық тұжырымдамасының басты ерекшелігі: даму дүниеде бар нәрселердің сан жағынан жай ғана өсуі (көбеюі немесе азаюы) деп қана түсіндірілмей, ескінің құру, жойылу және жаңаның пайда болу үрдісі ретінде ұғындырылады [2]. Бұл үрдіс сан өзгерістерінен сапа өзгерістеріне және керісінше өту заңына негізделеді. Сан өзгерістері үздіксіздіктің, бірте-бірте жүретін дамудың үзілісі түрінде болады. Мұның өзі даму сан өзгерістері мен сапа өзгерістерінің бірлігі болғандықтан, үздіксіздіктің бірлігі деген сөз. Сан жағынан үздіксіз даму сатысы сапаны өзгертпейді, бірақ ол үшін алғы шарттар жасайды. Егер жердің су қабатында жүріп жатқан физикалық-химиялық үрдістер біртіндеп тиісті жағдайлар әзірлемеген болса, онда өлі материядан тіршілік пайда болмаған болар еді. Тірі заттың пайда болуы өлі материядағы жәй ғана бір жаңа сан өзгерісі емес, керісінше, оның түбірлі сапалық өзгерісі, жаңа қасиеттері, заңдылықтары бар материяның мүлдем жаңа түрінің тууы болып табылады. Міне, бұл – дамудағы үздіксіздік.

Диалектиканың даму заңдылығы негізіндегі үздіксіздік педагогикалық ғылымында тігінен, көлденеңінен динамикалық икемділік пен

әмбебап болу қажеттігін білдіреді. Демек, үздіксіз білім – толассыз, тоқтаусыз білім, ешқашан аяқталмайтын, өміршең білім. Үздіксіз білім адамның өмірге келген күнінен басталып, өмірінің соңғы күніне дейін бітпейтін үрдіс, қазіргі «өмір бойы білім» қағидасы – білімнің үздіксіздігі идеясының заңды жалғасы.

Н.Лобанов «үздіксіз білім беру» терминін үш мағынада қарастырған.

Біріншіден, үздіксіз білім беру – адамның бүкіл еңбек жолын қамтитын жүйелі ұйымдастырылған үрдіс. Екіншіден, үздіксіз білім беру адамның бүкіл өміріне қажетті кәсіби білімдерді (белгілі бір жұмысқа қажетті) және басқа білімдерді үздіксіз, мақсатты түрде меңгеру үрдісі. Үшіншіден, үздіксіз білім беру күнделікті және ғылыми білімді ұрпақтан ұрпаққа тікелей оқыту әдісі арқылы үздіксіз меңгерту тәсілі ретіндегі білім беру үрдісі.

Осы тұрғыдан алғанда үздіксіз білім берудегі экологиялық тәрбие сабақтастығының теориялық-әдіснамалық мәнін ашу, сабақтастық мәселесінің философиялық аспектілеріне тоқталуды міндеттейді. Философиялық әдебиеттерде нақты ғылымдар арқылы ақиқатты тану үрдісінде бас көтеретін мәселелерді зерттеу үш бағытта жүргізілуі қажет:

- ғылымның барлық түпкі негіздерін, қағидаларын білу мүмкіндігі;
- сол қағидалардан ғылымға қажетті қорытындыларды, салдарларды шығара білу;
- осы ғылым жайлы бұрын-соңды айтылған пікірлерді талдап, түзете білу.

Сабақтастықты әдіснамалық ұстаным ретінде анықтай отырып, Э.Баллер «Сабақтастық – бұл дамудың әртүрлі кезеңдері немесе сатылары арасындағы байланыс, оның мәні тұтас жүйе ретіндегі бүтінді өзгерту барысында, бүтіннің қандай да бір элементтерін немесе жеке тұстарын сақтаудан білінеді. Сабақтастық терістеуді терістеу заңының маңызды жақтарының бірі болып табылады»

деген тұжырымға келеді, бұдан даму үрдісінің бағыттылығын, оның әртүрлі кезеңдерінің нақты кезектестігін, циклды сипатын байқауға болады [3].

Үздіксіз білім беру үрдісіне сәйкес түрлі сатылар арасында экологиялық тәрбие сабақтастығының қамтамасыз етудің қажеттілігі туын-дайды. Біріншіден, экологиялық білімнің әлемдік дейгейдегі күрделі мәселе екендігіне мән беріліп, екіншіден, экологиялық тәрбие сабақтастығы қамтамасыздандырылып, үшіншіден, өмір бойы білім алу, яғни, экологиялық білімді жетілдіріп отыру.

Демек, үздіксіз білім беру үрдісіндегі экология тәрбиелік сабақтастығы жаңа білімнің ескіні ығыстыра отырып, оның кейбір элементтерін өзінде сақтап қалатын байланыс; ол экологиялық білім берудің түрлі сатылары арасындағы қажетті байланыстар мен дұрыс арақатынасты құрудан тұрады.

Үздіксіз экологиялық білім мен тәрбие сабақтастығының дамуға әсері болу үшін мынадай қысқаша қорытындылар мен ұсыныстар береміз:

- 1) Барлық пәндерді экологияландыру қажет.
- 2) ҚР мемлекеттік бағдарламасына сәйкес үздіксіз оқу мен тәрбие жүйесін қолдану:
 - мектепке дейінгі мекемелерге экологиялық тәрбие беру;
 - орта және кәсіби мектептерде жалпы экологиялық білім мен тәрбие беру;
 - арнайы білім беретін колледждерде жалпы және арнайы экологиялық білім мен тәрбие беру;
 - жоғары оқу орындарында жалпы және мамандығына сай арнайы экологиялық білім мен тәрбие беру;
 - білім жетілдіру және мамандарды қайта даярлау мекемелерінде экологиялық білім мен тәрбие беру;
 - жалпы көпшіліктің экологиялық сауатын ашып, білім мен тәрбиесін жетілдіру.

Әдебиеттер тізімі:

1. Мамадияров М.Д., Налмишова Қ.Н., Жумагулова Б.Р. Экологиялық білім және тәрбие. Шымкент, 2013.
2. Ж.Әбілов. Тұрақты даму және айналадағы орта. Алматы. 1998.
3. А.Манкеш. Оқу-тәрбие үрдісіндегі экологиялық сабақтастықтың ғылыми-теориялық негіздері. Монография. Алматы. «Зерде», 2005.

КАК СОЗДАВАТЬ ВИДЕОУРОКИ ДЛЯ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ?

Б.Д. Габдрахманова

Филиал Акционерного общества «Национальный центр повышения квалификации»
«Өрлеу» институт повышения квалификации педагогических работников
по Западно-Казахстанской области, г.Уральск

Аңдатпа. Мақалада қашықтан оқу жағдайында видеосабақтарды қалай тиімді ұйымдастыруға болатыны туралы толық жазылған. Сонымен қатар, видеоконтенттерге қойылатын негізгі талаптар берілген.

Аннотация. В статье подробно описаны способы, как эффективно организовать видеоуроки в условиях дистанционного обучения. Кроме того представлены общие требования к видеоконтентам.

Abstract. The article fully describes the ways of how to effectively organize video lessons at the time of distance learning. In addition basic requirements for video content are set.

Ключевые слова: дистанционное обучение, видеоурок, скринкаст, презентация, образовательные платформы.

Кілттік сөздер: қашықтық оқу, видеосабақ, скринкаст, презентациялар, білім беру платформалары.

Key words: distance learning, video lesson, screencast, presentations, educational platforms.

Уроки дистанционного обучения в школе в условиях карантина – новый формат обучения. Чтобы такая учеба была интересна школьникам, при проведении дистанционного урока учителям рекомендуется использовать разнообразные информационные материалы и способы донесения информации. Это могут быть, например, графические или текстовые презентации; рисунки; таблицы; инфографика. В организацию занятий можно включить различные интересные методы: частично-поисковые; эвристические; исследовательские. В ходе занятий ученикам можно предложить просмотр видеоуроков и выполнение творческих заданий.

Сегодня популярным средством обучения стали видеоуроки. Они удобны тем, что одновременно могут и демонстрировать пользователям процесс выполнения того или иного действия, и давать устные либо текстовые пояснения для лучшего восприятия.

Чтобы создать видеоурок, можно пойти несколькими основными путями. Например, можно сделать так называемый скринкаст и записать голосовое сопровождение или же

просто наложить текст. Еще можно записать видеоряд с помощью веб-камеры или с помощью обычной камеры, а затем выполнить монтаж и наложение звука. Наконец, третий основной способ – запись видеоурока из презентации или слайд-шоу.

Самым простым и очевидным способом видеосъемки кажется вариант с использованием внешних источников - видеокамеры или мобильных устройств. Но на деле этот способ не только непрактичен, но и не слишком удобен, а качество получаемого видео будет зависеть от многих факторов, которые придется учитывать при установке оборудования.

Другое дело, если запись ведётся непосредственно с монитора компьютера, с помощью специального программного обеспечения, позволяющего создавать видеоролики различной длины в хорошем качестве. В этом случае создание видеоурока не составит особого труда, а дальнейшая работа с полученным видео будет максимально простой и удобной.

Для создания видеоуроков существует немало программ и приложений, отличающихся

функциональными возможностями. (Camtasia Studio; CamStudio; Webinaria; Capture Fox; Bandicam; Free Cam 8 и т.д.).

Воспользовавшись любой из перечисленных программ, можно записать видеоролик, дополнить его звуковым оформлением и получить полностью готовый к использованию и распространению продукт.

Но, помимо технической стороны, существует и практическая. А именно - сам процесс создания материалов для записи видеоролика и другие тонкости. Создание видеоролика стоит начать с составления плана или сценария - поэтапного и подробного, на основании которого будет производиться запись. В частности, стоит учесть такие факторы как:

- выбор темы и подготовка материалов, включая подбор ключевых слов и фраз, с помощью которых будет осуществляться дальнейшее продвижение записи;

- создание краткого содержания урока и сопоставления длины текста и предполагаемой длительности видеозаписи (для этого стоит проверить хронометраж того и другого путём простого сопоставления);

- подготовка необходимых расходных материалов (возможно, с запасом - на случай непредвиденных ситуаций) для практической части видеоролика;

- тестирование записи - минутного демо-видео будет достаточно для оценки того, насколько качественным будет изображение в конечной версии видеоролика;

- запись видео/звука, с одного или нескольких источников, с последующей или параллельной озвучкой;

- редактирование итогового файла, монтаж записи, форматирование, добавление спецэффектов.

Используя подробный план, и, заранее освоив возможности программ для записи, вы сможете без труда создать видеоролик любой продолжительности и дополнить его необходимыми пояснениями, звуковыми и видеоэффектами. Как сделать видеоролик на основе скринкаста?

Скринкаст – это видеозапись информации,

которая выводится на экран компьютера. Сделать скринкаст можно с помощью любой имеющейся под рукой программы захвата видео с монитора, например, бесплатной CamStudio, Free Screen to Video или Webinaria либо же платной Camtasia Studio, Movavi Screen Capture, «Экранная Камера» и др.

В зависимости от возможностей выбранной программы для захвата видео с экрана, дальнейшее создание видеоролика на основе скринкаста можно выполнять либо в этой же программе, либо в отдельной. Например, к записанному видео при необходимости можно добавить голосовое сопровождение, фоновую музыку, титры, заставки, а также при желании записанное видео можно обрезать.

Рассмотрим в качестве примера создание видеоролика на основе скринкаста при помощи популярной бесплатной программы CamStudio. Чтобы сделать в этой программе видеоролик, необходимо установить и запустить ее, а затем выполнить предварительные настройки:

- ✓ выбрать размер области захвата экрана: весь экран, определенное окно или фиксированная область;

- ✓ выбрать нужный тип записи звука: не записывать, с микрофона, с динамиков;

- ✓ выбрать желаемый формат готовой видеозаписи: AVI, MP4, SWF;

- ✓ настроить при необходимости синхронизацию звука и видео.

Далее следует включить запись скринкаста и начать выполнять на экране те действия, которые должны быть продемонстрированы в видеоролке. Если записывается голосовое сопровождение, то одновременно нужно в микрофон начитывать поясняющий текст. Для завершения записи необходимо нажать кнопку «Стоп». Готовую запись программа сразу же предложит сохранить в файл в любом удобном месте. Этот файл в дальнейшем можно просматривать или редактировать, как и любой другой файл AVI, MP4 или SWF.

Как сделать видеоролик с помощью веб-камеры?

Для создания видеоролика в подобном случае можно воспользоваться программами записи видео с веб-камеры. Существует несколько

способов, которые помогут вам сделать запись с камеры компьютера. Вы можете использовать дополнительное программное обеспечение, а можете воспользоваться онлайн-сервисами.

Первая программа, которую мы рассмотрим – WebcamMax. Это довольно простой и удобный инструмент с множеством дополнительных функций, а также простым интерфейсом, чем и заслужил симпатию пользователей. Чтобы снять видеозапись, для начала необходимо установить приложение и запустить его. В главном окне вы увидите изображение с веб-камеры, а также различные эффекты. Начать запись можно при помощи кнопки с изображением круга, остановить – с изображением квадрата, также есть возможность приостановить съемку, нажав на кнопку со значком паузы. После остановки в поле снизу можно будет посмотреть все записанные вами видео.

Очень популярна сейчас поставляемая бесплатно в составе операционной системы Windows программа Windows Movie Maker.

Чтобы в программе «Киностудия Windows» записать с помощью веб-камеры видеоролик, необходимо после запуска программы во вкладке «Главная» выбрать на панели инструментов пункт «Видео с веб-камеры» и приступить к записи. Отдельно можно записать закадровый текст, выбрав пункт «Записать закадровый текст», добавить музыкальное сопровождение (пункт «Добавить музыку»).

Еще в данной программе можно добавлять к видеоролику текстовые аннотации, заголовки, эффекты переходов. Также можно вставлять различные изображения, управлять скоростью воспроизведения звука, редактировать видео и аудио. Сохранить полученный результат можно в разных форматах на локальный ПК, а кроме того, можно сохранить записанное видео в OneDrive, Facebook или YouTube.

Как сделать видеоролик на основе презентации или слайд-шоу?

Для этого сначала нужно подготовить слайдовую презентацию и учесть следующие моменты:

- Работая над презентацией для урока, обратите внимание на фон слайдов. В

большинстве случаев бессмысленный фон только мешает восприятию информации. Каждый раз, когда вы решите воспользоваться различными элементами оформления, подумайте - для чего это необходимо? Бессмысленные анимации и элементы дизайна не нужны, если создают ущерб для наглядности презентации.

- Размещайте на слайде только минимально необходимое количество текста. Избыток информации на слайде помешает сфокусироваться на главных аспектах вашей презентации.

- Не бойтесь пустого пространства. Слайд не должен быть заполнен информацией сверху до низу. Свободное пространство - это изящный инструмент для расстановки акцентов. Поэтому, создавая презентацию для урока, помните: пустые места лишь подчеркнут элементы с информацией.

- Добавьте инфографику. Визуальные образы помогут донести идею, особенно если они грамотно интегрированы в текст. Инфографику можно создать с помощью программного обеспечения для редактирования иллюстраций, например: Adobe Illustrator, Inkscape, Corel Draw, Corel Designer, Corel Painter, Adobe Photoshop, Corel PhotoPainter, Gimp.

Но не обязательно обладать дизайнерскими способностями или хорошо разбираться в графических редакторах, чтобы создать свой пример инфографики. Существуют также простые бесплатные программные средства. Например, visual.ly – большой сайт для обмена инфографикой, который позволяет пользователям выгружать созданные образы в интернет и исследовать работы других пользователей на определенную тематику.

Или Infogram – сайт, использующий шаблоны для создания инфографики. Этот бесплатный ресурс позволяет легко загружать данные в несколько социальных сетей.

- Добавьте скрайбинг. Скрайбинг – новейшая техника презентации (от английского scribe – ставить метки, набросать эскизы), когда материал иллюстрируется «на лету» рисунками фломастером на белой доске или

листе бумаги, искусство отражать свою речь в рисунках, процесс происходит в реальном времени параллельно с докладом говорящего. Так учитель может создать для детей эффект параллельного прохождения, когда ученики одновременно слышат и видят то, о чем идет речь.

Компьютерный скрайбинг намного проще, чем ручной. Преподавателю не нужно иметь видеокамеру, штатив и овладеть навыками монтажера и диктора. Такой скрайбинг можно создать с помощью сервиса PowToon и программы VideoScribe. Этот инструмент позволяет создавать интересные сюжеты для уроков по истории, обществоведению, русскому языку и литературы, английскому языку и многих других. С помощью скрайбинга можно «экранизировать» сказки, стихи, загадки. Длительность видеосюжетов определяйте самостоятельно в зависимости от цели и объема материала. Идеально для успешного усвоения – от 5 до 9 минут.

- Показывайте наглядно. Пусть ваш рассказ будет ярко иллюстрирован. Особенно если у вас много отвлечённых теоретических понятий. Нет ничего более мучительного для слушателей, чем лектор, полчаса зачитывающий свой доклад. Лучше – показывайте, иллюстрируйте сказанное, применяя аналогии из жизни. Когда вы затрагиваете образное мышление, т.е. правое полушарие мозга, ваши «сухие теории» лучше усваиваются и запоминаются. Ученики будут вам благодарны.

При подготовке презентации следует помнить, что лучше изложить с необходимой точностью и полнотой часть информации, чем сообщить максимум сведений, не в полной мере осмысленных учащимися, так как плохое изложение чрезмерного объема информации их может запутать. Презентация сопровождает речь педагога, но не заменяет ее. Поэтому текстовое содержание презентации должно предварять или разъяснять определенные положения, озвученные учителем, но не повторять слово в слово. Особое внимание следует обратить на разделение смыслового наполнения между словами педагога и содержимым каждого слайда. Слова и

связанные образы должны быть обязательно согласованы во времени.

Общие требования к видеоконтентам.

1. Видеоконтент должен быть создан самостоятельно. Должна быть авторская работа со своим планом урока и контентом.

2. Написание сценария – одна из самых скучных и унылых стадий создания хорошего видео. Сценарий необходим для избежания заминок, отклонений видео от центральной идеи, резко появившейся нездоровой инициативы, плохих объяснений, повторений, ошибок разного рода. Пропишите в нем каждое слово и доведите объяснения до идеала. Пропишите и все ваши действия.

3. Запрещается использовать аудио-содержимое, защищенное авторским правом. На звуковое сопровождение должно быть письменное разрешение (Property release) аудио-производителя. Если звук создан самостоятельно, то он должен быть без пауз и резких переходов.

3. Особое внимание стоит обратить на микрофон и камеру (если она будет). Ваша речь должна звучать четко и ясно, а картинка не быть размытой. Ведь подобные дефекты видеомонтажом исправить довольно сложно.

4. Не допускается дрожание камеры. Необходимо использовать штатив и пульт, при этом можно отключить оптический стабилизатор.

Чтобы организовать работу целостно, отталкивайтесь от учебных результатов, которых должны достичь ученики.

Задайте себе три вопроса:

1. Чему я хочу научить моих учеников (каких учебных результатов они достигнут)?

2. Как ученики этому научатся (каким образом они достигнут учебных результатов)?

3. Каким образом я могу поддержать их в этом (как я помогу им достичь учебных результатов и как узнать, достигли ли они их)?

Исходя из ответов составьте для себя план работы: какие учебные материалы надо создать, как мониторить работу ребят, как и когда предоставлять им обратную связь.

Можно составить план работы и для учащихся. Ученикам план нужен для того,

чтобы помочь им спланировать время работы как в течение дня, так и всей учебной недели. План работы для учеников может содержать сроки выполнения заданий, определенное время для встреч с учителем, ссылки на учебные материалы (если вы сразу можете их предоставить) или платформу, где будет идти работа.

Определите, как будете связываться с учениками

У учеников должна быть точка входа, через которую они получают доступ к учебным материалам. Если вы использовали в работе с учениками некоторую платформу (блог, сайт, мессенджеры, закрытую группу и т.д.), то и в дистанционном обучении ученики могут работать через нее. Если не было такой платформы, тогда учебные материалы могут передаваться через электронный журнал (хотя он может не выдержать нагрузки, поэтому лучше иметь альтернативный источник связи).

Начните создавать учебные материалы

Привычные формулировки заданий в электронном журнале “учебник, стр.23-25, прочитать и ответить на вопросы” в дистанционном обучении становятся бессмысленными, так как не содержат обучающей функции. Организовать учебную работу дистанционно – значит помочь ученику самостоятельно разобраться с тем, что он не знает и не умеет. А для этого у ученика должны быть учебные материалы и задания, посильные для той возрастной группы, с которой мы работаем.

К учебным материалам добавляйте инструкции по работе (так, как если бы вы объяснили в классе), указывайте время, которое требуется для работы над заданием и по изучению материалов, необходимые стратегии, рекомендации и подсказки.

Можно использовать уже готовые учебные материалы, созданные кем-то другим, можно создавать самим.

Учите вызовы, с которыми можете столкнуться

Вызов 1. Ученики, которые не работали на уроке, могут не начать работать и дистанционно. Здесь нет общего правила, которое можно

порекомендовать каждому учителю. Надо решать индивидуально по каждому ученику. Для кого-то сработает совместная работа с одноклассниками, для кого-то учебный материал, поданный иначе, для кого-то индивидуальная консультация с учителем и т.д.

Вызов 2. На создание учебного материала будет уходить время. Мы создаем учебный материал не для проверки памяти учеников или умения решать, а для того, чтобы их научить. Одно дело, когда мы в классе передаем ученикам то, что очень хорошо знаем, другое дело – сделать так, чтобы это знание появилось в их голове, причем, когда они работают дома.

Вызов 3. Стоит продумать работу, которую ребята будут выполнять на отметку. У учеников под рукой google и одноклассники в совместном чате. Поэтому работа на отметку должна быть такова, чтобы первый и второй фактор являлись помощниками. А для этого надо подумать над качеством заданий для учащихся.

Старайтесь избежать этих ошибок

Ошибка 1. Составлять список заданий для ученика (как домашняя работа, которую мы привыкли задавать) в электронный журнал. Наша задача – не задания набросать для учеников, а выстроить их обучение.

Ошибка 2. Думать о том, как контролировать ученика. В этом случае мы в первую очередь будем думать о том, как и за что выставить баллы, а не о том, как помочь ему учиться.

Ошибка 3. Выставлять баллы за процесс обучения, а не за итог. Когда ученик изучает учебный материал, работает с тестами для самопроверки, задает вопросы, ошибается – он учится. Этот процесс мы поддерживаем своей обратной связью и помощью одноклассников, например, в совместном чате. Когда он уже научился, тогда мы проводим работу на отметку, как итог той работы, которую он проделал в течение какого-то времени.

Ошибка 4. Просить учеников фотографировать задания и присылать вам на почту. Так можно делать только в случае с единичными учениками, у которых не получается выполнять задание и необходима ваша обратная связь. Иначе на ваш почтовый ящик будет каждый день приходиться около

сотни писем с фотографиями учеников.

Таким образом, создание видеуроков своими руками выполнить не так уж сложно, причем всегда для этой цели можно обойтись бесплатно распространяемыми программами.

Нужно помнить, что видеоматериал является носителем информации, создается в качестве демонстрационного пособия. Презентация, урок, видеурок или статья должны смотреться, слушаться и читаться на одном дыхании.

Список литературы:

1. Завельский Ю.В. Как анализировать свой собственный урок, / журнал № 4–2000, стр. 92-93
2. Завельский Ю.В. Как подготовить современный урок (в помощь начинающему учителю), / журнал № 4 – 2000, стр. 94-97
3. Гин А.А. Приемы педагогической техники: Свобода выбора. Открытость. Деятельность. Обратная связь. Идеальность: Пособие для учителя. – 4-е изд. – М.: Вита-Пресс, 2002 Т.И. Шамова, В.А. Антипов, Т.М. Давыденко, Н.А.Рогачева «Управление учебным процессом в школе на основе технологических карт учителя», (методические рекомендации руководителям школ и учителям), Москва,1994
4. Интернет-ресурсы:
<https://videoshow.ru/how-to-make-tutorial-videos.php>
<https://www.movavi.ru/support/how-to/how-to-create-videoguide.html>
<https://isif-life.ru/poleznye-programmy/kak-sozdat-videourok-ili-videokurs-programmy.html>

БОЛАШАҚ МАМАНДАРДЫҢ РУХАНИ-АДАМГЕРШІЛІК БОЛМЫСЫН ЭТНОПЕДАГОГИКА ҚҰРАЛДАРЫ АРҚЫЛЫ ДАМЫТУДЫҢ ҒЫЛЫМИ НЕГІЗІ

М.Ә. Мырзагельдиева

Жамбыл облысы, Т.Рысқұлов ауданы

№5 шағын орталықты орта мектебі, Ағылшын тілі пәні мұғалімі

Педагогика және психология ғылымының магистрі

Андатпа. Ғылыми мақалада білім алып жатқан болашақ мамандардың рухани-адамгершілік болмысын этнопедагогика құралдары арқылы дамытудың ғылыми негізі қарастырылады. Жоғары оқу орнында оқу барысында болашақ маман ретіндегі студентті еңбек нарығының сұраныстарына сай қалыптастыруда ұлттық құндылықтармен толағай білім нәрімен сусындата отырып, оқу үрдісін қазіргі білім беру талаптарына сәйкес жоспарлы және мақсатты ұйымдастырудың ғылыми мәні ашылады. Болашақ маманның рухани-адамгершілік болмысын этнопедагогика құралдары арқылы дамыту жолдары анықталады.

Аннотация. В научной статье рассматриваются научные основы развития духовно-нравственной сущности будущих специалистов с помощью этнопедагогического инструментария. Научная значимость планомерной и целенаправленной организации образовательного процесса в соответствии с требованиями современного образования, раскрытие полноценности национальных ценностей в формировании студента как будущего специалиста в соответствии с потребностями рынка труда. Выявлены пути развития духовно-нравственного характера будущего специалиста средствами этнопедагогики.

Abstract. The scientific article considers the scientific basis for the development of the spiritual and moral nature of future professionals through ethno pedagogical tools. The scientific significance of the planned and purposeful organization of the educational process in accordance with the requirements of modern education is revealed in the formation of the student as a future specialist in accordance with the requirements of the labor market. Ways to develop the spiritual and moral nature of the future specialist through the means of ethno pedagogy are identified.

Түйін сөздер: маман, рухани-адамгершілік, этнопедагогика, тәрбие, жоғары мектеп, оқу үрдісі, ұлттық білім, ұлттық құндылықтар, еңбек нарығы, әдіс, ұлттық болмыс, тұлға, салт-дәстүр, халық педагогикасы, озық тәсілдер, халық ауыз әдебиеті.

Ключевые слова: специалист, духовно-нравственный, этнопедагогика, образование, вуз, образовательный процесс, национальное образование, национальные ценности, рынок труда, метод, национальная идентичность, личность, обычаи, традиции, народная педагогика, передовые методы, фольклор.

Keywords: specialist, spiritual and moral, ethno pedagogy, education, high school, educational process, national education, national values, labor market, method, national identity, personality, customs, traditions, folk pedagogy, advanced methods, folklore.

Елімізде жүріп жатқан экономикалық өзгерістер мен әлеуметтік-мәдени өзгерістер білім беру саласын жаңаша бағдарлауды, кәсіби қызметтің барлық үрдісіндегі мамандарды даярлау іс-әрекетін жаңаша тұрғыда ұйымдастыруды талап етеді. Жоғары оқу орнының түлегі жоғары деңгейде дамыған,

коммуникативті ептіліктерді меңгерген, өзгермелі ортаға бейім, алғыр, бәсекеге қабілетті тұлға болуы тиіс. Сондықтан, жоғары мектепте барлық жаңалықтар мен өзгерістерге батыл жол ашарлық инновациялық білім беру технологиялары мен қатар этнопедагогикалық білім негізін, оқу іс-әрекетінің жаңа әдістері

мен тәсілдерін белсенділікпен қолдануда тәрбиенің басты қырларын жоғары орынға қою – маңызды мәселелердің бірі. Жоғары оқу орнында оқу барысында болашақ маман ретіндегі студентті еңбек нарығының сұраныстарына сай қалыптастыруда ұлттық құндылықтармен толағай білім нәрімен сусындата отырып, оқу үрдісін қазіргі білім беру талаптарына сәйкес жоспарлы және мақсатты ұйымдастырумен тығыз байланысты. Ол үшін оқыту үрдісіне жаңа және бұрын қолданылған озық тәсілдер мен бағыттарды жетілдіре енгізу қажет. Олардың ішінде рухани адамгершілік болмысын қалыптастыруда этнопедагогика ғылымы айрықша орын алады. Оқу үрдісіне білім мен қатар тәрбие берудің ықпалын белсенді енгізу білім беруде дағдарыстарды жеңуге мол мүмкіндік береді, әрі білім беру мазмұны мен әдістерінің қоғамның және тұлғаның өзгермелі талаптарына сай болуын қамтамасыз етеді. Этнопедагогика құралдары арқылы білім бере отырып, білім алушының бойына ата-бабамыздан қалған игілікті тәрбие мен адамгершілік құндылықтарды білімдік тұрғыдан қалыптастыра отырып, болашақ маман иесін ғана емес, өмірге даяр, еліміздің ертеңін қалыптасарымыз анық.

Қоғам жаңарған сайын адам да жаңара түседі, оның мінез-құлқы да жаңарып отырады. Ол заңды да. Экономикалық және әлеуметтік табыстардың түп қазығы жаһандану сипатындағы моральдық және мәдениеттілік сипатында екендігі түсінікті. Білім берумен қатар, қоғамға адал, арлы мәдениеті мол адам тәрбиелеу оқу орындарының міндеті. Осы жолда рухани-адамгершілік болмысын этнопедагогика құралдары арқылы қалыптастырудың білім беру сипатындағы жолдарын айқындап алғанымыз жөн. Ұлттық тәрбиелік білім беру ғасырлар бойы жалғасқан мол халықтық мұра – тәлім-тәрбие негіздері қайта қаралып, ғылыми сипатқа ие болу деген мақсатта болуы тиіс. Оның басты түйіні халық ауыз әдебиетінің түрлері мен аңыз-әңгімелерінде, ертегілерінде, батырлық жырларда, ғибраты мол би-шешендердің нақыл сөздері мен тәрбиелік ой-пікірлерінде жатыр. «Әрбір ұлттың баласы өз ұлтының арасында

өз ұлты үшін қызмет қылатын болғандықтан, тәрбиеші баланы сол ұлттың тәрбиесімен тәрбие қылуға міндетті» [1. 56 б.], - деп, кезінде ғалым М.Жұмабаев айтып өткеніндей, ұлт тәрбиесін білім алушыға дұрыс деңгейде бере білсек, бүгінде белең алып жатқан жастар арасындағы келеңсіз оқиғалардан арылуға жол салған болар едік.

Этнопедагогика ғылымының зерттеу объектісі – халықтың ғасырлар бойы дамып, қалыптасқан мәдениеті мен мінездерінің нормалары, салт-дәстүр, әдет-ғұрыптардың жиынтығы, ал, оны білім беру үрдісіне ендіріп, рухани адамгершілікке баулу білім бағдарламаларына қойылатын міндеттердің бірі. Этнопедагогикалық мәдениет, ұлттық дәстүрлер, әдет-ғұрып, мінездердің нормалары өмір тіршіліктің өзгеруіне сәйкес өзгерістерге ұшырап, үздіксіз даму үстінде болды, және сол өзгерістерді қоғам сұранысына сай дамыта отырып, болашақ маманның тұлғасын дамытуға пайдалана білу керек. Бұл, біріншіден, қоғам дамуының заңдарын білдірсе, екіншіден, белгілі бір кезеңдерде жаңаша сапаның пайда болып, әлеуметтік өмірдегі жағдайларды өзгертуге себепші бола отырып, білім алушының ұлттық құндылықтармен толықтырылған білім негізінің қалыптасуының бірден бір жолы.

Этнопедагогика ұғымын айналымға тұңғыш енгізген чуваш ғалымы Г.Н. Волков. Этнопедагогика – халықтың тәрбиелік тәжірибесін, оның көзқарасын зерттейтін ғылым, сонымен қатар тұрмыстық педагогикасы, ұлт, ру, тайпа педагогикасы туралы ғылым. Зерттеу объектісі халықтың тәлім-тәрбиесі жөніндегі ұғым түсініктері, дәстүрлері, тәжірибесі болып табылатын ғылым саласы ретіндегі этнопедагогика қалыптасу, даму үстінде. Әсіресе соңғы жылдары оның зерттеу пәні, әдістері туралы, халықтық педагогикалық идеяларды бүгінгі тәрбие теориясы мен практикасында жүзеге асыру жолдарының мәселелері туралы зерттеулер едәуір көп. Бұлардың ішінде халықтық педагогиканың пайда болуы мен дамуы, қазіргі жайы жан-жақты сөз етіліп, оның теориялық - әдістемелік мәселелерін анықтауға бағытталған еңбектердің маңызы айтарлықтай [2].

Көрнекі қазақ ғалымдары А. Байтұрсынов, М. Дулатов, М. Жұмабаев, Ж. Аймауытов халықтық педагогиканың тәжірибесін зерттей білуге ерекше мән берді. Сонымен қатар, этнопедагогика, халықтық педагогика мәселелеріне қатысты ой түйіндерді Г.Н. Волков, К.Ж. Кожаметова, Е.Л. Христова, З.Ә. Әбілова, Қ.Б. Жарықбаев, Ә. Табылдиев сияқты ғалым зерттеушілердің осы мәселені жан-жақты зерттеген еңбектерінен кездестіреміз.

Ұлттық рухты үнемі ұлықтап жүретін қазақтың тәлім-тәрбиесінің қайнар көзі тым тереңнен басталады. Ұлттық тәрбие алған ұрпақтың дені сау, ақылды, білімді, ұлтжанды, еңбекқор, кішіпейіл болып өседі. Халықтың өмірін, рухын және тілдерінен тұратын ішкі заңдары, оның ұлттық мінезін, болмысын таныту бүгінгі таңда жастарымыздың тәрбиесіне берер пайдасы мол. Ұлттық тәрбие берудегі негізгі тетіктерін айырып, білім беру үрдісіне ендіру жолын дұрыстау – бүгінгі күндегі елеулі мәселелердің бірі. Ол тетіктерге біріншіден – мемлекетшілдік нышандарды дамыту, оны ұлттық тәрбиемен ұштастыру, сөйтіп, алдымен отаншылдық рухын ояту керектігін айта кету қажет. Ұлттың мәңгілік болуы оның уақытқа бағынбайтындығында және ұлттың мәңгілік болуы халқын, жерін, елін сүйетін азаматтарды қалыптастырып, тәрбиелеуде болмақ. Сондықтан да, жаңа ғасырды жақсы қарқынмен бастап келе жатқан егеменді еліміздің болашағы үшін саналы да, ұлтжанды ұрпақты тәрбиелеудің ұлттық сипатын жандырып, дамыту жолында ұлттық болмысты қалыптастыру жолын нақтылағанымыз жөн. Өркениетке қадам басқан тұстағы оның алғышарттарының бірі ұлттық тәлім-тәрбие мен сапалы білім беру болып табылады. Себебі, жастарға ұлттық құндылықтар негізінде жан-жақты тәрбие беру – сол өркениетке жету жолындағы мұратымыздың кепілі. Біз – жаңадан аяғына тұрып келе жатқан дамушы мемлекетпіз. Егер де, қазіргі жағдайымыз бен күш-қуатымызды білім-білік пен рухы биік жастарды отаншыл етіп тәрбиелер өнегелі білім беру жолына негіздегеніміз жөн. Бұл жайында еліміздің ертеңі – жастарымыздың өмірден өз орнын тауып, қарым-қабілеттерін шыңдап,

әлеуетін анықтап, танытуына барынша жағдай жасау керек екендігі туралы Елбасы өзінің халыққа жолдауында да ашық айтқан болатын. Мұның өзі жастарды қоғамда белсенділігін арттыруға, олардың бойында ұлттық сана мен отаншылдық қасиеттердің дамуына, жеке тұлға болып қалыптасуы үшін ашылған ақ жол тәрізді, рухты демеп отыратынына септігін тигізбек. Біз жастарды тәрбиелегенде шынайы отаншылдарды тәрбиелеуді естен шығармағанымыз жөн, себебі, солар ғана еліне игілікті істер тындырып ауқымды үлес қоса алады. Жалпы, келешек ұрпақтың қамын бүгін ойлау – аға ұрпақ борышы.

Егемендік алып, тәуелсіз ел болған тұста біз тәрбие процесін ұлттар мен халықтардың, тайпалар мен ұлыстардың ғасырлар бойы қалыптасқан этностық белгі-қасиеттеріне, салт-санасына, дәстүрлеріне негіздеуге ден қойып, халықтардың өткен тарихы мен салт-дәстүрлерін жаңғыртып, тәлім-тәрбиелік істерін қазіргі заман талабына сай қайта құруға бет бұруымыз – әлеуметтік өмір талабынан туындап отырған мәселе. Бұлар этнопедагогикалық зерттеулерде ұлттық тәлім-тәрбие істерінің мазмұнын тереңдетіп, объективті түрде шындықтың бетін ашып көрсетеді. Ал, біз қарастырып отырған ұлттық тәрбиелік білім беру – жаңа сипатта білім беру бағдарламасында зерттеліп келе жатқан ғылыми сала.

Этнопедагогика ғылымы екі саладан тұрады: халықтың ауыз әдебиеті мен салт-дәстүрлерінен құралған ауыз әдебиеті және ұлттық тәлім-тәрбиенің жазу мәдениетіндегі көрінісі. Халықтың игі әдеттері дағдылана келе әдет-ғұрыпқа, әсерлі әдет-ғұрыптар салт-дәстүрлерге айналып, халықтың өмірінде қалыптасқан салт-дәстүрлер салт-сана болып қалыптасқан. Халықтың салт-дәстүрлері рәсімдер мен жөн жоралғылар, рәміздер, ырымдар мен тыйымдар, түрлі сенімдер арқылы өмірде қолданыс тауып келеді. Оның бәрі толысып, дамып, жаңарып отырады [3].

Салт-дәстүр дегеніміз – халықтардың кәсібіне, сенім-нанымына, тіршілігіне байланысты қалыптасқан ұрпақтан-ұрпаққа ауысып отыратын қоғамдық құбылыс [4].

Халықтың игі мәдени дәстүрлері: ізеттілік, қайырымдылық, мейірімділік, қонақжайлылық, имандылық, иманжүзділік – барлық мәдени үлгі өнегелі іс-әрекеттердің көрінісі - әдеп деп аталады. Қазақ халқының осы игі дәстүрлерін айқындап, дәлелдей келе, халықты рухани тазалығы жағынан алып, қазақ халқын әдепті, яғни қайырымды, мейірімді халық деп атауға әбден болады.

Этнопедагогикадағы салт-дәстүрлердің ұлттық санаға сіңіп, біржола заңдандырылуы – салт-сана деп аталынады. Ұлттық санаға сіңіп, қалыптасқан салт-дәстүрлер сол ұлттың ой санасының дәрежесін көрсетеді. Ұлттық сананың қозғаушы күші – ұлттық намыс, ұлттық абырой. Ол жеке тұлғалардың перзенттік борышты өтеу дәрежесіне сай өмірден өз көріністерін байқатады. Халықтық педагогиканың құрамдас бөліктері: әдет-ғұрып, таным, наным, ұғым, салт, сана және дәстүрлер.

Қазіргі кездегі эстетикалық тәрбиенің міндеттерін шешу үшін халықтың осы уақытқа дейінгі тәжірибесін меңгеру қажет. Мәдени құндылықтарды жасауда әр халықтың өзіндік ерекшелігі бар. Халық әрдайым әсемдікті іздеді, қолдан жасады және оны өмірде, тұрмыста, еңбекте бекітуге тырысады. Оны

халқымыз үй жиһаздарын жасауынан және оны әсемдікті сезінудегі тәрбие құралы ретінде пайдалануынан көруге болады.

«Педагогикалық үрдіс барысы кезінде жинаған іс-тәжірибелерге сүйене отырып, қазақ халқының салт-дәстүрлерінің мынадай мүмкіндіктерін аштық.

Қазақ халқының салт-дәстүрлері жастарға ұлттық құндылықтарды бойына сіңірте отырып, оны меңгерген, жас ерекшеліктеріне сай өмірде жүзеге асыра білетін шығармашылық тұлға қалыптастырудың кепілі.

Халық педагогикасы – адамгершілік, ақыл-ой, еңбек, дене және эстетикалық тәрбиенің жүзеге асыру құралы.

Халық педагогикасының мазмұны оқу-тәрбие, тәлімдік жұмыстардың негізі болады» [5. 45 б.]. - делінген, Ұлттық тәрбие (салт-дәстүр, әдет-ғұрып негізінде) оқу құралында.

Сонымен, болашақ мамандардың рухани-адамгершілік болмысын этнопедагогика құралдары арқылы қалыптастыруда ғылыми сарапталған ғалымдардың еңбектерін пайдаланып, еліміздің ертеңіне нық қадам басқан тұлға дайындауды мақсат тұтуымыз керек. Ол үшін этнопедагогика ғылымында іргелі білім құралдарын орынды пайдалана білгеніміз абзал.

Әдебиеттер тізімі:

1. Жұмабаев М. Шығармалар. 2, 3 Т. – Алматы: Білім, 1996. – 512 б.
2. Волков Г.Н. Этнопедагогика. – М.: Педагогика, 2000. – 188 с.
3. Әдібай Табылды. Этнопедагогикалық оқылымдар. – Алматы: Білім, 2006, 2-кітап, – 312 б.
4. Оразбекова К.А. Жеке тұлға ұлттық тәрбиесінің ғылыми-педагогикалық негіздері. – Алматы, 2001. – 298 бет.
5. Пірәлиев С.Ж. Нуриев М.А. Сейсенбаева Ж.А. Оразымбетқызы Ә. Ұлттық тәрбие/салт дәстүр әдет-ғұрып негізінде Оқу құралы. – Алматы: Абай атындағы ҚазҰПУ, 2011ж- 164 б.

ҰРПАҚТАР ТЕОРИЯСЫ. ЦИФРЛЫҚ ҰРПАҚ

К.Т. Мұстақұл

директордың тәрбие ісі жөніндегі орынбасары

Қызылорда қаласы

mustakul67@bk.ru

Аңдатпа. Мақалада «Ұрпақ теориясы» деп аталатын заңдылыққа негізделген мәселелер айтылады. Американдық тарихшылар Уильям Штраус және Нил Хоув әзірлеген «Ұрпақтар» атты ұрпақтар сабақтастығының тарихы сипатталған еңбекті басшылыққа ала отырып, қазіргі сандық дәуір ұрпақтары, олардың ерекшелігі, ата-аналарының бала тәрбиесіндегі орны сөз болады.

Аннотация. В статье рассматриваются проблемы права, получившие название «Теория генерации». Руководствуясь работами американских историков Уильяма Штрауса и Нила Хоу, «Поколения» описывают историю смены поколений, нынешнее поколение цифровой эпохи, их особенности, роль родителей в воспитании детей.

Abstract. The article deals with issues based on the so-called “theory of generation”. Guided by the work of American historians William Strauss and Neil Howe, “Generations” describes the history of succession of generations, the modern digital age, their features, the role of parents in the upbringing of children.

Тірек сөздер: Ұрпақтар теориясы, цифрлық технология, цифрлық ұрпақ.

Ключевые слова: теория поколений, цифровые технологии, цифровая генерация.

Key words: Theory of generations, digital technology, digital generation.

«Елу жылда – ел жаңа, жүз жылда – қазан» дейді дана халқымыз. Ғасыр безбеніндегі жаңа ұрпақтың тұрмыс-тіршілігі мен өмір сүру қағидасы өзгерген сәтте білім мен ғылымның да жаңа белестерге көтерілуі – заңды құбылыс.

Қазақстан республикасының президенті Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев: «Бүгінгі таңда бүкіл әлемде технологиялық өзгерістер жылдамдығы жоғары қарқынмен өсіп келе жатыр. Сондықтан, Қазақстан үшін осы технологиялық процестің негізгі трендтерін назарға алып, жылдам әрекет ету аса маңызды. Зерттеулерге сәйкес, алдағы 10-20 жылда қазіргі мамандықтардың жартысына жуығы жойылып кетеді. Бізге перспективті экономика сұранысына сәйкес отандық білімді жаңғыртып, цифрлық дәуірдің талаптарына сай мамандарды даярлау керек болады», - [1] деп, білім мен ғылым саласының қарқынды дамуына сандық дәуір ұрпақтың қосар үлесін меңзеді.

2017 жылы Тұңғыш Президент Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың жолдауына сәйкес еліміз-

де «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасы бекітілген болатын. Осы бағдарламаға сәйкес цифрлық технология білім беру саласында да кең қолданысқа енгізілді. Осы ретте ВВС басылымында цифрлық ұрпаққа қалай білім беру керектігі және жаңа технологиялардың білім саласына әсері туралы мақала жарияланды. «Смартфондар балалардың назарын өзіне аударатындықтан, ұстаздар білім беру әдістерін өзгертулері керек пе?» - деген сауал төңірегінде ой қозғалды.

Қазіргі заманның оқушыларында бір проблема бар. Олар қолдарындағы смартфон қосымшаларына үйренгені сонша, сабақта бар назарын ұстазға ғана аударып отыра алмайды.

10-24 жас аралығындағы Z ұрпақ пен 0-9 жас аралығындағы Альфа ұрпақ жаңа технологияларға етене жақын өсіп, оларды асқан жылдамдықпен меңгеріп алды. Енді ұстаздарда да бір проблема пайда болды. Олар дәстүрлі оқу бағдарламасын технология тәрбиесін көрген оқушыларға қарай қалай бейімдеу керектігін білмей отыр. [2].

2018 жылдың мамыр айында өткен XV Еуразиялық медиа форумның ашылуында форумды ұйымдастыру комитетінің төрайымы Дариға Назарбаева цифрлық ұрпақтың бүгінгі келбеті туралы: «Біздің айналамыздағы өзгерістерге келсек, бұл туралы айтатын нәрсе жетерлік. Ақпарат құралдары түбегейлі өзгерді. Ең алғаш рет 2002 жылы Алматыда бас қосқанда iPhone да, Facebook те, Instagram да, WhatsApp та болмаған. Бұл жаңа технологиялар біздің өмірімізге айналдырған бір-екі жылда еніп, ажырамас бөлігіне айналды. Пейджер деген сөз ұмытылды. Телефондарды тек көне фильмдерден көреміз. Теледидар жәшігі «сұйық» экранға айналды. Смартфон қазір қалтаға сыйып кететін компьютер», - деген болатын. Сондай-ақ, бұл өзгерістердің қазіргі ұрпақ өміріне қалай ықпал етіп жатқанын айтты. «Біз бала кезімізде қуыршақпен қалай ойнадық. Тура солай қазіргі балалар девайстерден ажырамайды. Әлемдік медиатұтыну өзге кейіпке енді. Қазіргі цифрлық ұрпақ ақпараттар әлемін көз ілеспес жылдамдықпен меңгеріп келеді. Бұл ұрпақ дәстүрлі немесе балама ақпарат көздерін қатар пайдаланады. Олар ғаламтор мүмкіндігін қалыптағы жағдай етіп қабылдайды», - деді Д.Назарбаева[3].

Міне, бұл келтірілген мысалдар - әлем ұстаздарының және Қазақстан республикасы басшыларының жаһандануға ілесу процесінің дабылы.

Әр заманның өз мақсат-мүддесі мен талап-тілегі бар. Әлем көшінен қалмау үшін «Ұрпақ теориясы» деп аталатын заңдылыққа бас шұлғымауға да болмас. Ұрпақтар қақтығысы - өміршең тақырып. Бұқаралық ақпарат құралдары «ИКС-тен» «ЗЕТ-ке» дейінгі ұрпақтар теориясы туралы жарыса мәлімдеуде. Бұл қандай теория? Ұрпақтар теориясын американдық тарихшылар Уильям Штраус және Нил Хоув әзірледі. Олардың 1991 жылғы «Ұрпақтар» атты алғашқы кітабы ұрпақтар сабақтастығында АҚШ тарихын сипаттады. Кейінірек авторлар ұрпақтар ауысымында заңдылықты байқады және Штаттардан шалғай жерлерде кеңінен танымал болған жаһандық теорияны ұсынды. Бұл теорияға сәйкес, біздің тарихымызда айналымдар қайталанады,

олардың әрқайсысы төрт ұрпақ архетиптерінен тұрады. «Ұрпақ» деп не түсініледі? Бұл ұзақтығы шамамен 22 жыл уақыт аралығында туған адамдар тобы. Бір буын өкілдерінің бірдей жас кезеңінде белгілі бір тарихи оқиғаларды бастан өткізуіне байланысты, американдық ғалымдар талдап, тұжырымдағандай оларда ұқсас наным-сенім және мінез-құлық сипаттамалары қалыптасады. Штраус-Хоув теориясы қарапайым, түсінікті түрде жүреді және қалың бұқара тобының мінез-құлқын алдын-ала болжауға мүмкіндік береді. Ата-аналарға және балаларға, мұғалімдерге және оқушыларға әртүрлі буын өкілдері ретінде қалай тіл табысу керектігі туралы көптеген ғылыми мақалалар жазылды. Ұрпақтар не қалыптастырады?

Штраус пен Хоувтың идеясының мәні тарихи оқиғалар мен ұрпақтардың мінез-құлық үлгілері арасында тікелей байланыстың бар екендігінде. Соғыстар, төңкерістер, экономикалық дағдарыстар, індеттер немесе, керісінше, ғылыми жаңалықтар және гүлдену кезеңдері балалық және жастық шақтағы ұрпақтарды қалыптастырады. Есейе келе, бұл адамдар тарих қозғалтқыштарына айналады, ал жасы ұлғайған шақта өз ұрпақтарына жол береді. Осы теория шеңберінде өркениет тарихы бір-бірін алмастыратын дағдарыстар мен жанданулар кезегінен тұрады. Айналым шамамен 80 жылға созылады - бұл шамамен бір адамның өмірі. Әртүрлі жаста әрбір адам ұрпақтар теориясы бойынша жыл мезгілдерімен салыстырылатын келесі кезеңдерге тап болады: Қыс (дағдарыс) - Көктем (гүлдену) - Жаз (тұрақтылық) - Күз (солғындық). Дағдарыстар кезінде адамдар қауіпке қарсы тұру үшін қоғамда қатаң тәртіп орнатуға ұмтылады. Жандану кезінде қатаң шектеулерді жойып, жаңа рухани құндылықтарды жариялауға тырысатын индивидуализм бірінші орынға шығады.

Ұрпақтардың түрлері қандай? Ұрпақ архетипі адамның жеке тұлғасының қалыптасу сәтінде қоғамның қандай сатыда болғанына байланысты. Барлығы - 4 түрі бар.

Икстер, Игректер және Зеттер деген кімдер? Басқаша айтқанда, бұл біз және біздің балаларымыз. Бұл буындардың ата-аналар

және NGS педагогтері үшін қандай қызықты ерекшеліктері бар? Талқылайық!

X ұрпағы (1961-1981) – жиһанкездер. Басқа атаулары: Иксерлер, 13-ұрпақ, Белгісіз ұрпақ. Бұл интернетке дейінгі дәуірдің тірі куәгерлері:) Олардың балалық шағы Кеңес одағы тұсында өтті, ал қырғи-қабақ соғыс кезеңі, Ауғанстандағы соғыс бұл адамдарды индивидуалистерге және реакционерлерге айналдырды. Негізгі ерекшелік белгісі – дербестік. Оларды «мойнына кілт таққан балалар» деп атаған: өздері үйге келіп, өздері тамақ әзірлеген, өздері серуенге шыққан. Бұл балаларға ата-ана көңілі мен қамқорлығы аз бұйырды, есесіне көптеген сыйлықтар алды. Сондықтан, өсе келе, олар ерте есейіп, бұқаралық тұтынушыларға айналды. Оларға тән сипаттамалар: сауаттылық, жаһандық хабардарлық, жоғары IQ, тек өзіне үміт арту, прагматизм, сындарды жағдайларда өмір сүру қабілеті, құлшыныс, қажырлы еңбек сүйгіштік және сарқылмас төзім қоры.

Y ұрпағы (1982-2004) – батырлар. Басқа атаулары: Миллениалдар, «некст» ұрпағы, «желілік» ұрпақ, жаңғырық-бумерлер. Оларды балалық шағында кездестірдік, Чернобыль апатын, КСРО-ның ыдырауын, лаңкестік әрекеттер мен қарулы қақтығыстарды, дефолтты көрді. Бұл, бір қызығы, оларды оптимист, көпшіл, жауапты және сенімді етуге ықпал етті. Миллениалдарға ақпараттық технологияларды дамуы және жаппай ақпаратқа қолжетімділік, оның ішінде музыка, фильмдер мен кітаптар,

сондай-ақ дүниенің кез келген бұрышынан келген адамдармен қарым-қатынас жасау мүмкіндігі ерекше әсер етті. Олардың ерекше белгісі – өзін-өзі жетілдіруге ұмтылу. Жұмыста және оқуда Y ұрпағының өкілдеріне икемді жұмыс кестесі мен креативтілік маңызды болды.

Z ұрпағы (2005 - ...) – суреткерлер. Басқа атаулары: ЯЯЯ буыны, Net Generation, Ұрпақ, Generation M («көп міндеттілік» сөзінен шыққан), Үйден шықпайтындар, Жаңа тұйық ұрпақ, Инноваторлар ұрпағы. Бұл буынға ықпал еткен оқиғалар: әлемдік қаржы-экономикалық дағдарыс, мобильді технологиялардың дамуы. Z ұрпағының принципті қасиеті – оның қанында бар технологиялар. Бұл тарихтың негізгі термині – Digital Natives. Сандық әлемде олардың «өздері жергілікті». Z ұрпағы чаттарда, форумдарда, комьюнитиде дамиды. Олар бір қарағанда бірге сияқты, бірақ әрқайсысы өзінің гаджетінен, үйінен шықпайды. Олар үшін отбасы – жер бетіндегі ең қауіпсіз орын. Бұл балаларға жоғары әлеуметтік белсенділік және үнемі ақпаратпен алмасу қажеттілігі тән. Олар пайымдауы жағынан тәуелсіз және қатаң ережелерді ұнатпайды. Z ұрпағы ойын баласындай өмір сүреді және тең қарым-қатынасты артық санап, беделділерді мойындамайды[4].

Қорыта айтқанда, ұрпақтар теориясы адам-қоғам-тарихтың аражігін ажыратып, қарым-қатынасын жеңілдететін аксиома деп білеміз.

Әдебиеттер тізімі:

1. https://alashainasy.kz/bilim_innovacija/tsifrlyk-daurge-mamandar-dayyin-ba-110408/
2. <https://baq.kz/news/othernews/digital/>
3. https://www.inform.kz/kz/dariga-nazarbaeva-cifrllyk-urpak-turaly-kazirgi-balalar-kuyrshakpen-oynamaydy_a3261906
4. <https://ngs-school.kz/kz/articles/teoriya-pokolenij-ot-iks-do-zet>

НАВЫКИ И КОМПЕТЕНЦИИ 21 ВЕКА И ИХ ФОРМИРОВАНИЕ В СИСТЕМЕ ФОРМАЛЬНОГО И НЕФОРМАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Е.Г. Мелян

Коммунальное государственное учреждение «Жезкентская средняя школа» отдела образования по Бородулихинскому району управления образования Восточно-Казахстанской области»
elenamelyan@rambler.ru

Андатпа. Мақалада білім беру жүйесінің зерттеушілері біздің қоғам үшін анағұрлым маңызды деп тапқан 21 ғасырдың дағдылары мен құзыреттіліктері қарастырылған. Әмбебап машықтарды қалыптастыруға мүмкіндік беретін, жоспарланған нәтижеге қол жеткізуді қамтамасыз ететін тиімді әдістер мен стратегиялар көрсетілген. Туындаған мәселелердің оңтайлы әрі өзгеше шешу жолдарын іздеуге қабілетті шығармашыл белсенді тұлға қалыптастыруға ықпалын тигізеді деген ойға негізделген.

Аннотация. В статье рассматриваются навыки и компетенции XXI века, которые признаны наиболее важными для современного общества. Указаны эффективные методы и стратегии, позволяющие формировать универсальные умения, обеспечивающие достижение планируемых результатов. Обосновывается мысль, о влиянии на формирование творческой активной личности, способной искать пути рационального и нестандартного решения возникающих проблем.

Abstract. The article examines the skills and competencies of the XXI century, which education researchers have recognized as the most important for our society. Mentioned effective methods and strategies help to form universal skills that ensure the achievement of the expected results. There is an idea that this will affect the formation of a creative and active person capable of looking for ways of rational and non-standard solutions to emerging problems.

Ключевые слова: навыки и компетенции 21 века, методы и стратегии, активная жизненная позиция.

Түйінді сөздер: 21 ғасырдың дағдылары мен құзыреттері, әдістер мен стратегиялар, белсенді өмірлік ұстаным.

Key words: skills and competencies of the 21st century, methods and strategies, active life position.

Развитие современного мира продолжается быстрыми темпами. Глобализация, демографические проблемы, финансовые и политические кризисы изменили наше общество. Все эти изменения не могли не коснуться образования. Какие навыки и умения должна давать современная школа? Какие черты характера будут особо ценны в 21-м веке? Какими видами грамотности надо овладеть сегодня, чтобы быть успешным завтра? Насколько я могу способствовать самоосуществлению личности?

Все эти вопросы очень актуальны для современного общества, так как сегодня необходим учитель, который готов быть в поиске смысла и значимости образования,

анализировать, рефлексировать свои переживания в отношениях с учеником, задавать себе вопросы. Возьму на себя смелость сказать, что будущее цивилизации зависит от развития педагогического мастерства учительского состава. Моральный облик учителя, его профессионально-педагогическая компетентность, лидерские качества оказывают неизгладимое влияние на формирующиеся характеры подрастающего поколения. На сегодняшний день именно учитель играет ключевую роль в повышении качества знаний, катализирует мотивационные процессы, развивает способности своих подопечных, влияет на атмосферу в классе и школе.

Традиционная система образования в

нашей стране основывается на изучении отдельных дисциплин, основной упор делается на получение информации, а не на ее самостоятельную переработку. Не так давно мы, учителя – предметники, старались «напичкать» ученика: языковеды – орфограммами, физики – формулами, историки – датами. Конечным результатом всего этого становился бесценный багаж знаний, которые наши ученики не могли применить в конкретной ситуации. Они оказывались ограниченными в своих возможностях понимания того, что выходит за рамки приобретенных знаний. Сегодня, к счастью, ситуация немного меняется. Общеизвестно, что знания сами по себе ничего не стоят, если ученик не может их правильно и уместно применить, проанализировать. Если мы его научим только тому, что знаем, знания ученика будут ограничены рамками наших собственных знаний, он не сможет выходить за «границы» заучивания, мыслить нешаблонно, нестандартно.

В 21 веке акценты смещаются в сторону умения критически мыслить, способности к взаимодействию и коммуникации, творческому подходу к делу. Не без гордости отмечу, что сейчас основная задача учителя - учить ученика мыслить, не бояться высказывать свою точку зрения, если она даже отличается от точки зрения учителя, уметь решать проблемы, уметь сотрудничать, уметь самостоятельно добывать знания, желанию учиться в течение всей жизни. Мы пытаемся построить «мостик», который поможет ученику перейти от этапа накопления знаний к этапу их свободного применения в разнообразных жизненных ситуациях.

Современный человек должен обладать такими навыками, которые помогают ему организовывать собственную жизнь, делать ее эффективной, интересной, комфортной. То есть обладать навыками XXI века. Какие именно навыки в приоритете сегодня?

Таким образом, под навыками 21 века подразумеваются личностные качества человека, готового жить в быстром, меняющемся, интересном, но сложном и непредсказуемом мире, в условиях высоких

технологий и социальной активности.

В Послании первого Президента РК Назарбаева Н.А. народу Казахстана во 2 главе «Качество жизни» акцент делается на внедрении в образовательную среду инновационных технологий обучения, которые отвечают новым требованиям информационного общества: мобильность, креативность, коммуникабельность, точечность, динамизм.

В 2016 году президент Всемирного экономического форума в Давосе Клаус Шваб объявил, что началась Четвертая технологическая революция. Это значит, что скоро всё за нас будут делать роботы, а к 2020 году каждый востребованный сотрудник должен будет уметь:

1. решать комплексные задачи;
2. думать критически;
3. творчески мыслить;
4. управлять людьми;
5. работать в команде;
6. распознавать эмоции других людей и свои собственные, управлять ими;
7. формировать суждения и принимать решения;
8. ориентироваться на клиента;
9. вести переговоры;
10. быстро переключаться с одной задачи на другую.

В нашей стране специалисты сферы образования сократили Давосскую десятку до системы из четырех ключевых навыков, которая получила название «Система 4К»:

1. Критическое мышление (Critical Thinking);
2. Креативность (Creativity);
3. Коммуникация (Communication);
4. Координация (Coordinating With Others).

Давайте подробнее рассмотрим каждый из ключевых навыков.

Критическое мышление – это умение ориентироваться в потоках информации, видеть причинно-следственные связи, отсеивать ненужное и делать выводы.

Креативность позволяет оценивать ситуацию с разных сторон, принимать нестандартные решения и чувствовать себя уверенно в меняющихся обстоятельствах. Человек с развитой креативностью становится

творцом. Он может генерировать идеи и развивать начинания других людей. Преодоление трудностей превращается для него в увлекательную головоломку.

Коммуникация. Сейчас все находятся на расстоянии телефонного звонка или сообщения практически круглые сутки. Умение договариваться и налаживать контакты, слушать собеседника и доносить свою точку зрения стало жизненно важным навыком.

Координация (сотрудничество) тесно связана с коммуникацией, но относится к профессиональной сфере. Это умение определить общую цель и способы ее достижения, распределять роли и оценивать результат.

Идя в ногу со временем, успевая за стремительно развивающейся наукой, современный учитель должен обучаться «в течение всей жизни» и «через всю жизнь», как того требует от нас «Государственная программа развития системы образования». Мы обязаны ставить перед собой SMART - цели: конкретные, измеримые, достижимые, релевантные и ограниченные во времени. По словам Л.С. Выготского, «учитель-рикша», который тянет весь учебный процесс на себе, должен превратиться в «учителя-вагоновожатого», который только управляет процессом учения. Более того, на определенном этапе сами ученики становятся помощниками и сотрудниками учителя в преподавании.

Какие же навыки необходимы учителю, чтобы развить самостоятельную, самодостаточную ЛИЧНОСТЬ?

- Гибкость, открытость, готовность принимать (и создавать) новое – как предпосылка
- Смешанная педагогика (классно-урочные системы и технологии электронного обучения)
- Педагогика, поддерживающая сотрудничество между учениками (команды, проекты), с учителями, т.е. обучение через совместное исследование из позиции «старшего, но равного»

- Игрофикация образования: разработка игр, учитель действует как NPC в игре
- Менторство и коучинг (на основе целей ученика)
- Обучение исследованию / решению проблем
- Проектно-ориентированное образование

Многие основные методические инновации связаны сегодня с применением интерактивных методов обучения. Интерактивное обучение – это, прежде всего, диалоговое обучение, в ходе которого осуществляется взаимодействие по типу «учитель - ученик», «ученик - ученик». Интерактивные методы обучения обеспечивают активность и разнообразие мыслительной и практической деятельности учащихся в процессе освоения учебного материала.

Для формирования мыслительной деятельности обучающихся часто использую проектную деятельность, а также разные стратегии и приемы критического мышления на разных этапах урока. Структура урока, базирующегося на внедрении модуля «Критическое мышление» включает в себя следующие этапы: стадия вызова, стадия осмысления, стадия рефлексии. Приведу в пример несколько стратегий, которыми я успешно пользуюсь на своих уроках: «Концептуальное колесо», Метод «Ассоциации», «Инсерт», «Ментальные карты», таблица «5-W» - Method», метод «Диаграмма Вена», «PRES», “Fish bone”, стратегия «Свободное письмо» и т.д.

Данные стратегии позволяют формировать у учащихся нравственно-ценностные мотивы поведения, повышать уровень мотивации, развивать креативность и рефлексивность, воспитывать инициативность и коммуникабельность.

Сегодня одной из актуальных моделей обучения является модель “перевернутого класса”. Учитель предоставляет новый учебный материал для домашнего изучения до проведения самого урока, дети приходят на урок уже подготовленными. Тем самым на уроке предоставляется возможность останавливаться

на наиболее сложных моментах темы и не тратить время на объяснение. Такой формат обучения урока я уже проводила со своими учащимися, и считаю, что в условиях дистанционного обучения, данный метод очень эффективный.

В современном мире недостаточно обладать только определенными навыками и умениями - сегодня необходимо быть мобильными, гибкими и конкурентоспособными, чтобы стать успешными. Необходимо прививать учащимся такие качества, как жизнестойкость, лидерство, нравственность.

Проектируя комплексную воспитательную работу, я предусмотрела реализацию одной из важнейших целей – создание условий для развития нравственных и лидерских качеств учащихся.

В своих подопечных я всегда стараюсь формировать активную жизненную позицию. Это одна из множества категорий, которые не до конца понятны среднестатистическому обывателю. Многие люди не до конца понимают основную суть и структуру данного понятия, насколько оно глубоко и многогранно. Но я скажу одно: активная жизненная позиция – старт к успеху.

Я пытаюсь донести своим учащимся мысль о том, что успех приходит лишь к тем, кто уверен в своих силах, кто стремится к лучшему, кто хочет жизнь свою сделать интересной, наполненной смыслом и желанием быть полезным другим. Успех не измеряется количеством денег в кошельке! Успех измеряется количеством дел, сделавших этот мир лучше! Он не любит лень и нытье, ему нужна активная жизненная позиция, и тогда он, несомненно, вас настигнет. Фортуна интенсивнее закрутит своё колесо. Фраза «Дорогу осилит идущий» стала аксиомой.

Уинстон Черчилль сказал: «Школьные учителя обладают властью, о которой премьер-министры могут только мечтать»[1]. Именно школа обладает человеческим капиталом и может выполнить важную миссию – формировать и развивать навыки и компетенции 21 века у подрастающего поколения. Однозначно, на этом пути наблюдается определенный прогресс, но еще предстоит непростая работа, требующая больших умений и усилий. Если мы считаем умения XXI века ключевыми для решения экономических, гражданских и глобальных проблем, то мы должны действовать, ведь мы прекрасно понимаем, что именно эти компетенции – залог успеха каждого человека!

Список литературы:

1. <http://www.aphorisme.ru/by-authors/cherchill/?q=888&p=4>
2. <https://intalent.pro/article/poisk-i-izmerenie-navykov-21-veka.html>.
3. *Руководство для учителя первый продвинутый уровень, второе издание.*
4. *Соосаар Н., Замковая Н. Интерактивные методы преподавания. СПб: Златоуст, 2004.*
5. *Халперн Д. Психология критического мышления. СПб., 2000.*
6. *Ideas for the future: ESL teaching techniques and activities, East Kazakhstan oblast, 2008.*
7. *Felicity O'Dell and Katie Head Games for vocabulary practice, Cambridge university press.*

КРИТЕРИАЛЬНОЕ (ФОРМАТИВНОЕ) ОЦЕНИВАНИЕ – ГАРАНТИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ

С.А. Ботищева

КГУ «Опытно-полевая средняя школа» отдела образования
по Глубоковскому району управления образования
Восточно - Казахстанской области, с. Опытное поле
e-mail lana.botishcheva@mail.ru

Аннотация. Бұл мақалада қазіргі білім берудегі критериалды бағалау білім сапасын арттырудың кепілі ретінде қарастырылады. Ерекше назар, формативті бағалау, ол маңызды компоненті болып табылады жетілдіру, оқу қызметі. Жұмыста білім берудің жаңартылған мазмұнында өзекті болып табылатын қалыптастырушы бағалаудың артықшылықтары, әдістері, стратегиялары сипатталған. Бағалаудың формалары, стратегиялары ұсынылған: өзін-өзі бағалау, өзара бағалау, жұмыста қолданылатын және оқыту деңгейін арттыратын, оқушыларды сапалы оқытудың, олардың уәждемесі мен өзін-өзі реттеудің қуатты құралы болып табылатын топтар арасындағы бағалау.

Аннотация. В данной статье критериальное оценивание результатов обучения рассматривается, как гарантия повышения качества современного образования. Особое значение уделяется формативному оцениванию, которое является важнейшим компонентом совершенствования учебной деятельности. В работе описаны преимущества формативного оценивания, приемы, стратегии, которые актуальны в обновленном содержании образования. Представлены формы, стратегии оценивания: самооценивание, взаимооценивание, межгрупповое оценивание, используемое в работе и повышающие уровень обучения, являющиеся мощным инструментом в качественном обучении обучающихся, повышении их мотивации и саморегуляции.

Abstract. This paper examines the criteria-based assessment in modern education as a guarantee of improving the quality of education. Special attention is paid to formative assessment, which is the most important component of improving educational activities. The paper describes the advantages of formative assessment, techniques, and strategies that are relevant in the updated content of education. The forms and strategies of assessment are presented: self-assessment, mutual assessment, intergroup assessment, used in the work and increasing the level of learning, which are a powerful tool in high-quality teaching of students, increasing their motivation and self-regulation.

Түйін сөздер: Критериалды бағалау, Формативті бағалау, кері байланыс, әдістер, білім сапасы, мотивация, стратегия.

Ключевые слова: Критериальное оценивание, формативное оценивание, обратная связь, методы, качество образования, мотивация, стратегии.

Keywords: Criteria-based assessment, formative assessment, feedback, methods, quality of education, motivation, strategies.

Жить- значит оценивать
Ф. Ницше

В Послании Елбасы Назарбаева функциональной грамотности наших детей, в Н.А. отмечено: «Чтобы стать развитым целом всего подрастающего поколения. Это конкурентоспособным государством, мы важно, чтобы наши дети были адаптированы к должны стать высокообразованной нацией. современной жизни [9] Необходимо уделять большое внимание Повышение качества образовательного

процесса тесным образом связано с повышением качества знаний и успеваемости учащихся, без формирования положительной мотивации учащихся это решить невозможно.

Проблема оценивания и его объективности остро стоит и перед учителями, и перед учениками для оценивания успешности своего обучения. Особенно это важно на современном этапе, когда мы через изменение образовательной парадигмы переходим от модели, где учитель находится в центре учебного процесса к модели, где ученики создают, а учитель лишь направляет.

Оценивание учащихся является самой обсуждаемой и актуальной темой. Поэтому без изменения подходов к системе оценивания в нынешних условиях развития образования невозможно достичь поставленных образовательных целей. Применение системы критериального оценивания на уроках имеет большое практическое значение и определяется следующими компонентами:

- обеспечение учителем эффективной обратной связи с учащимися;
- активное участие учащихся в процессе собственного учения;
- корректировка процесса обучения с учетом результатов оценивания;
- признание глубокого влияния оценивания на мотивацию и самоуважение учащихся, которые, в свою очередь, оказывают важное влияние на учебу;
- умение учащихся оценивать свои знания самостоятельно. [6]

Формативное оценивание предполагает использование тщательно разработанных критериев для организации работы обучающихся. Важнейшей целью образования является воспитание ученика, который может учиться самостоятельно.

Между учителем и учеником исчезает зона конфликта, оценивание превращается в совместную работу по критериям, принятым обеими сторонами. [3]

Много говорится об индивидуализации учебного процесса, повышении учебной мотивации и учебной самостоятельности обучающихся. Наиболее соответствующим требованиям современного общества механизмом, который учитывает индивидуальные способности обучающихся и их возрастные

особенности, является формативное оценивание, которое можно еще назвать оцениванием для обучения. Данный вид оценивания помогает устранить пробелы в знаниях, повысить учебную мотивацию и самостоятельность обучающихся, индивидуализировать процесс обучения.

При формативном оценивании мы всегда рядом с учеником, ученик принимает непосредственное участие в процессе оценивания. Следовательно, имеет возможность оценить свои сильные и слабые стороны, скорректировать дальнейшие шаги посредством эффективной обратной связи, повысить уровень мотивации и потребности к действиям

Что же такое формативное оценивание?

Формативное оценивание – вид оценивания, который проводится в ходе повседневной работы в классе, является текущим показателем успеваемости обучающихся, обеспечивает оперативную взаимосвязь между обучающимся и учителем в ходе обучения, обеспечивает обратную связь и позволяет совершенствовать образовательный процесс. [7].

Существует разрыв, между тем, что дал учитель и тем, чему обучились ученики. Именно поэтому необходимо внедрять в практику формативное оценивание, которое формирует процесс диагностирования процесса обучения на начальной и промежуточной стадии. [1].

Часто формативное оценивание называется «оцениванием для улучшения преподавания и познания учеником мира», «формативным» или формирующим оцениванием, так как оно помогает формировать и развивать личность обучающихся.

Таким образом, формативное оценивание несет функции: *формирующую, стимулирующую и мотивирующую.*

Формативное оценивание используется для развития у обучающихся интереса к обучению, создания гуманной, дружелюбной среды обучения, поддержки учеников в процессе обучения, укрепления дальнейшей мотивации обучающихся к учебе, к участию в исследовательской, творческой деятельности [12].

Формативное оценивание используется на каждом уроке и «является неотъемлемой частью преподавания в целях содействия

обучению учеников»[9] Да, действительно, формативное оценивание на сегодняшний день является эффективным инструментом, который «...помогает каждому учителю получить информацию о том, как много и насколько успешно учатся его ученики»[4]. Я считаю, что формативное оценивание, которое предполагает поощрение к обучению, положительно влияет на мотивацию обучающихся к обучению. Оценивание с использованием критериев позволяет сделать данный процесс прозрачным и понятным для всех участников образовательного процесса. Критерии способствуют объективному оцениванию. Таким образом, цель формативного оценивания состоит в том, чтобы контролировать прогресс обучающихся, обеспечить продолжающуюся обратную связь, которая может использоваться учителями, чтобы улучшить процесс их обучения и улучшить учение учеников[4].

При использовании формативного оценивания учителю необходимо знать и эффективно использовать различные приемы формативного оценивания. Систематическое и целенаправленное использование данных приемов позволит учителю получить качественный результат обучения. [6]

В своей практике я использую различные стратегии, которые способствуют развитию навыков оценивания. Хочу поделиться опытом использования наиболее успешных способов формативного оценивания обучающихся.

Опыт работы подсказал мне, что каждого ученика нужно поставить в такие условия, когда способы оценивания выбираются им самим. Когда ученик знает, что он сам сможет оценить свои действия, то возрастает его желание учиться лучше, стремление к познанию, открытию способов решения учебных задач, т.е. видеть перспективы своего роста. Использование методов формативного оценивания помогло моим обучающимся выработать навыки самостоятельной работы, работы в группе, у них появился интерес к учебе, желание учиться, повысилось чувство взаимопомощи, коллективизма, позитивного отношения друг к другу. Использование критериев оценивания послужило хорошим руководством для учеников в процессе выполнения заданий. Они научились более

объективно оценивать качество своей работы, ведь умение оценивать необходимо им в будущем. Поскольку оценивание направлено на то, чтобы узнать, в какой степени поставленные цели достигнуты, надо выбрать именно такие формы и техники оценивания, которые подходят для конкретных целей.

Методы формативного оценивания можно использовать на разных этапах организации учебной деятельности, как в процессе объяснения темы, выполнения заданий, так и во время проведения обратной связи, предоставляемой учителем обучающемуся для улучшения результата работы[5]. Готовясь к урокам, я находилась в постоянном поиске, хотелось, чтоб учащиеся видели результаты своей работы на разных этапах.

Меня, как учителя русского языка, интересовало всегда развитие и устной, и письменной речи обучающихся. Поэтому и приемы я выбирала с учетом своего предмета.

Изучение нового материала

Смайлик настроения, «Большой палец», Элективный (выборочный) тест, «Образная рефлексия» Сравнить своё настроение с образом какого-либо животного (растения, цветка), «Солнышко»: Закончи предложение: «Мое настроение похоже на: солнышко; солнышко с тучкой; тучку; тучку с дождиком; тучку с молнией. «Три лица» - учитель показывает обучающимся карточки с изображением трех лиц: веселого, нейтрального и грустного. Обучающимся предлагается выбрать рисунок, который соответствует их настроению.

Кластеры, коллажи, ЗХУ (проводится при изучении нового материала самостоятельно, когда обучающиеся, изучив теорию, заполняют таблицу: Знаю, Хочу узнать, Узнал). На этапе закрепления урока применяется стратегия «Речевые образцы» (подсказки), помогающие строить ответ.

Например: 5 класс. Тема: Глагол

Глагол- это часть речи, которая обозначает _____ и отвечает на вопросы _____. Глагол бывает _____ времени. В предложении глагол является _____ и т.д.

Синквейн как стратегия, кроме вышеперечисленных достоинств, развивает и творческое мышление учащихся.

Синквейн – это пятистрочная строфа.

1-я строка – одно ключевое слово, определяющее содержание синквейна;

2-я строка – два прилагательных, характеризующих данное понятие;

3-я строка – три глагола, обозначающих действие в рамках заданной темы;

4-я строка – короткое предложение, раскрывающее суть темы или отношение к ней;

5-я строка – синоним ключевого слова (существительное).

«Светофор» – у детей 3 карточки тех же цветов. Отвечая на вопросы учителя, получив задание, дети оценивают свои возможности и поднимают красную, желтую или зеленую карточку, сообщая о том, насколько им по силам предложенная задача.

На стадии рефлексии применяются методы:

– «Лестница успеха» Обучающийся самостоятельно определяет, на какой ступеньке он находится при изучении учебного материала

– Одноминутное эссе

– Три М и Д. Учащимся предлагается назвать три момента, которые у них получились хорошо в процессе урока, и предложить одно действие, которое улучшит их работу на уроке

– «Да-нет»-ки, «Верно – Неверно» Может проводится на этапе проверки домашнего задания или также в конце урока.

Например, на стадии рефлексии используется такой вид оценивания:

«У каждого на парте лежит незаконченный смайлик.

Теперь дорисуем нос:

! – если вы хорошо поняли тему;

? – если вы не совсем хорошо поняли тему и у вас есть вопросы;

Теперь дорисуем рот:

+ - Урок понравился и вы довольны своей работой;

= - Урок не понравился, я не очень доволен своей работой».

«Закончи предложение»

Какие новые знания вы получили? Начните свой ответ со слов:

Я узнал...

Я теперь знаю...

Мне было интересно...

Я хочу еще узнать...

Один из любившихся детям прием – «задания-ловушки» (на рефлексию содержания

учебного материала).

На уроках русского языка предлагаю обучающимся тексты, с изученными орфограммами, предварительно допустив ошибки в написании слов. Этот прием очень нравится ребятам, так как они комментируют, обсуждают работу, доказывают и чувствуют себя успешными.

Например. *Лето стояло халодное и даждливое. Солнышко свитило очень редко. В лису было холодно и сыро. В оврагах шумели ручьи. Резвые пушыстые белочки исчезли в сваих гнёздах. Густая мокрая лества и высокие травы скрывали птиц и насекомых. Скучным и неприятным был лес.*

Акrostих - осмысленный текст, сложенный из букв слова по теме урока

Запись слов в соответствии с буквами алфавита. Необходимо записать слова за 5 минут в алфавитном порядке, использованные в течение урока.

На уроках литературы предлагаю готовый текст о жизни и творчестве писателя, также допустив наличие ошибочных фактов биографии и литературной деятельности. Предварительно ребятам не озвучиваю, что допущены ошибки, и именно это делает работу на уроке интересной, познавательной, что положительно влияет на учебную мотивацию школьников и их самооценку («Горячий стул», «Рефлексивная мишень», Метод «Плюс-минус-интересно», «Диаманта»)

Также на уроках я использую взаимо-оценивание, самооценивание. Эти виды оценивания удобны при проверке, также при проверке усвоения материала, рассмотренного на уроке. Самооценка и взаимооценка еще удобны и тем, что экономят время на уроке. Наиболее часто мною используемые:

– Самооценивание по критериям или незаконченный смайлик

– Формы взаимооценивания.

«Две звезды и одно пожелание». Зачастую бывает, что группы, работая над своим заданием, не слушают выступление других групп. Применение стратегии «Две звезды и одно желание» воспитывает критическое оценивание ответов других и уважительное отношение к остальным выступающим. Благодаря этой стратегии, дети научились слушать, анализировать, объективно оценивать

ответы своих одноклассников.

«Три правды одна ложь». Обучающимся предлагается составить 4 утверждения по теме урока, одно из которых будет ложным. Ученики обмениваются работами и находят неверное утверждение. Данную стратегию можно провести в конце урока

«Измерение температуры», «Телеграмма для соседа», «Большой палец» «Аплодисменты», «Словесная оценка», «Светофор», «Недорисованная фигура» Метод «Благодарю...» (В конце урока предлагается каждому ученику выбрать только одного из ребят, кому хочется сказать спасибо за сотрудничество и пояснить, в чем именно это сотрудничество проявилось). Применение данных технологий способствует не только развитию критического мышления, но и сознательному отношению к учебе[2].

Таким образом, формативное оценивание на уроках действительно является мощным инструментом в качественном обучении учащихся, повышении их мотивации. Совместная постановка целей урока, разработка критериев, дескрипторов, применение различных техник и стратегий формативного оценивания, обратная связь и правильно

организованная рефлексия способствуют повышению качества образования за счет осознания обучающимися своей значимости в образовательном процессе.

Ученик успешен тогда, когда он не один, когда педагог рядом, и он поможет ему справиться с проблемами, обеспечивая ему успех[4]. Используя различные формы оценивания, я научилась видеть каждого ученика в процессе. Формативное оценивание требует каждодневного кропотливого труда, определенного опыта, который приходит с годами. Поэтому я стараюсь вводить новые стратегии по мере их освоения. В результате применения формативного оценивания уровень качества обучения повысился, в глазах детей я увидела искорку желания учиться, интерес к уроку, позитивное отношение друг к другу. Это ли не прогресс? Конечно, прогресс, который способствует достижению эффективности урока. Как сказал М.Форбс: «Успех приходит к тому, кто делает то, что любит»[11].

Мне предстоит еще много работать при освоении новых техник формативного оценивания. Я приложу к этому все свои знания и педагогический опыт.

Список литературы:

1. Бенетт Р. Преобразование оценки K-12: Интеграция тестирования, ответственности, формативного оценивания и профессиональной поддержки[2009]
2. Загвоздкин, В. К. Традиционные и современные формы оценки учителя и их эффективность. // <http://centrobrrostov.ru>
3. Иванова С.П. Формативное оценивание на практике. Астана, 2014.
4. Методические пособия АО Назарбаев. Интеллектуальные школы по критериальному оцениванию.
5. Методы оценивания в классе // <http://edugalaxy.intel.ru>
6. Нурмагамбетова Ж.С., Баяндина З.К. «Критериальное оценивание учебных достижений учащихся и развитие профессиональной компетентности учителя», 2014.
7. Оценивание учебных достижений учащихся. Методическое руководство/Сост. Р. Х. Шакиров, А.А. Буркитова, О.И. Дудкина. – Б.: «Билим», 2012.
8. Пинская, М.А. Формирующее оценивание: оценивание для обучения. Практическое руководство для учителей.
9. Руководство для учителя. с.163 // АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы» 2012г.
10. Руководство для учителя. с. 111-118//АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы» 2012 г.
11. Теории педагогики. Объективное оценивание – фундаментальная задача образования. // <http://teoria.ru>
12. Формативное оценивание на уроках. Практическое пособие для учителя/ Сост. Р.Х. Шакиров, М.Ф. Кыдыралиева, Г.Н. Сахарова, А.А., Буркитова. – Б.: «Билим», 2012. – 76 с.

ОРГАНИЗАЦИЯ ВНЕУРОЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ

Л.В. Гальчукова, А.А. Сергазина, Ю.С. Скорынина
КГУ «Школа-детский сад» №26г. Петропавловск
asel_02.18@mail.ru, ylia032@mail.ru

Аннотация. Бұл мақала арнайы оқытуды қажет ететін оқушылармен сыныптан тыс жұмыстарды ұйымдастыруға арналған. Авторлар арнайы оқытуды қажет ететін оқушылармен мектепте жүргізілетін сыныптан тыс жұмыстарды дұрыс ұйымдастыра білген жағдайда танымдық қабілеттері мен қажеттіліктері барынша дамыған, тәрбиелі және қалыптасқан жеке тұлғаны қалыптастыруға болатынын зерттеді.

Аннотация. Данная статья посвящена вопросам организации внеурочной деятельности учащихся с особыми образовательными потребностями. Авторами предполагается что, правильно организованная внеурочная деятельность учащихся с особыми образовательными потребностями представляет собой ту сферу, в условиях которой в школе максимально развиваются, формируются познавательные потребности, способности и обеспечивается воспитание личности.

Abstract. This article is devoted to the organization of extracurricular activities with students with special educational needs. The authors have studied that properly organized extracurricular activities with students with special educational needs represent the sphere the which cognitive needs and abilities are maximally developed and formed at school and provide for the education of the individual.

Түйінді сөздер: инклюзивті білім беру, сыныптан тыс жұмыстар, ерекше білім беру қажеттіліктері бар студенттер, қауіпсіз орта, кедергісіз байланыс, әлеуметтену.

Ключевые слова: инклюзивное образование, внеурочная деятельность, учащиеся с особыми образовательными потребностями, безопасная среда, без барьерный контакт, социализация.

Key words: inclusive education, extracurricular activities, students with special educational needs, safe environment, barrier-free contact, socialization.

Развитие системы инклюзивного образования одно из приоритетных направлений Государственной программы развития образования Республики Казахстан на 2020-2025 годы. Дети с особыми образовательными потребностями (далее ООП) имеют такие же права, как и все дети на получение качественного образования в общеобразовательной школе. Сегодня инклюзивное образование понимается как процесс совместного воспитания и обучения лиц с особыми образовательными потребностями и нормально развивающихся сверстников. Развитие в нашей стране процесса включения (инклюзии) детей с ограниченными возможностями психического и/или физического здоровья в среду обычных

сверстников является не только отражением времени, но и представляет собой реализацию прав детей на получение образования [1].

По данным Всемирной организацией здравоохранения здоровье человека зависит от системы здравоохранения всего на 10% и на 50% - от образа жизни, который формируется под воздействием окружения человека, качества жизни и доступности возможностей укрепления здоровья.

В целях реализации норм Конвенции о правах инвалидов были внесены изменения и дополнения в 24 законодательных акта, в том числе в Кодекс по обеспечению доступности социальной и транспортной инфраструктуры, совершенствования услуг в социальной сфере

(здоровоохранение, образование и социальная защита) [2].

Анализируя статистику, на сегодня в сфере образования Казахстана выявлено и обследовано 153 230 детей с особыми образовательными потребностями (54 311 дошкольного и 98 919 школьного возраста), из них около 47 тысяч детей с инвалидностью [3].

В дошкольных организациях республики воспитывается более 42 тысяч детей с особыми образовательными потребностями, из них более 15 тысяч обучаются инклюзивно. В организациях среднего образования обучается более 91,5 тысяч детей с особыми потребностями, из них порядка 46 тысяч детей обучается инклюзивно. По статистике, в 2020 году в 30 % детских садов и 70 % школ должны были быть созданы условия для инклюзивного образования. Остается вопрос, на сегодня была ли возможность создать эти условия?

В нашей области функционирует семь специальных интернатов для детей с ограниченными возможностями в развитии, и если раньше учащиеся оставались при спец. интернатах, то в настоящее время они активно посещают общеобразовательные школы.

В нашей школе обучаются тринадцать учащихся с ООП, из них 6 учащихся имеют заключение ОПМПКа, 5 учащихся - справки об инвалидности. Для этих детей обеспечена безопасная среда.

В школе системно работает социально-психологическая служба, возглавляет ее заместитель директора по ВР, ее члены высококвалифицированные специалисты: два педагога психолога, логопед, социальный педагог, школьный медработник, классные руководители. Каждому учащемуся с ООП обеспечен индивидуальный подход, учитывая особенности его развития: нарушение интеллекта, задержка психического развития и др.. Педагоги работают с детьми по улучшению развития познавательной деятельности, речи, эмоционально-волевой сферы. Также работают над формированием у учащихся практических навыков и умений, их социализации в общении с другими детьми и взрослыми. Для педагогов работа с такими детьми сложная, требующая

теоретических и практических знаний в области инклюзивного образования: специальная педагогика, психология, дефектология и др.. В деятельности с такими детьми необходимым является проявление душевных сил, терпения.

Учащиеся с ООП в силу своего развития, в меньшей степени, чем их сверстники, испытывают потребность в познании. Поэтому педагогам приходится уделять больше времени, чтобы их воспитанники смогли воспринять предлагаемый материал в рамках специальных программ. Для этих детей характерно неумелое и неадекватное поведение в семье, коллективе, обществе, что увеличивает потребность большего внимания со стороны социального педагога. Ему приходится работать и решать проблемы не только ученика, но и взрослых: организация обращения родителями в ОПМПК области, оформление документов, сопровождение жизнедеятельности семьи, посещение мест жительства, связь с медработниками, контроль материального обеспечения ученика и его семьи, наблюдение за социальной средой вне школы, сотрудничество со специалистами и службами необходимыми в решении того или иного вопроса. Основные функции психологов – диагностика, мониторинг психологического состояния ребенка, его черт характера, развития познавательных способностей, сопровождение, психокоррекция, наблюдение. Основные функции логопеда с учащимися с ООП – это работа по коррекции звукопроизношения, устранение нарушений в устной и письменной речи, расширение объема понимания речи, обогащение словаря, формирование грамматической категории развития фразовой и связной речи, развитие артикуляционной и мелкой моторики. Работа эффективна с такой категорией детей тогда, когда тесное сплетение обязанностей и реализация совместных планов всех специалистов.

Для того чтобы в первую очередь социализировать ребенка в новой среде, обучить его тому или иному приему в работе, руководство школы, педагоги, специалисты стали действовать в соответствии с принципом «пошагового воспитания и обучения», который

включает в себя длительную отработку каждого мельчайшего компонента всего учебно-воспитательного процесса [4].

Возникла необходимость усилить совместную работу всех специалистов. Была разработана внутри школьная программа по работе с учащимися с ООП. Цель программы: социализация учащихся с ООП в школьном коллективе. Направление работы с этой категорией детей не только в учебном процессе, но и во внеклассной деятельности, что должно ускорить их социализацию. Мотивируя у детей интерес к внеклассной деятельности, привлекая к участию в запланированные школьные мероприятия, педагоги добились уверенного общения со сверстниками, навыков поддержки друг друга, взаимопомощи.

В процессе работы изучались интеллектуальные особенности учащихся с ООП. И в результате проведенной диагностики, при промежуточном исследовании результаты значительно стали выше.

Для руководства школы важно организовать совместный процесс осуществления деятельности с учащимися и воспитанниками школы. Для специалистов, педагогов важно следить за тем, чтобы неудачи не отпугивали ребенка, а его самостоятельная работа над заданием укрепляла уверенность в своих силах. На занятиях во внеурочное время у учащихся воспитываются и прививаются социально-бытовые знания, умения и навыки, необходимые для жизни. В ходе этой работы у детей формируются такие личностные качества как трудолюбие, ответственность, настойчивость, чувство взаимопомощи, желание преодолевать трудности.

Таким образом, сегодня в связи с усложнением процессов социализации личности, использование внеурочной деятельности, как условия творческого развития современного школьника с ООП становится актуальной социально-педагогической задачей [5].

Степанов Е.Н. считает, что внеурочная деятельность – это проявляемая вне уроков активность детей, обусловленная в основном их интересами и потребностями, направленная на познание и преобразование себя и

окружающей действительности, играющая при правильной организации образовательного процесса важную роль в развитии обучающихся с ООП.

Под руководством администрации, социально-психологической службой в рамках реализации программы осуществляется процесс внеурочной деятельности с учащимися с ООП. Для того, чтобы достигнуть цели - социализации учащихся с ООП, в школе решаются следующие задачи:

1. Социализация ребенка в комфортной развивающей среде, стимулирующей возникновение личностного интереса к различным аспектам жизнедеятельности и позитивного преобразующего отношения к окружающей действительности.

2. Социальное становление личности ребенка в процессе общения и совместной деятельности в детском сообществе и без барьерный контакт со взрослыми.

3. Социально-психологическое взаимодействие школы с родителями детей.

При разработке Программы были использованы принципы организации внеурочной деятельности.

1. Принцип гуманистической направленности. При организации внеурочной деятельности в максимальной степени учитываются интересы и потребности детей, поддерживаются процессы становления и проявления индивидуальности и субъективности школьников, создаются условия для формирования у обучающихся умений и навыков самопознания, самоопределения, самостоятельности, самореализации, самоутверждения.

2. Принцип системности. Создается система внеурочной деятельности школьников с ООП, в которой устанавливаются взаимосвязи между всеми участниками внеурочной деятельности - обучающимися, логопедом, социальными педагогом, психологом. - основными компонентами организуемой деятельности - целевым, содержательно-деятельностным и оценочно - результативным;

3. Принцип вариативности. В школе имеется спектр направлений (кружок бисероплетения,

секция карате, хореография, кружок «веселая мозаика»), где обучающийся с ООП ищет для себя направления в удовлетворении своих потребностей, интересов и желаний.

4. Принцип креативности. Во внеурочной деятельности педагоги поддерживают развитие творческой активности детей, желание заниматься индивидуальным и коллективным жизнетворчеством.

5. Принцип успешности и социальной значимости. Усилия организаторов внеурочной деятельности направляются на формирование у детей потребности в достижении успеха. Важно, чтобы достигаемые ребенком результаты были не только лично значимыми, но и ценными для окружающих, и для его одноклассников.

Внеурочная деятельность должна носить оздоровительный и здоровьесберегающий характер, что является важным фактором социально-успешной личности.

С целью качественного содержания организации внеурочной деятельности для обучающихся с особыми образовательными потребностями осуществляется по следующим направлениям:

1. Общеинтеллектуальное направление внеурочной деятельности предполагает формирование интеллектуальных умений у обучающихся. В рамках данного направления социальный педагог и психологи разрабатывают и проводят мероприятия: Классный час «Всезнайка», Веселая пятиминутка «Хочу все знать», библиотечные уроки, викторины «Литературный калейдоскоп». Логопедическое занятие «Секреты правильной речи», Круглые столы, лекторий на интеллектуальные темы. Все мероприятия проводятся, как в штатном режиме школы, так и на платформе zoom, teams.

2. Социальное направление предполагает развитие у обучающихся с особыми образовательными потребностями навыков общения со сверстниками, приобщение к ценностям гражданственности, воспитание трудолюбия, сознательного, творческого отношения к образованию, труду и жизни, подготовка к сознательному выбору профессии. В данном направлении проводим такие занятия-

презентации, как «Мир, в котором я живу», «Я - исследователь», «Моя большая и малая Родина», «Будь успешным», «Все профессии важны», «Юный эколог», «Логогород». Для более успешного освоения материала в данном направлении учащиеся с ООП посещают виртуальные экскурсии. В библиотеке просматривают фильмы о интересных профессиях.

3. Спортивно-оздоровительное направление внеурочной деятельности предполагает воспитание у обучающихся с ООП знаний о важности здоровья, ценностей здорового образа жизни, внимательного отношения к собственному здоровью, создание условий для сохранения и укрепления здоровья: «Здоровым быть здорово», «Путешествие в страну здоровья», «Спортивные игры», «Я - турист» и другие, Логопедическое занятие «В стране красивой речи» и др. мероприятия как соревнования, эстафеты, подвижные игры, тематические беседы о спорте.

4. Общекультурное направление предполагает развитие умений организации деятельности в бытовой и культурно-досуговой сферах, умение строить межличностные отношения, овладение навыками культурного общения, воспитание ценностного отношения к прекрасному, формирование основ эстетической культуры. Реализация данного направления осуществляется совместно со сверстниками через подготовку: коллажей на тему «Культура общения», «Я с другом...», изготовление поделок «Подарок для друга», занятие на развитие мелкой моторики «Наши пальчики», организацию творческих выставок книжек-малышек, участие в музыкальных батлах «Музыкальная шкатулка»[6].

Основное назначение внеурочной деятельности организованной в нашей школе заключается в создании дополнительных условий для развития интересов, склонностей, способностей школьников с ООП и разумной организации их свободного времени.

Практика показала, что правильно организованная внеурочная деятельность у обучающихся с ООП, вызывает интерес, развивает познавательные процессы. Эти

ученики проявляют себя как личности в социуме. Именно поэтому школа должна создать для детей такие условия, при которых дети приобретут качества, необходимые для жизни в обществе, освоят определенные ценности и формы поведения. В том случае когда ребенок сам примет активное участие в освоении норм социального поведения и межличностных отношений, следствием будет успешная реализация приобретения умений и навыков, необходимых для дальнейшего развития и социализации в обществе.

Важно иметь в виду, что внеурочная деятельность - это отнюдь не механическая добавка к образованию, призванная компенсировать недостатки работы с обучающимися с ООП[6]. Школа вне уроков должна способствовать проявлению и раскрытию каждым ребенком с ООП своих интересов, своих увлечений, своего «я». Практика

показывает, что именно привлечение к участию в различных воспитательных мероприятиях дает возможность превратить внеурочную деятельность в полноценное пространство воспитания и образования.

Правильно организованная система внеурочной деятельности в рамках реализации Программы представляет собой сферу, в условиях которой в школе максимально развиваются, формируются познавательные потребности и способности каждого обучающегося в том числе с ООП, которая обеспечивает воспитание личности. Воспитание детей происходит в любой момент их деятельности. Однако, как показывает практика, наиболее продуктивно это воспитание осуществлять системно в свободное от обучения время и во взаимодействии со всеми специалистами.

Список литературы:

1. Государственная программа развития образования и науки Республики Казахстан на 2020-2025 годы. Постановление Правительства Республики Казахстан от 27 декабря 2019 года № 988.
2. Конвенция о правах инвалидов. Принята резолюцией 61/106 Генеральной Ассамблеи ООН от 13 дек. 2006 г. [Электронный ресурс]. URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/disability.shtml.
3. Малофеев Н.Н. XXI век: векторы модернизации системы образования детей с ограниченными возможностями здоровья // Открытая школа. - 2012. - № 9(120). - С.16-20.
4. Бейсенбаева, Б. Ж. Актуальность инклюзивного образования в сфере развития современной образовательной системы материалы VIII Междунар. науч. конф. (г. Самара, март 2016 г.).
5. Брагуца А. В. Организация воспитательного процесса младших школьников во внеурочной деятельности / А. В. Брагуца // Начальная школа плюс. До и После. - 2013. - № 10. - с. 76-79
6. Бекиш М.А. Игровые приемы на уроках и во внеурочной деятельности / Бекиш М.А. // Начальная школа. 2015-. №12.- с.43-45

1	Кашенева Р.А.	к.п.н., профессор, Заслуженный деятель искусств РК, Почетный работник образования, директор КГУ «Комплекс «Колледж искусств - специализированная школа-интернат для одаренных в искусстве детей имени Ермака Серкебаева»
2	Байшимирова Г.Б.	«Шоқан Уәлиханов атындағы Жекеменшік мектеп» қ, Алматы, aleke2009@mail.ru, №17 Иван Трубицын атындағы жалпы білім беретін мектеп-гимназиясы, Жамбыл облысы, Меркі ауданы
3	Кылышбаева Р.А.	«Шоқан Уәлиханов атындағы Жекеменшік мектеп» қ, Алматы, rashana87024459@mail.ru, №17 Иван Трубицын атындағы жалпы білім беретін мектеп-гимназиясы, Жамбыл облысы, Меркі ауданы
4	Берлібекова Д.А.	Средняя школа имени Сейфуллина Алматинская область Ескельдинский район село Бактыбай Er-nur-rin@mail.ru
5	Мұқашева Ф.Ә.	Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан Республикасы g.mukasheva_uba@qmail.com
6	Ракижанова А.Ж.	Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан Республикасы a.rakizhanova_uba@qmail.com
7	Аубакирова А.К.	Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан Республикасы altyn_kenzhegara@mail.ru
8	Халыкова А.М.	Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы педагогика ғылымдарының магистрі
9	Полторадина Н.Л.	учитель английского языка, ГУ «Школа-лицей №16» г.Павлодар
10	Чайковская Е.Л.	Учитель биологии КГУ « Школа-лицей № 16 города Павлодара» г. Павлодар, Казахстан
11	Баженова М.Д.	І.Жансүгіров атындағы Жетісу университеті, Талдықорған қ. e-mail: bazhenova.meruert@mail.ru
12	Сырлыбекқызы С.	Есенов университеті, Ақтау қ.; «Оқулық» республикалық ғылыми-практикалық орталығы Samal.syrlybekkyzy@yu.edu.kz
13	Сагиндикова Н.Т.	Есенов университеті, Ақтау қ.; «Оқулық» республикалық ғылыми-практикалық орталығы nurgul_sagindikova@mail.ru
16	Габдрахманова Б.Д.	Филиал Акционерного общества «Национальный центр повышения квалификации» «Өрлеу» институт повышения квалификации педагогических работников по Западно-Казахстанской области, г.Уральск
17	Мырзагельдиева М.Ә.	Жамбыл облысы, Т.Рысқұлов ауданы №5 шағын орталықты орта мектебі, Ағылшын тілі пәні мұғалімі Педагогика және психология ғылымының магистрі
18	Мұстақұл К.Т.	директордың тәрбие ісі жөніндегі орынбасары Қызылорда қаласы, mustakul67@bk.ru
19	Мелян Е.Г.	Коммунальное государственное учреждение «Жезкентская средняя школа» отдела образования по Бородулихинскому району управления образования Восточно-Казахстанской области» elenamelyan@rambler.ru
20	Ботищева С.А.	КГУ «Опытнопольская средняя школа» отдела образования по Глубоковскому району управления образования Восточно-Казахстанской области, с. Опытное поле
21	Гальчукова Л.В., Сергазина А.А., Скорынина Ю.С.	КГУ «Школа-детский сад» №26г. Петропавловск

1. Басылымдарға қазақ, орыс және шетел тілдерінде педагогикалық бағытта жазылған мақалалар қабылданады. Шетел тілінде жазылған мақалаларды жариялау жағдайында, нотариус арқылы расталған, мәтіннің қазақ немесе орыс тіліндегі аудармасы қоса беріледі. Қолжазбаны автор мұқият тексеріп, редакциялап шығуы тиіс.

2. Ғылыми дәрежесі жоқ авторлардың мақалаларына ғылым докторының немесе кандидатының, философияның PhD докторының рецензиясы қоса берілуі тиіс.

3. Компьютерде терілген қолжазба мақалалар 1 данада, жол аралығы бір интервал, парақтың бір жақ бетіне басылған, парақтың жол жиегі: сол жағы - 30 мм., оң жағы – 15 мм., үстіңгі және астыңғы жолағы – 20 мм. және «Windows үшін Word (2007, 2010, 2013)» мәтіндік редакторында электрондық нұсқада қабылданады.

4. Қолжазбаның көлемі (кестелерді, әдебиеттер тізімін, суреттердің жазбаларын, суреттерді қосқанда) 3 беттен кем болмауы және 10 беттен аспауы тиіс.

5. Суреттер көлемі мақаланың 1/4 көлемінен аспауы тиіс.

6. Мақала қатаң түрде келесі ережелерге сәйкес ресімделуі керек:

- әмбебап оңдық жіктеме кестесі бойынша ЭОЖ;

- мақала атауы мақаланың мазмұнын нақты ашуы тиіс және 8-10 сөзден аспауы керек; техникалық параметрлері: кегль – 14-пункт, қаріп түрі – Times New Roman бас әріппен, қалың шрифтпен, азат жол ортаға дәл келтірілуі тиіс;

- автор(лар)дың аты-жөн(дер)і, сондай-ақ мекемелердің толық атауы келесі техникалық параметрлерге сәйкес келуі керек: кегль – 14-пункт, қаріп түрі – Arial, азат жол ортаға дәл келтірілуі тиіс;

- аңдатпа кіріспе сөздерді қамтымай, мақаланың басты ақпаратынан түйін беруі тиіс, көлемі 15 қатардан аспауы керек, қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде келесі параметрлерге сәйкес жазылуы қажет: кегль – 12-пункт, қазақ тілі үшін қаріп түрі – KZ Times New Roman, орыс, ағылшын және неміс тілдері үшін қаріп түрі – Times New Roman, оң жақ-сол жақ шегінісі – 1 см., жол аралығы бір интервал;

- кілт сөздер (8-10 сөзден аспауы керек): қазақ, орыс, ағылшын тілдерінде, кегль – 12-пункт, қазақ тілі үшін қаріп түрі – KZ Times New Roman, орыс, ағылшын және неміс тілдері үшін қаріп түрі – Times New Roman, оң жақ-сол жақ шегінісі – 1 см., жол аралығы бір интервал;

- мақала мәтіні: кегль – 14-пункт, қазақ тіліндегі мақалалар үшін қаріп түрі – KZ Times New Roman, орыс, ағылшын және неміс тілдеріндегі мәтіндер үшін қаріп түрі – Times New Roman, жол аралығы бір интервал;

- мақала кіріспеден басталады, онда тақырыптың өзектілігі қысқа, ықшам әрі нақты көрсетіледі, ғылымилығы (міндеттері) тұжырымдалады;

- мақала негізгі қорытындымен тұжырымдалады, онда кіріспеден қозғалған мәселеге нақты жауап болуы тиіс;

- мақаладағы сілтемелер және/немесе пайдаланылған әдебиеттер 2003 жылғы МЕМСТ 7.1-тармағы бойынша ресімделуі тиіс. Библиографиялық жазба, библиографиялық сипаты. Құрастырудың жалпы талаптары мен ережесі (2003 жылғы МЕМСТ 7.1-тармағы, стандарттау, метрология және сертификаттау жөніндегі Мемлекетаралық Кеңес қабылдаған). Жұмыстардың тізімі оларды мәтінде ескеру тәртібімен ұсынылады. Барлық сілтемелер түпнұсқа тілінде көрсетіледі (латын қарпін пайдаланбайтын жапон, қытай және басқа тілдердегі атаулар орыс тіліндегі транскрипциясымен жазылады. Ең алдымен қазақ тіліндегі, содан соң орыс тіліндегі және әліпбилері туыстас (украин, болгар және т.б.) тілдердің, келесі кезекте латын әліпбиімен берілген еңбектер көрсетіледі. Қолжазбадағы сілтемелер мен ескертулер реттік нөмірмен белгіленеді және төрт бұрышты жақшаларға алынады;

- мәтіндегі кестелер сілтемелерден соң орналастырылады, мәтінде оларды ескеру тәртібімен нөмірленеді, әр кестенің өз тақырыбы, атауы болуы тиіс. Диаграммалар мен графиктер кестені қайталамауы тиіс. Кестелердегі материалдар мәтінге қосымша мәліметсіз түсінікті болуы тиіс. Кестеде пайдаланылған барлық қысқартулар кестенің астында орналастырылған ескертуде анық берілуі қажет;

- суреттер TIFF (*.TIF) немесе JPG форматында (Word-қа орналастырудың қажеті жоқ) жеке файлмен ұсынылады. әр суретке мәтінде бір сілтеме болуы тиіс, суреттер реттік нөмірмен белгіленеді, суреттердің астындағы жазбалары толық ақпаратты қамтуы тиіс;

- қысқартулардың тек жалпы қабылданған нұсқаларына ғана рұқсат етіледі – өлшемдердің, физикалық, химиялық және математикалық шамалар мен терминдердің және т.б. атаулары;

- математикалық формулалар Microsoft Equation ретінде терілуі тиіс (әр формула – бір объект).

7. Редакция мақалаға әдеби және стилистикалық өңдеу жүргізбейді. Қолжазба авторларға қайтарылмайды. Жоғарыда көрсетілген талаптарға сәйкес ресімделмеген мақалалар журнал бетіне жарияланбайды.

8. Мақала қолжазбасын және электронды нұсқасын келесі мекенжай бойынша жолдауларыңызға болады: 010000, Қазақстан Республикасы, Астана қ., Мәңгілік Ел даңғ., 8, «Алтын Орда» БО, 15-қабат, каб. 1500. Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы.

9. Байланыс

E-mail:	bilim-edu.2003@mail.ru	// жазылу индексі 75754
	nao12@list.ru	// жазылу индексі 75382
	profkaz@mail.ru	// жазылу индексі 75939

10. Автор туралы мәліметтер бөлек бетте (қағазды және электронды нұсқада) жазылады:

- толық Т.А.Ә., ғылыми дәрежесі және ғылыми атағы, жұмыс орны (журналдың «Біздің авторлар» бөлімінде жариялау үшін);

- толық пошталық мекенжайы, қызметтік және үй телефондарының нөмірлері, E-mail (редакцияның авторлармен байланысуы үшін, электронды мекенжай журналға жарияланбайды);

- мақала атауы және автор(лар)дың аты-жөн(дер)і қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде жазылуы тиіс («Мазмұны» үшін).

Деректемелер: РНН 600900611860, БИН 080940006848, ИИК KZ44826Z0KZTD2004082, БИН 080940006848, КБЕ 16, БИК HSBKKZKX, АО «Народный Банк Казахстана»

1. К публикациям принимаются статьи на казахском, русском, иностранных языках. В случаях, когда статьи публикуются на иностранном языке, прилагается нотариально заверенный текст перевода на казахский или русский язык. Рукописи должны быть тщательно выверены и отредактированы авторами.

2. Статьи авторов, не имеющих ученой степени, должны сопровождаться рецензией доктора или кандидата наук, или доктора философии PhD.

3. Рукописи статей принимаются в 1 экземпляре, набранных на компьютере, напечатанных на одной стороне листа с одинарным межстрочным интервалом, поля: левое - 30 мм, правое - 15 мм, верхнее - 20 мм, нижнее - 20 мм, а также электронный вариант со всеми материалами в текстовом редакторе «Word 7,0 (97, 2000) для Windows».

4. Объем рукописи (включая таблицы, список литературы, подписи к рисункам, рисунки) не должен превышать 10 страниц.

5. Объем рисунков не должен превышать 1/4 объема статьи.

6. Статьи должны быть оформлены в строгом соответствии со следующими правилами:

- УДК по таблицам универсальной десятичной классификации;

* заглавие статьи должно точно отражать содержание статьи и состоять из не более 8-10 значащих слов; технические параметры: кегль - 14 пунктов, гарнитура - Times New Roman, заглавные, жирные, абзац центrovанный;

* инициалы и фамилия(-и) автора(-ов), а также полное название учреждения должны соответствовать следующим техническим параметрам: кегль - 14 пунктов, гарнитура - Arial, абзац центrovанный;

* аннотация должна быть лишена вводных фраз, содержать только главную информацию статьи, не превышать объем 15 строк, выполняться на казахском, русском и английском языках по следующим параметрам: кегль - 12 пунктов, гарнитура - Times New Roman (для русского, английского и немецкого языков), KZ Times New Roman (для казахского языка), курсив, отступ слева-справа - 1 см, межстрочный интервал – одинарный;

* ключевые слова (не более 8-9 слов): на казахском, русском и английском языках по следующим параметрам: кегль - 12 пунктов, гарнитура - Times New Roman (для русского, английского и немецкого языков), KZ Times New Roman (для казахского языка), курсив, отступ слева-справа - 1 см, межстрочный интервал – одинарный;

* текст статьи: кегль - 14 пунктов, гарнитура - Times New Roman, межстрочный интервал – одинарный;

* статья начинается с введения, в котором очень кратко, сжато и лаконично отражается обоснование актуальности темы, формулировка научной проблемы (задачи);

* статья завершается формулировкой основного вывода, которая должна содержать конкретный ответ на вопрос, поставленный во введении;

* пристатейные ссылки и/или списки пристатейной литературы следует оформлять по ГОСТ 7.1 – 2003. Библиографическая запись. Библиографическое описание. Общие требования и правила составления (ГОСТ 7.1 – 2003 Принят Межгосударственным Советом по стандартизации, метрологии и сертификации (протокол № 12 от 2 июля 2003 г.). Список работ представляется в порядке упоминания их в тексте. Все ссылки даются на языке оригинала (названия на японском, китайском и других языках, использующих нелатинский шрифт, пишутся в русской транскрипции). Сначала приводится список работ на казахском, русском языке и на языках с близким алфавитом (украинский, болгарский и др.), а затем - работы на языках с латинским алфавитом. Ссылки и примечания в рукописи обозначаются сквозной нумерацией и заключаются в квадратные скобки;

* таблицы помещаются после ссылки в тексте, нумеруются в порядке упоминания их в тексте, каждая таблица имеет свой заголовок. Диаграммы и графики не должны дублировать таблицы. Материал таблиц должен быть понятен без дополнительного обращения к тексту. Все сокращения, использованные в таблице, должны быть пояснены в Примечании, расположенном под ней;

* рисунки (только черно-белые) представляются отдельными файлами с расширением TIFF (*.TIF), или JPG (не встраивать в Word). На каждый рисунок должна быть одна ссылка в тексте, нумерация у рисунков – сквозная, подписи к рисункам должны содержать достаточно полную информацию;

* сокращения разрешаются применять только общепринятые — названия мер, физических, химических и математических величин и терминов и т. п.;

* математические формулы должны быть набраны как Microsoft Equation (каждая формула - один объект).

7. Редакция не занимается литературной и стилистической обработкой статьи. Рукописи не возвращаются. Статьи, оформленные с нарушением требований, к публикации не принимаются.

8. Рукопись и электронный вариант с материалами следует направлять по адресу: 010000, Республика Казахстан, г. Астана, пр. Мәңгілік Ел, 8, БЦ «Алтын Орда», 15-этаж, каб. 1500. Национальная академия образования им. Ы. Алтынсарина.

9. Контакты:

E-mail:

bilim-edu.2003@mail.ru

// подписной индекс 75754

nao12@list.ru

// подписной индекс 75382

profkaz@mail.ru

// подписной индекс 75939

10. На отдельной странице (в бумажном и электронном варианте) приводятся сведения об авторе: - Ф.И.О. полностью, ученая степень и ученое звание, место работы (для публикации в разделе «Наши авторы»);

* полные почтовые адреса, номера служебного и домашнего телефонов, E-mail (для связи редакции с авторами, не публикуются);

* название статьи и фамилия (-и) автора (-ов) на казахском, русском и английском языках (для «Содержания»).

Реквизиты: РНН 600900611860, БИН 080940006848, ИИК KZ44826Z0KZTD2004082, БИН 080940006848, КБЕ 16, БИК HSBKZKX, АО «Народный Банк Казахстана»

Қазақстан кәсіпкері

Профессионал Казахстана

Журналдың құрылтайшысы:

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрлігі
“Ы. Алтынсарин атындағы
Ұлттық білім академиясы” ШЖҚ РМК
Журнал Қазақстан Республикасының
Мәдениет және ақпарат министрлігінде
2009 жылы 27 қаңтарда
№9840-ж куәлігімен
есепке қойылды.

Құрметті оқырмандар мен авторлар!

Журналда жарияланған
материалдар редакцияның
көзқарасын білдірмейді.
Фактілер мен мәліметтердің
анықтығына, сондай-ақ
стилистикалық қателерге
авторлар жауапты.
Журналға шыққан материалдарды
редакцияның келісімінсіз
көшіріп басуға болмайды.

Учредитель журнала:

РГКП «Национальная академия
образования им. И. Алтынсарина»
Министерства образования и науки
Республики Казахстан.
Журнал поставлен на учет
Министерством культуры
и информации РК.
Свидетельство № 9840-ж
от 27.01.2009 г.

Уважаемые читатели и авторы!

Опубликованные в журнале
материалы не отражают точку
зрения редакции. Ответственность за
достоверность фактов и сведений в
публикациях, а также за стилистические
ошибки несут авторы.
Перепечатка материалов,
опубликованных в журнале,
допускается только с согласия
редакции.

Мекенжайы:

010000, Нұр-Сұлтан қаласы,
Мәңгілік Ел даңғ., 8
«Алтын орда» БО
e-mail: profkaz@mail.ru

Басуға 03.07.2021 ж. қол қойылды.
Ш.б.т. - 5.
Басылым Riso.
Таралымы – 136 дана.
Ы. Алтынсарин атындағы
ҰБА-ның дизайн және
полиграфиялық қызмет бөлімінде
басылып шығарылды.

Наш адрес:

010000, г. Нур-Султан
пр. Мәңгілік Ел, 8
БЦ «Алтын орда»
e-mail: profkaz@mail.ru

Подписано в печать 03.07.2021 г.
Усл.п.л. - 5.
Печать Riso.
Тираж – 136 экз.
Отпечатано
в отделе дизайна и полиграфических услуг
НАО им. И. Алтынсарина.